

Rave, hudba a komunita: Role kolektivů v prostředí alternativní klubové kultury

Bc. Sabina Hanusová

Diplomová práce
2025

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Arts Management

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Sabina Hanusová
Osobní číslo:	K22431
Studijní program:	N0288P310001 Arts Management
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Rave, hudba a komunita: Role kolektivů v prostředí alternativní klubové kultury

Zásady pro vypracování

1. Rešerše odborné literatury a dostupných informačních zdrojů.
2. Definice základních pojmů a zpracování teoretických východisek týkajících se dané problematiky.
3. Specifikace cílů práce a formulace výzkumných otázek.
4. Analýza současné situace řešení problematiky, provedení srovnání a realizace výzkumu.
5. Zodpovězení výzkumných otázek, analýza zjištěných dat.
6. Shrnutí výstupů, formulace návrhů a doporučení.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- GILLEN, John Leo, 2023. Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today. Prestel. ISBN 978-3-7913-8798-7.
- HROCH, Miloš a VESELÝ, Karel, 2020. Všechny kočky jsou šedé: Hudba úzkosti. Praha: Paseka. ISBN 978-80-7637-101-9.
- KOLÁŘOVÁ, Marta (ed.), 2011. Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže v České republice. Praha: SLON. ISBN 978-80-7330-194-1.
- KONTRA, Gabriela (ed.), 2021. Location TBA: Dočasná utopie pražských raves 2015–2020. Praha: Nakladatelství Divočina. ISBN 978-80-908281-0-0.
- SAUNDERS, Nicholas, 1996. Extáze & techno scéna. Brno: Jota. ISBN 80-85617-93-5.
- SICKO, Dan, 2010. Techno Rebels: The Renegades of Electronic Funk. 2. Detroit: Wayne State University Press. ISBN 978-0-8143-3438-6.
- WARK, McKenzie, 2023. Raving: Practices. USA: Duke University Press. ISBN 978-1-4780-1938-1.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Anežka Januschka Kořínková**
Ateliér Arts Management

Datum zadání diplomové práce: **2. prosince 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **23. května 2025**

L.S.

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

Mgr. Jana Ovčáčková, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Diplomová práce na téma Rave, hudba a komunita: Role kolektivů v prostředí alternativní klubové kultury analyzuje hodnotové rámce, přístupy k budování komunity, organizační strategie a udržitelnost kolektivů působících mimo dominantní komerční scénu a zkoumá, jak tyto kolektivy formují prostředí současné alternativní klubové kultury v Polsku a Česku.

Teoretická část definuje pojmy klubová kultura, klub, elementy klubové kultury, komunita a kolektiv. Dále objasňuje rave a rave etiketu, popisuje koncept safer space a přibližuje polskou a českou klubovou scénu. Praktická část analyzuje data ze semistrukturovaných rozhovorů s deseti členy z osmi kolektivů působících na polské a české alternativní scéně a mapuje motivace jejich vzniku, politickou, společenskou a uměleckou misi a ekonomické strategie.

Klíčová slova: klubová kultura, alternativní klubová kultura, noční život, underground, DIY, elektronická hudba, techno, rave, taneční kultura, party kolektiv, komunita, safer space

ABSTRACT

The thesis Rave, Music and Community: The Role of Collectives in the Context of Alternative Club Culture analyzes the value frameworks, approaches to community-building, organizational strategies, and sustainability of collectives operating outside the dominant commercial scene. It explores how these collectives shape the landscape of contemporary alternative club culture in Poland and the Czechia. The theoretical part defines the concepts of alternative club culture, the club, the key elements of club culture, community, and the collective. It also presents an overview of rave and rave etiquette, explains the concept of safer space, and describes the Polish and Czech club scenes. The practical part analyzes data from semi-structured interviews with ten members of eight collectives active within the Polish and Czech alternative scenes. It maps their founding motivations, political, social, and artistic missions, as well as their economic strategies.

Keywords: club culture, alternative club culture, nightlife, underground, DIY, electronic music, techno, rave, dance culture, party collective, community, safer space

V první řadě děkuji Mgr. Anežce Januschce Kořínkové za trpělivé a citlivé vedení mé diplomové práce, za odbornou podporu, porozumění i prostor pro vlastní směřování, který mi umožnil z této práce vytvořit osobní i výzkumně smysluplný celek.

Dále bych ráda poděkovala všem kolektivům, které mi věnovaly svůj čas, otevřenost a důvěru – a především za to, co dělají pro komunitu a kulturu. Jejich práce má hluboký význam, který nelze měřit jen počtem návštěvníků nebo odehraných setů.

Velké poděkování patří mým českým průvodcům, kteří mě ke klubové kultuře vůbec přivedli, ukázali mi nová místa, sdíleli se mnou zážitky – a zůstali až do východu slunce.

Největší vděk však směřuje k mým blízkým přátelům z varšavské scény. Děkuji jim za přijetí a opravdové přátelství – za to, že mě vzali mezi sebe a umožnili mi nahlédnout pod povrch, porozumět a stát se součástí něčeho, co je mnohem víc než jen hudba nebo noc. Bez jejich energie a přítomnosti by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 KLUBOVÁ KULTURA.....	12
1.1 KLUB.....	14
1.2 ELEMENTY KLUBOVÉ KULTURY	16
1.2.1 Prostor	16
1.2.2 Scéna	18
1.2.3 Program	19
2 KOMUNITA	22
2.1 KOLEKTIV	23
3 RAVE.....	25
3.1 RAVE ETIKETA.....	26
3.2 SAFER SPACE	28
4 POLSKÁ KLUBOVÁ KULTURA	30
5 ČESKÁ KLUBOVÁ KULTURA	33
6 METODIKA	36
6.1 CÍL PRÁCE	36
6.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
6.3 METODA VÝZKUMU.....	36
6.4 SEMISTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR	37
6.5 PARTICIPANTI.....	38
6.5.1 Polsko	38
6.5.2 Česko.....	38
7 POLSKÉ KOLEKTIVY	39
7.1 WIREFRAME	39
7.1.1 Mohji	40
7.2 KEM	41
7.2.1 Androgienia.....	42
7.3 NAROCZ 13.....	43
7.3.1 Lamimixa	44
7.3.2 kataraxa	45
7.4 POISE.....	45
7.4.1 ALLG	47
8 ČESKÉ KOLEKTIVY.....	48
8.1 NŮR	48
8.1.1 takaDumm	50

8.2	FUNGUS	50
8.2.1	Adamovia	52
8.3	VITAMIN.....	52
8.3.1	Toby Hall.....	54
8.3.2	Westdale	54
8.4	RÁKOSÍ.....	55
8.4.1	Alan Wood	56
9	SEMISTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY.....	58
9.1	ZÁKLADNÍ HODNOTY	58
9.2	MOTIVACE A VIZE.....	60
9.3	POLITICKÉ, SPOLEČENSKÉ A UMĚLECKÉ POSLÁNÍ	62
9.4	KOMUNITA A JEJÍ BUDOVÁNÍ	65
9.5	ESTETICKÁ A UMĚLECKÁ KONCEPCE	71
9.6	ETICKÝ KODEX	76
9.7	BEZPEČNĚJŠÍ PROSTOR	81
9.8	FINANČNÍ UDRŽITELNOST	84
9.9	VÝZVY, ASPIRACE A BUDOUCNOST	87
10	ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	92
	ZÁVĚR.....	98
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	100
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	103
	SEZNAM PŘÍLOH.....	104

ÚVOD

V posledních letech lze v rámci klubové kultury pozorovat výrazný posun od tradičního modelu komerčně orientovaných klubů směrem k autonomním kolektivním formám organizace. Na scénu vstupují iniciativy, které se neprofilují pouze jako promotéři hudebních akcí, ale jako aktéři s jasně definovanou kulturní, společenskou i etickou vizí. Tyto kolektivy často vznikají z potřeby vytvořit bezpečnější, otevřenější a hodnotově ukotvené prostředí pro tvorbu a sdílení hudby, ale také pro komunitní život, aktivismus nebo společenskou kritiku.

Tato diplomová práce se zaměřuje na osm vybraných kolektivů působících v Polsku a Česku, které svou činností zásadně ovlivňují podobu alternativní klubové kultury ve svých lokalitách. Výzkum se soustředí na konkrétní způsoby, jak kolektivy vytvářejí bezpečnější prostor, jak přistupují k otázce komunity, jak reflektují vlastní politické nebo umělecké ukotvení a jaké strategie volí k zajištění své dlouhodobé udržitelnosti – ať už ekonomické, ideové nebo personální.

Teoretická část práce vymezuje pojmy jako klubová kultura, rave, kolektiv, komunita, program, prostor či etiketa a přibližuje jejich současné výklady v odborné literatuře. Text se opírá o zdroje věnující se architektuře klubů, konceptu *safer space*, komunitní péči a proměnám undergroundové scény v kontextu rostoucí komodifikace kultury.

Praktická část práce je založena na rozsáhlé analýze odpovědí jednotlivých kolektivů na sérii výzkumných otázek, jež se týkají jejich základních hodnot, důvodů vzniku, společenské a umělecké mise, práce s komunitou, programového přístupu, tvorby bezpečnějšího prostoru a udržitelnosti. Tyto výpovědi jsou analyzovány tak, aby zachovaly kontext, konkrétní detaily i jemné významové rozdíly a jsou zpracovány do tematicky členěných interpretačních podkapitol, které umožňují pochopit nejen konkrétní strategie jednotlivých kolektivů, ale i širší souvislosti, v nichž působí.

Cílem práce přitom není komparace polské a české scény, ale naopak hluboké porozumění tomu, jak tyto kolektivy fungují, jaké hodnoty vyznávají, co je vedlo ke vzniku, jak vnímají svou roli v kulturním i společenském kontextu, a jakým způsobem organizují své aktivity, programovou dramaturgii či vztahy s publikem.

V rámci práce byl využit nástroj OpenAI ChatGPT (2025) k překladům textů z anglického jazyka, k vyhledávání relevantních zdrojů a ke strukturalizaci dat z výzkumu. Po jeho použití byl veškerý obsah podroben autorské kontrole a revizi.

1 KLUBOVÁ KULTURA

Klubová kultura je komplexní kulturní fenomén, který nelze chápat pouze jako noční zábavu nebo konkrétní hudební žánr. Vzniká v různorodých prostorových i společenských kontextech: nejen v samotných klubech, ale i na open-air akcích, festivalech nebo v nevyužitých industriálních objektech, které byly přetvořeny na místa setkávání a sdílené hudební zkušenosti.¹

Takové prostory jsou často spojeny s absencí přímé státní kontroly, což vytváří podmínky pro vznik alternativních komunit a experimentálních formátů. Klubová kultura se rodí tam, kde si lidé mohou bez omezení užívat hudbu, tanec a sdílený pocit sounáležitosti. Místa, kde se tyto události pravidelně opakují, se postupně symbolicky propojují s konkrétní scénou, přičemž se přizpůsobují jejím potřebám jak po estetické, tak po funkční stránce.² Tento vývoj bývá často iniciován tzv. DIY praktikami: prostory vznikají z nutnosti a z potřeby komunit, které jinak nemají své místo ve veřejném prostoru.³

Hudba je v klubovém prostředí mnohem víc než jen akustická kulisa. Funguje jako prostředek propojení s druhými lidmi, se sebou samým i s přítomným okamžikem. Klub tak poskytuje prostor pro svobodu projevu, autenticitu a přijetí. V prostředí, které je často fragmentované a plné bariér, vytváří klubová kultura otevřenou strukturu, v níž jsou rozdílnosti oslavovány a individualita vnímána jako přirozená součást kolektivu.⁴

Sdílený pohyb v rytmu oblíbené hudby navíc aktivuje v lidském těle produkci hormonů, jako jsou dopamin a oxytocin, tedy přirozených chemických látek, které podporují emoční blízkost, důvěru a schopnost navazovat vztahy. Tento biologický proces působí jako sociální katalyzátor: tanec a hudba vytvářejí podmínky pro intenzivní napojení na druhé, větší otevřenost i rychlé navazování kontaktů. Mozková synchronizace s rytmem hudby, tzv. entrainment, přitom přispívá ke vzniku společné emocionální roviny, která posiluje pocit sounáležitosti a přítomnosti.⁵

Tento druh intenzivního propojení může mít také terapeutický účinek. Mnozí návštěvníci klubů popisují večery jako formu psychické očisty, úniku z každodenní rutiny nebo jako prostor, kde lze „být sám sebou“ bez společenských norem a tlaku na výkon. Sdílené

¹ DAMM a DREVENSTEDT, *Club Culture Berlin*, 2019, s. 7.

² Tamtéž, s. 7.

³ GILLEN, *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*, 2023, s. 9.

⁴ FARINA, *The Science Behind Club Culture*, 2023.

⁵ Tamtéž.

nadšení, pohyb a možnost fyzického vyjádření pomáhají redukovat stres a zklidňovat nervový systém, čímž přispívají k celkovému pocitu uvolnění a rovnováhy.⁶

Tato funkce klubové kultury se stala mimořádně zřejmou během pandemických lockdownů. Zavřené kluby, přerušené kontakty a ztráta prostoru pro kolektivní prožitek vedly u mnoha lidí k intenzivnímu vnímání absence právě těch dimenzí, které klubová scéna běžně zprostředkovává: emocionálního propojení, smyslové intenzity a fyzické přítomnosti. Jak upozorňuje Farina, návrat do klubů po covidu byl pro mnoho lidí explozí zadržené energie – a potvrzením, jak zásadní jsou tato místa pro individuální i kolektivní duševní zdraví.⁷

Ztráta autenticity, která často přichází s komercializací, je jedním z opakujících se vzorců v historii klubové kultury. I když jsou všechny kluby svým způsobem podniky, existuje hranice, kdy se z komunitní a hodnotově ukotvené iniciativy stává *racket*, tedy mechanismus poháněný výhradně ziskem, jak jej popsal americký filozof Eric Hoffer.⁸ Tento přerod má své důsledky: často vede k tomu, že původní komunity, které klub vytvořily, jsou z něj následně vytlačeny.

Ztráta prostoru je navíc posílena gentrifikací a proměnou ekonomického prostředí. Studie Clubcommission uvádí, že klubová kultura čelí reálné hrozbě zániku, pokud nedojde k její institucionální ochraně a veřejné podpoře.⁹ Vedle toho se ale objevují nové přístupy jako například sober-friendly akce bez alkoholu a drog, které podle některých účastníků přinášejí intenzivnější a autentičtější prožitek. Míra přítomnosti, napojení a upřímného kontaktu bývá v těchto prostředích mnohdy silnější než na konvenčních parties.¹⁰

Klubová kultura tak zůstává nejen formou zábavy, ale také důležitým společenským fenoménem, který vytváří prostor pro sdílení, svobodu, emocionální uvolnění a nové formy kolektivity. V následující kapitole se proto zaměříme blíže na samotný klub jako prostor fyzický i symbolický a jeho roli v utváření atmosféry, zkušenosti a komunity.

⁶ FARINA, *The Science Behind Club Culture*, 2023.

⁷ Tamtéž.

⁸ GILLEN, John Leo. *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*, 2023, s. 9.

⁹ DAMM a DREVENSTEDT, *Club Culture Berlin*, 2019, s. 7.

¹⁰ FARINA, *The Science Behind Club Culture*, 2023.

1.1 Klub

Klub jako prostor není pouze architektonickou strukturou, ale také sociálním a kulturním organismem, který formuje i zrcadlí komunitu, jež jej obývá. Podle definice navržené berlínskou Clubcommission lze klub chápat jako místo, jehož program je zaměřen na živou hudbu, které se vyznačuje určitým typem omezeného přístupu právě proto, aby vznikl chráněný prostor s vlastními pravidly. Zároveň jde o prostředí, kde se pravidelně setkává komunita za účelem poslechu hudby, tance a socializace.¹¹

Tato definice akcentuje tři základní roviny, které tvoří jádro klubového prostředí: program, přístupnost a komunitní dimenzi. Klub není otevřeným veřejným prostorem v běžném slova smyslu. Charakteristickým rysem je právě jeho částečná uzavřenost, díky níž se může utvářet prostředí s vlastními pravidly, bezpečnostními rámci, dramaturgií i hodnotovým ukotvením. Právě tato selektivita umožňuje vytvořit prostor, kde je možné být sám sebou, bez vnějších očekávání či společenského tlaku.

Zatímco fyzické aspekty prostoru jako architektura, velikost nebo dispoziční řešení tvoří základní kulisu, skutečný význam klubu se rodí ve vzájemné interakci prostoru, programu a publika. Klub je nejen místem konání událostí, ale také prostorem transformace, kde se zkušenost zformovaná hudbou, atmosférou a přítomností druhých stává tělesným a emocionálním prožitkem.

Podobně to reflektuje i výtvarník Peter Barényi, který vnímá klub jako prostor intenzivního smyslového vjemu i introspektivního uzavření. Hudba, prostor a atmosféra tvoří triádu, která dokáže přivodit zásadní momenty změny. Ať už jde o uvědomění si kvality péče, která stojí za atmosférou, nebo o nečekané ponoření do sebe uprostřed hlučícího davu.¹²

Klub je zároveň prostor, který svou dočasností i křehkostí zrcadlí kulturní proměnlivost měst a komunit. Podle Justina Strausse je současná klubová scéna příliš rychlá v návratu k předpandemickému modelu, aniž by došlo ke skutečné reflexi toho, co se v krizi ukázalo jako nejdůležitější – lokální scéna, blízkost, autenticita a péče o komunitu.¹³ Podobně uvažuje i Elettra Fiumi, podle níž klubové prostory nezaniknou, ale transformují se do

¹¹ DAMM a DREVENSTEDT, *Club Culture Berlin*, 2019, s. 8.

¹² STOLÁRIK, *Všetko je v poriadku: Rozhovor Michala Stolárika s Petrom Barényim*, 2023, s. 52.

¹³ GILLEN, *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*, 2023, s. 79.

nových forem – jako pop-up eventy, přírodní prostředí nebo kulturní instituce – protože potřeba sdílené přítomnosti a výměny je člověku vlastní.¹⁴

Křehkost klubových struktur je však pod tlakem. Jak upozorňuje Karim Khelil, v mnoha městech (například v Londýně) mizí kluby kvůli developerskému tlaku, rostoucím nájmům a nedostatečné institucionální ochraně noční ekonomiky. Naopak v Berlíně jsou některé prostory chráněny jako kulturní hodnota – což jim umožňuje přežít tam, kde by jinde zanikly.¹⁵ Důsledkem těchto změn je stále kratší životnost klubů. Zrychlená konzumace obsahu, rozmělněná pozornost a vizuální přesycení ztěžují vznik kontinuálních scén a ohrožují paměť i kořeny klubové kultury.

Podle Chez Damiera mají mnohé kluby jen krátkou, ale intenzivní existenci (záblesk přítomnosti), po němž zmizí, protože tlak na změnu a přizpůsobení trendům je příliš silný. Kluby, které přežijí déle, často ztrácejí svou schopnost vést a začnou pouze reagovat na okolí.¹⁶ Právě v této napětí mezi dočasností a kontinuitou spočívá podstata klubového prostoru jako živé, ale zranitelné kulturní jednotky.

Zároveň je klub místem hodnot. Dimitri Hegemann chápe klub jako chráněný prostor, který není určen pro každého, ale vytváří prostředí, kde mohou koexistovat mladí, otevření a tolerantní lidé z celého světa. Za jednu z klíčových hodnot označuje mír jako schopnost klubu stát se mostem mezi lidmi a generacemi.¹⁷ Podle něj mají kluby i městotvorný význam: v nich vznikají nové nápady, které se následně transformují do městské infrastruktury – od kaváren po umělecké prostory. Klub tak funguje jako semeniště budoucnosti.¹⁸

Z tohoto pohledu lze klub vnímat jako prostor synchronizace. Nejen rytmické, ale i sociální, emocionální a kulturní. Je to místo, kde se propojuje jedinec s kolektivem, tělo s hudbou, přítomnost s minulostí. Klubová kultura tak zůstává nejen formou zábavy, ale také důležitým společenským fenoménem, který propojuje, reguluje, ozdravuje, a především vytváří místa, kde můžeme být opravdu spolu.

V této mnohohrstevnatosti spočívá síla klubu jako místa: je to zároveň prostor oddělení i propojení, ztráty i nález, tělesnosti i introspekce. To, co klub činí unikátním, není pouze

¹⁴ Tamtéž, s. 52.

¹⁵ GILLEN, *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*, 2023, s. 216.

¹⁶ GILLEN, *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*, 2023, s. 99.

¹⁷ Tamtéž, s. 158.

¹⁸ Tamtéž, s. 159.

jeho fyzická forma, ale schopnost zprostředkovat sdílený okamžik, který může být hluboce osobní a současně kolektivní.

1.2 Elementy klubové kultury

Klubová kultura je mnohvrstevnatý jev, který nelze redukovat pouze na hudbu nebo tanec. Formuje se prostřednictvím vzájemného propojení prostoru, scény a programu. Tedy tři základních elementů, které společně vytvářejí specifickou atmosféru, význam a funkci každé klubové události. Každý z těchto elementů nese svou vlastní roli: prostor určuje fyzické podmínky a symbolické hranice, scéna formuje sociální dynamiku a identitu účastníků, a program poskytuje dramaturgický rámec, v němž se události odehrávají. Teprve jejich vzájemná interakce umožňuje vznik unikátního kulturního prostoru, který je vnímán nejen jako zábavní formát, ale i jako prostředí sdílení a péče.

1.2.1 Prostor

Prostor je v kontextu klubové kultury vnímán jako zásadní a nepostradatelný prvek – bez něj by žádná klubová událost nemohla existovat. Na rozdíl od digitálních platform, kde lze hudbu konzumovat pasivně a vzdáleně, je klubová zkušenost neoddělitelně spjata s tělesnou přítomností v konkrétním fyzickém místě. Událost je vždy prožívána v prostoru a s dalšími lidmi, kteří jsou přítomni analogově, fyzicky, ve stejném čase a na stejném místě.¹⁹

Klubový prostor zajišťuje nejen technické podmínky pro konání hudební produkce, ale především vytváří kulisu pro sdílený emocionální a sociální prožitek. Je místem, kde se odehrává intenzivní interakce mezi těly, zvukem, světlem a atmosférou, a kde je zároveň vytvářena určitá forma dočasné komunity. Tento prostor může být jak interiérový, tak exteriérový – od klasických klubů přes skladiště a ruiny až po otevřená pole. Klíčové je, aby byl po dobu konání události chráněn před nežádoucími vnějšími vlivy.²⁰

Charakter klubového prostoru je obvykle poloveřejný. Kombinuje dojem exkluzivity a intimity, aniž by byl zcela uzavřen. Tento pocit je vytvářen tzv. membránou vstupu, jejímž konkrétním vyjádřením jsou často dveře s vyhazovačem nebo jinou formou regulace přístupu. Vedle přímé kontroly existují i jemnější mechanismy, jako je utajení lokace,

¹⁹ DAMM a DREVENSTEDT, *Club Culture Berlin*, 2019, s. 9.

²⁰ Tamtéž, s. 9.

selektivní komunikace nebo časové omezení akce. Tyto faktory ovlivňují skladbu publika i atmosféru samotného prostoru.²¹

Uvnitř klubu lze identifikovat typické zóny: šatnu, bar, taneční parket, pódium, backstage, toalety a chillout zónu. Každá z těchto částí přispívá ke komplexnímu prožitku. Klub není homogenní prostor, ale soubor mikros scén s různou mírou otevřenosti, intimity a intenzity. Tato vnitřní členitost umožňuje plynulé střídání aktivity a odpočinku, kontaktu a uzavření. V souladu s tím lze klub chápat jako prostor, který svou architekturou režuruje pohyb, emoce a vztahy – zdržení, napětí, únik i extázi.²²

Estetické uspořádání klubu, od světelného designu přes výzdobu až po scenografii, slouží nejen vizuálnímu efektu, ale i symbolické významotvorbě. Mnohé kluby se vědomě stylizují do konkrétních tematických motivů – například sklepa, katedrály, lunaparku nebo džungle – čímž podporují vznik dočasné utopie, jakési paralelní reality s vlastním řádem.²³ V těchto prostorech se nejen tančí, ale také imaginují nové způsoby existence – volnější, experimentálnější, a často i odolné vůči dominantním normám.

Specifické prostorové podmínky klubů – často situovaných v neutrálních, periferních nebo nevyužívaných zónách měst – nejsou náhodné. Klubová kultura se historicky rozvíjela mimo oficiální kulturní infrastruktury, v marginalizovaných prostorech, které umožňovaly větší svobodu, nezávislost a kreativitu. Tento stav přetrvává dodnes: mnoho klubů vzniká v provizorních, adaptovaných nebo dočasných prostorech, které se přetvářejí podle potřeb konkrétní komunity.²⁴ Právě tato flexibilita je nejen odpovědí na urbanistické a ekonomické tlaky (například gentifikaci), ale zároveň výrazem kulturní rezistence.

Přestože architektura klubů bývá často neformální nebo improvizovaná, její vliv na celkový zážitek je nezpochybnitelný. Jak upozorňuje architekt a producent Martti Kalliala, klub je jedním z mála typů architektury, které intenzivně ovlivňují pohyb těl a jejich interakce skrze světlo, zvuk, materiály, vstupy, průchody či měřítko místností.²⁵ V některých případech se klubový prostor mění v plnohodnotné umělecké prostředí, kde se mísí instalace, performativita a taneční produkce v jeden komplexní audiovizuální a tělesný zážitek.

²¹ Tamtéž, s. 9.

²² KAFKA, *How Architecture Transforms the Clubbing Experience*, 2020.

²³ DAMM a DREVENSTEDT, *Club Culture Berlin*, 2019, s. 10.

²⁴ KAFKA, *How Architecture Transforms the Clubbing Experience*, 2020.

²⁵ Tamtéž.

V tomto smyslu není klub jen místem zábavy, ale formou kulturní architektury, která ač často neviditelná v očích oficiálního diskurzu, spoluutváří městskou paměť, utopie, společenství i možnosti jiného bytí.

1.2.2 Scéna

Klubová scéna je tvořena propojením tří základních skupin: organizátorů, umělců a publika. Tato trojice vytváří specifickou komunitu, jejímž centrálním bodem je společné prožívání události. Organizátoři zajišťují potřebné zázemí: od pronájmu prostoru, přes technické vybavení až po celkové zarámování a komunikaci akce. Umělci spoluvytvářejí estetický charakter prostoru, ať už hudbou, světelným designem, performancemi nebo výzdobou. Publikum je však tím, pro koho to všechno vzniká a současně je jeho aktivní součástí. Klubová kultura je ve svém základu komunitní. Všichni její aktéři se zároveň stávají jejími diváky i tvůrci.²⁶

Scéna vzniká tam, kde se opakovaně setkává specifické publikum za účelem sdíleného prožitku. Pokud se tito lidé pravidelně vracejí do jednoho místa a vytvářejí stabilní komunitu, hovoříme o tzv. jádrovém publiku. Vzájemně propojené jádrové skupiny pak tvoří samotnou scénu, tedy dynamickou síť vztahů, hodnot a sdílených významů.²⁷ Klubová kultura je tak z velké části tvořena scénou pro scénu – její členové formují prostředí, které zároveň sami konzumují.

Zásadním faktorem pro přežití scény je míra její atraktivity a udržitelnosti. Dle výzkumu Clubcommission Berlin publikum vyžaduje minimální hladinu zaplnění prostoru, aby se cítilo komfortně. Příliš prázdný prostor vyvolává nejistotu, přelidněný zas frustraci.²⁸ Právě v rovnováze mezi intimitou a otevřeností vzniká prostředí, které podněcuje vznik sdíleného étosu.

Vstupní selekce, tzv. door policy, není jen otázkou exkluzivity, ale slouží i jako nástroj k ochraně hodnot konkrétní scény. Bouncři tak neplní jen roli kontrolorů vstupu, ale i garantů integrity prostoru. Znalost kódů a norem, které umožňují „projít přes dveře“, se pak stává formou subkulturního kapitálu, předávaného mezi členy scény.²⁹

²⁶ DAMM a DREVENSTEDT, *Club Culture Berlin*, 2019, s. 10.

²⁷ Tamtéž, s. 10.

²⁸ Tamtéž, s. 10.

²⁹ Tamtéž, s. 10

Současná klubová scéna čelí výrazným výzvám, které však nevedou k jejímu zániku, ale k proměně. Jak ukazuje případ Old Red Bus Station v Leedsu, ekonomické tlaky (zvýšené náklady, nižší útraty návštěvníků) nutí organizátory k redefinici programu a rozšíření činnosti – například o umělecké výstavy, workshopy nebo denní akce.³⁰ Scéna se tak přelévá do hybridních formátů, které propojují umění, komunitu a noční život.

Mění se i preference samotného publika – mnoho mladých lidí omezuje konzumaci alkoholu, odmítá noční provoz nebo hledá tematicky specifické akce (například queer, kink, soběstačné nebo denní formáty). Vznikají nové platformy, které kombinují party s diskusí, trhem, performancí nebo edukací – například Joyride či Pxssy Palace.³¹ Tyto změny nejsou jen reakcí na pandemii nebo ekonomické krize, ale i na kulturní posun směrem k vědomějším, otevřenějším a různorodějším formám klubového života.

Vliv na formování scén má i širší politický, ekonomický a vzdělávací kontext. Jak připomíná Elettra Fium, scény vznikají jako odpověď na podmínky, v nichž se právě nacházíme – jsou reakcí na krize, ale i na nové příležitosti, které se otevírají díky lokálním sítím, uměleckému vzdělání či kulturní iniciativě.³² Ben Kelly k tomu dodává, že vývoj scén často kopíruje cykly gentrifikace: umělci obsazují levné čtvrti, ty se stávají trendovými, jsou následně zkomercializovány a scéna je z prostoru vytlačena – často až na okraj města.³³ V současnosti však lze pozorovat i opačný trend – návrat do prázdných center měst, kde mohou vznikat nové scény v opuštěných kancelářích či nevyužitých prostorách.

Scéna je tedy živým organismem, který vzniká z potřeby sdílet, experimentovat a spoluprožívat. Je zrcadlem své doby, ale také laboratoří budoucnosti. Její proměna je důkazem odolnosti a schopnosti reagovat na výzvy i touhy, které ve společnosti pulzují.

1.2.3 Program

Program klubového večera je ústředním výrazem dramaturgické vize a zároveň zásadním faktorem ovlivňujícím podobu a skladbu publika. V tomto smyslu je program nositelem jak uměleckého vyjádření, tak nástrojem sociálního a kulturního formování. Nejde přitom pouze o hudební line-up, ale i o tematickou strukturu večera, výběr hostů, časování jednotlivých

³⁰ HENDY, *Club Culture Isn't Dead – It's Evolving*, 2023.

³¹ Tamtéž.

³² GILLEN, *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*, 2023, s. 53.

³³ Tamtéž, s. 183.

částí programu či způsob jejich prezentace – všechny tyto prvky spoluutvářejí význam, který klubové události nabývají.

Jak uvádí studie berlínské Clubcommission, program je tím, co se plánuje dopředu. Může mít podobu koncertu, tematické noci (například fetish party) nebo být zaměřen na společenské či politické téma (například benefiční večer). Zveřejnění programu předem – byť jen v náznaku – vytváří dramaturgický rámec, v němž se formuje očekávání publika. Každý program tak zrcadlí nejen umělecký postoj daného kolektivu nebo klubu, ale stává se zároveň prohlášením v rámci širšího kulturního diskurzu.³⁴

Různorodost programů a snaha o přechod mezi hudbou, vizuálním uměním a dalšími formami kulturní produkce je dnes čím dál patrnější. Kluby se proměňují v místa, kde se experimentuje s formáty, kde se z klubové noci stává otevřená kulturní událost s přesahem do dalších uměleckých disciplín. Jak popisuje Jelisaveta Rapaić, klub může být prostorem exilu, revoluce, kolaborace a překračování hranic – ať už estetických, institucionálních nebo politických. Mnozí výtvarníci dnes zároveň působí jako DJové a aktivně propojují vizuální a hudební roviny své tvorby. Tato provázanost komunit je nejen výsledkem sdílených hodnot, ale také strategií přežití v prostředí, kde klasické institucionální rámce často selhávají.³⁵

Příklad pražského klubu Ankali ukazuje, jak může program sloužit jako nástroj kolektivního sebeurčení. Klub vznikl z potřeby sdíleného prostoru a od začátku byl koncipován jako platforma otevřená komunitní spolupráci. Jeho program není pouze výsledkem kurátorského výběru, ale také kolektivního procesu, v němž se prolínají hudební, vizuální a společenské zájmy členů a členek komunity. Vystoupení jsou doplňována o výstavy, workshopy, promítání či trhy, přičemž každá z těchto událostí rozšiřuje pojetí toho, co klubová noc může být.³⁶

Tento posun potvrzují i zkušenosti DJky a členky kolektivu APART, Chiary Rendekové, která chápe dramaturgii jako projev hodnot a nástroj budování komunitní soudržnosti. Vnímá propojení mezi klubovou scénou a výtvarným uměním jako možnost sdílení prostoru

³⁴ DAMM a DREVENSTEDT, *Club Culture Berlin*, 2019, s. 11.

³⁵ RAPAIĆ, *Nástroje na posuny foriem a stieranie hraníc nájdeme v kluboch a umeleckých ateliéroch*, 2023, s. 44-45.

³⁶ Tamtéž, s. 45.

i idejí a apeluje na potřebu dlouhodobých, udržitelných a pečujících konceptů, které dokáží odolat tlakům současné ekonomiky pozornosti.³⁷

Z výše uvedeného je zřejmé, že program není pouze nástrojem řízení publika, ale také médiem vyjadřování, experimentu a kulturní intervence. Jeho kvalita může být posuzována jak podle míry dosaženého dosahu, tak podle schopnosti oslovit specifické publikum či podpořit subkulturní diverzitu. Důležitou roli zde hraje rovněž improvizace a spontaneita – aspekty, které udržují živost a autenticitu klubové kultury i ve chvílích, kdy jsou jiné kulturní formy institucionalizovány.

³⁷ Tamtéž, s. 48.

2 KOMUNITA

Pojem „komunita“ je v souvislosti s rave scénou i širší klubovou kulturou často skloňovaný a to nejen jako technický termín, ale také jako výraz, který evokuje pozitivní pocity. Jak poznamenává Zigmund Bauman, samotné slovo „komunita“ v sobě nese příslib potěšení, příslušnosti, přijetí a porozumění, a to i přesto, že tyto kvality mohou v každodenním životě chybět.³⁸

V kontextu rave kultury bývá komunita nejčastěji spojována s hlubokým smyslem pro propojení, které účastníci prožívají během společného tance – v okamžicích, kdy „cítí vibe“. Tento pocit sdíleného prožitku však má mnohem širší významové přesahy. Benedict Anderson (1983) definuje komunitu jako „imaginární společenství“ lidí, kteří se možná nikdy nesetkají, ale sdílejí určitou oddanost, například národu, sportovnímu týmu nebo i hudební scéně. Victor Turner pak hovoří o pojmu *communitas*, přechodné, intenzivní formě propojení lidí, která překračuje běžné sociální struktury, jako jsou třída, gender, etnicita nebo věk.³⁹

Jiné přístupy označují komunitu jako „komunitu spotřeby“, tedy skupinu lidí spojených podobnými konzumními zvyklostmi, třeba preferencí určitého žánru hudby nebo životního stylu. V této logice lze komunitu chápat také jako úroveň integrace: zatímco silně provázaná a soběstačná skupina se dá označit za komunitu v užším slova smyslu, volněji propojené seskupení lidí se sdílenými zájmy tvoří tzv. sociální svět.⁴⁰

Autoři jako Bennett nebo Malbon rozvíjejí dále koncept „scény“ či „neotribu“ – tedy lokálně zakotveného, dočasného společenství, jehož soudržnost se obnovuje prostřednictvím pravidelných akcí, jako jsou taneční party. Hakim Bey jde ještě dál, když rave scénu přirovnává k tzv. „temporarily autonomous zones“ neboli spontánním, efemérním a často nelegálním formám společného bytí, které vyvazují účastníky z dominantních hodnotových systémů společnosti.⁴¹

Z těchto perspektiv je zřejmé, že komunita může být vnímána jak jako skutečné, soudržné společenství, tak jako ideál, představa, nebo dokonce komodita. S tímto ambivalentním

³⁸ BAUMAN, dle WILSON, *Fight, Flight, or Chill: Subcultures, Youth, and Rave into the Twenty-First Century*, 2006, s. 157.

³⁹ Tamtéž, s. 157.

⁴⁰ BEST a LUCKENBILL, dle WILSON, *Fight, Flight, or Chill: Subcultures, Youth, and Rave into the Twenty-First Century*, 2006, s. 157-158.

⁴¹ BEY, dle WILSON, *Fight, Flight, or Chill: Subcultures, Youth, and Rave into the Twenty-First Century*, 2006, s. 158.

pojetím pracuje také Brian Wilson, který upozorňuje, že rave scéna – byť v sobě nese potenciál pro transcendentní propojení – se v mnoha případech stala komercializovaným podnikem, který prodává „komunitní zážitek“ jako nostalgický a estetizovaný obraz.⁴²

Silným příkladem protihegemonního chápání komunity je britská Spiral Tribe, která v 90. letech vytvářela alternativní realitu skrze ilegální party, pirátská rádia a distribuci hudby mimo oficiální průmyslové kanály. Jejich odmítání zákonného rámce nebylo jen aktem rezistence, ale způsobem života, v němž byla komunita tvořena společným rytmem, probdělými nocemi a sdílenou zkušeností – s cílem překonat společenské normy a vytvořit vlastní pravdy a reality.⁴³

Vedle těchto strukturálních nebo teoretických výkladů však komunita nabývá i velmi osobní roviny. Jak říká DJka Nina Farrina, elektronická hudba pro ni vždy představovala prostor, kde mohla zapomenout na vlastní problémy a otevřít se lidem i hudbě: „Celá atmosféra elektronických akcí na mňa mala terapeutické účinky. Bola to neodmysliteľná súčasť môjho dospievania.“⁴⁴ Komunita podle ní není jen skupinou lidí se stejným hudebním vkusem, ale především emocionálním a podpůrným prostorem – místem bezpečí, důvěry a pochopení. Je to prostor, kde člověk „rozumí bez vysvetľovania“, a kde se může setkat s druhými v jejich celistvosti. Tato rovina komunity potvrzuje, že její význam není dán pouze sdíleným prostorem nebo kulturními znaky, ale především sdíleným emočním prožitkem a možností být s druhými v opravdovosti.⁴⁵

V tomto duchu se komunita v klubové kultuře jeví jako jakési meziprostory, současně reálné i imaginární, osobní i kolektivní, emocionální i politické. Jejím základem není jen sdílení fyzického místa, ale především sdílení prožitku, hodnot, rezistence a péče.

2.1 Kolektiv

V kontextu současné klubové kultury se kolektivy stávají stále důležitějšími aktéry. Zatímco kluby tradičně představovaly hlavní uzly nočního života. Určovaly program, budovaly scénu a definovaly kulturní rámec dané éry. V posledních desetiletích došlo k výraznému přesunu moci. Nástup internetu, rozmach sociálních médií a proměny politických i ekonomických

⁴² WILSON, Fight, Flight, or Chill: Subcultures, Youth, and Rave into the Twenty-First Century, 2006, s. 159-160.

⁴³ Tamtéž, s. 160.

⁴⁴ ŠPIČÁKOVÁ, Zapomenout na problémy a otevřít se lidem. Nina Farrina o rave culture a bezpečnosti v klubech, 2025.

⁴⁵ Tamtéž.

podmínek umožnily vzestup nezávislých kolektivů, které si vytvářejí vlastní publikum a svébytnou estetiku mimo zavedené instituce.⁴⁶

Tento trend je možné chápat jako reakci na stagnující a komercializovanou klubovou scénu. Kolektivy často vznikají s cílem narušit existující normy a vytvořit prostor pro nové hlasy – ať už jde o hudební experimenty, queer politiku, nebo antikapitalistické postoje. Zatímco tradiční kluby často operují v rámci ekonomických a institucionálních omezení, kolektivy si mohou dovolit větší míru volnosti. Díky absenci fixního prostoru a nezávislosti na konkrétním podniku mají flexibilitu tvořit jedinečné, časově omezené a místně specifické události, které se silně vážou na konkrétní komunitu.⁴⁷

Tato proměna však neznamená konec klubů, ale spíše přechod k nové formě symbiózy. Mnoho klubů dnes spolupracuje s kolektivy – poskytují prostor a infrastrukturu, zatímco kolektivy přinášejí nový obsah, nové publikum a nové způsoby, jak prožívat noční život. Jak dokládají výpovědi aktérů noční scény, právě kolektivy jsou schopny oslovit publikum, které se cítí odcizené od mainstreamových klubů a hledá události, s nimiž se může identifikovat na základě hodnotové blízkosti, nikoli jen hudebního vkusu.⁴⁸

Význam kolektivů je však nejen estetický a sociální, ale i politický. Jak ukazuje případ nizozemské scény, v níž se stále více mladých lidí odvrací od tradiční politiky, stávají se hudební kolektivy jedním z mála prostorů, kde je možné realizovat alternativní formy komunitního života, sdílet zkušenosti marginalizovaných skupin a vyvíjet tlak na změnu.⁴⁹

Hudba zde není jen zábavou, ale prostředkem k artikulaci politických postojů, k budování solidarity a k vytváření bezpečných a inkluzivních prostředí. Kolektivy představují laboratoř budoucích možností – prostoru, kde se klubová kultura stává víc než pouhou zábavou a nabývá podoby společenské intervence. Jak ukazuje vývoj v evropských metropolích, právě kolektivy mohou sehrát klíčovou roli v reimaginaci tanečního parketu jako místa změny, podpory a kulturní obnovy.

⁴⁶ *Have party collectives become more influential than clubs?*, 2023.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ BASHIR, *From Raves to Resistance: Amsterdam's nightlife is moving beyond hedonism*, 2023.

3 RAVE

Pojem „rave“ nese mnoho vrstev významu, od označení pro specifický typ taneční události až po kulturní fenomén s hlubokými sociálními, estetickými a politickými přesahy. Ve své nejzákladnější podobě bývá rave definován jako prostor, kde se lidé scházejí, aby společně tančili na elektronickou hudbu – v opuštěných skladech, na polích, na plážích či ve specializovaných klubech. Každý z těchto prostorů nese svůj vlastní význam a diskurz, od eskapismu po kritiku industrializace a komercializace.⁵⁰

Zatímco některé definice upozorňují na otevřenost rave kultury a absenci překážek mezi různými skupinami mladých lidí, jiné poukazují na její fragmentovanost a různost. Rave není jednotným hnutím, ale mnohostí scén, přístupů, hodnot a zkušeností. Neexistuje autentický, univerzální rave – každý rave je tak „opravdový“, jak jej zažívají jeho účastníci.⁵¹

Podle klasické definice Nicholase Saunderse má slovo „rave“ již poněkud zastaralý obsah, ale vzhledem k neexistenci přesnějšího označení se používá pro označení akcí, kde se tančí a užívá extáze.⁵² Tato pragmatická definice odráží praktickou rovinu rave kultury, která je často neodmyslitelně spojena s užíváním drog a intenzivním tělesným prožitkem. V případě techna se toto propojení obzvlášť silně projevilo ve vztahu k droze extáze.⁵³

Jiní autoři jdou dále a popisují rave jako kulturní manifest – způsob, jak se vymanit z atomizované společnosti. Jak píše Hroch a Veselý, rave vznikl koncem 80. let jako výraz odporu proti individualizaci a izolaci v éře Thatcherismu. Taneční večírky konané v opuštěných průmyslových prostorech byly pokusem o znovustvoření společnosti – sdílené euforické tělo kolektivu, kde ego mizí ve prospěch vzájemnosti. Rave podle nich přinesl do kultury moment slasti, rozkoše a transgrese, schopné rozrušit stávající normy a otevřít nové formy existence.⁵⁴

Rave kultura byla mnohdy popisována jako postmoderní subkultura díky své fragmentovanosti, hybriditě a propojenosti s globálními technologiemi. Brian Wilson upozorňuje, že rave se sice často prezentuje jako prostor transcendentní komunity a emocionálního propojení, avšak zároveň reflektuje i širší společenské trendy individualismu, konzumu a narušené sociální koheze. Podle něj je nutné chápat rave jako

⁵⁰ EVANS, OUT OF SIGHT, *OUT OF MIND: An Analysis of Rave culture*, 1992.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² SAUNDERS, *Extáze & techno scéna*, 1996, s. 5.

⁵³ SICKO, *Techno Rebels: The Renegades of Electronic Funk*, 2010, s. 78.

⁵⁴ HROCH a VESELÝ, *Všechny kočky jsou šedé: Hudba úzkosti*, 2020, s. 72-73.

případovou studii napětí mezi modernitou a postmodernitou, mezi touhou po komunitě a realitou kulturní roztržitosti.⁵⁵

Zároveň však Wilson připomíná i druhý pól tohoto fenoménu, že právě apolitičnost a neuchopitelnost rave kultury je zdrojem její síly. Jak píše DJ Pezboy, rave nikdy netvrdil, že má jednotnou ideologii – právě naopak. Každý si jej může definovat po svém: jako únik, jako zábavu, jako spirituální zkušenost nebo jako prostor sociální transformace.⁵⁶

Tato nejednoznačnost je ostatně patrná i z vnitřních zkušeností samotných ravers. Rave nabízí únik, prostor pro objevování sebe sama, pro sdílený prožitek a komunitní sounáležitost. Mnozí účastníci vnímají rave jako prostor, kde je možné být plně sám sebou, kde mizí sociální status a očekávání, kde hudba, pohyb a kolektivní trans vytvářejí jedinečný zážitek. Tento zážitek se často pojí s principy PLUR (Peace, Love, Unity, Respect), které se v některých komunitách staly nepsaným etickým kodexem.⁵⁷

Rave je v tomto smyslu současně fyzickým i psychickým prostorem, místem, kde dochází k transformaci, k překročení běžné zkušenosti, k setkání s jinými i se sebou. Je to prostor, který umožňuje jak eskapismus, tak hluboké spojení, jak radost, tak rezistenci, jak euforii, tak katarzi. Není to jednoznačně politické hnutí, ale může být politickým gestem. Není to jednoznačně komunita, ale může být hluboce komunitní. Není to jen hudební událost, ale často iniciační zážitek. Jak podotýká McKenzie Wark, s rave jsou spojena určitá očekávání: dlouhé trvání, tanec až do vyčerpání, někdy i podpořený chemickými prostředky, prostor pro sociální interakce, flirt nebo tělesnou intimitu – ale v jádru jde především o pohyb, rytmus a sdílený trans. Je to rave.⁵⁸

3.1 Rave etiketa

Jedním z výrazných rysů současné alternativní klubové kultury je rostoucí důraz na aktivní komunikaci pravidel bezpečného a ohleduplného chování, známých jako *rave etiketa*, *codes of conduct*, *house rules*, *safety & rules* nebo *etický kodex*. Tato pravidla definují očekávané chování v prostoru klubu, vymezují hranice přijatelnosti, vytvářejí rámec pro kolektivní péči a zajišťují respekt vůči rozmanitosti přítomných těl, identit a zkušeností.

⁵⁵ WILSON, Fight, Flight, or Chill: Subcultures, Youth, and Rave into the Twenty-First Century, 2006, s. 171–172.

⁵⁶ Tamtéž, s. 147.

⁵⁷ Tamtéž, s. 78.

⁵⁸ WARK, Raving: Practices, 2023, s. 5.

Vizuálně i textově komunikovaná pravidla se dnes objevují na webových stránkách, sociálních sítích, letácích, v prostoru klubu nebo během úvodních proslavů organizátorů. V rámci některých klubových nocí jsou součástí i tzv. awareness týmy, jejichž úkolem je zajištění bezpečného prostředí, mediace konfliktů a péče o návštěvníky. Klub Ankali například zdůrazňuje, že vytváření bezpečného nočního prostředí je „průběžná výzva“, která vyžaduje aktivní zapojení všech přítomných. Zásady jako „respektuj hranice druhých“, „žádné focení“ nebo „taneční parket je pro tanec“ jsou zde nejen vyvěšeny, ale i důsledně vymáhány.⁵⁹

Tento trend je patrný i v zahraničí – například Corsica Studios, známý londýnský klub, zveřejňuje detailní kodex chování, který zahrnuje zákaz sexismu, rasismu, homofobie, transfobie, slut-shamingu i nedobrovolného fyzického kontaktu. Upozorňuje na důležitost respektu k genderovým identitám, míru intoxikace a přítomnost awareness týmu po celou noc.⁶⁰

Polský klub Jasna 1 ve svých *house rules* rovněž explicitně vymezuje hodnoty, které tvoří základ komunitního soužití: „*NO RACISM. NO SEXISM. NO HOMOPHOBIA. NO TRANSPHOBIA. NO HATE. Once you get in, it's all very simple — just treat others with respect, regardless of origin, age, gender, sexual orientation and religion.*”⁶¹ Důraz zde není kladen pouze na pravidla vstupu a chování, ale také na podporu hudební komunity, odpovědnost jednotlivců vůči ostatním návštěvníkům a vnímavost k projevům nepohody či obtěžování.

Podobně kolektiv nūr ve svých pravidlech připomíná, že cílem je společně vytvořit „ideální atmosféru“, a vyzývá účastníky, aby si pravidla důkladně přečetli a respektovali je během celého večera. „Než začneme, chceme vám připomenout naše pravidla a zásady pro dnešní večer, abychom se všichni cítili bezpečně a pohodlně. Prosíme, abyste si je důkladně přečetli a měli je na paměti po celý čas strávený v ráji.“⁶²

Tato forma explicitního vymezování hodnot a norem představuje důležitý posun ve vnímání klubové kultury jako prostoru nejen pro hudbu a tanec, ale i pro bezpečné, inkluzivní a pečující formy spolu-bytí. Rave etiketa tak není pouze souborem zákazů, ale manifestem

⁵⁹ *Safety & Rules, n.d.*

⁶⁰ *SOUL FEEDER, n.d.*

⁶¹ *HOUSE RULES, n.d.*

⁶² *No Hate Policy, 2024.*

kulturní etiky, který utváří atmosféru večera a napomáhá formování vědomé a zodpovědné komunity.

3.2 Safer space

Koncept *safer space* se v kontextu současné alternativní klubové kultury stále více transformuje z abstraktního ideálu na konkrétní soubor strategií, opatření a forem kolektivní péče. Zatímco termín *safe space* byl v minulosti vnímán jako deklarace určitého záměru, dnes už se očekává jeho faktická realizace. Jak uvádí slovenská DJka a promotérka Nina Farrina, označení *safe space* se v mediálním a klubovém diskurzu stalo až příliš často vyprázdněným buzzwordem. Sama proto upřednostňuje označení *safer space*, které realisticky odráží nehotovost a dynamiku bezpečí jako nikdy nekončícího procesu.⁶³

Zásadní roli v tomto procesu hraje přítomnost vyškolených osob, tzv. awareness týmů, které se během celé noci pohybují klubem, sledují atmosféru, vyhodnocují situace a jsou připraveny reagovat na jakýkoliv náznak problému. Jsou jasně označeny, disponují přesnými instrukcemi a především jsou dostupné každému, kdo potřebuje pomoc.⁶⁴ Bezpečnost je zde chápána nejen jako ochrana před konkrétním násilím (například sexuálním obtěžováním, intoxikací, spikingem), ale i jako aktivní vytváření podmínek pro důstojný a svobodný prožitek – bez obav z předsudků, diskriminace nebo nepřiměřeného dohledu. Podle Farriny se skutečně důvěryhodné kluby poznají podle toho, že komfort a bezpečí návštěvníků kladou nad maximalizaci zisku, například tím, že zjevně intoxikovaným osobám je odepřen vstup.⁶⁵

Bezpečný prostor ale neslouží pouze jako ochranný štít. Podle režiséra Hannese Hirsche má *safe space* pro queer komunitu i zásadní roli v oblasti uzdravování, sdílení a imaginace. Umožňuje alespoň dočasné vyvázání z heteronormativní každodennosti a experimentování s formami soužití, které v běžné společnosti často nemají prostor. Takové prostředí podle něj vzniká například na queer ravech či festivalech typu Whole v Berlíně, kde se setkávají tisíce lidí s podobnými hodnotami a vytvářejí si vlastní svět – byť třeba jen na několik hodin.⁶⁶ Takto chápaný *safer space* není izolovaný, ale tvoří se kolektivně a skrze sdílené hodnoty.

⁶³ ŠPIČÁKOVÁ, *Zapomenout na problémy a otevřít se lidem. Nina Farrina o rave culture a bezpečnosti v klubech*, 2025.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ LÁSKA, „Klubové kultury v Berlíně jsou ohrožené prostředím, říká režisér filmu *Po proudu*“, 2024.

O to důležitější je důsledné řízení vstupu a prevence konfliktních situací už před samotným začátkem večera. Jak popisuje Matěj Váchal z pražského klubu Ankali, door policy zde nefunguje jako nástroj exkluze, ale jako základní mechanismus prevence. „Pokud nemá návštěvník respekt k člověku na dveřích, těžko ho potom bude mít vevnitř k ostatním a k samotnému klubu,“ upozorňuje.⁶⁷ Vedle toho klub klade důraz i na tzv. self-policy, aktivní přístup samotného publika. Návštěvníci jsou vybízeni, aby na porušování pravidel reagovali, pokud možno svépomocně, případně prostřednictvím personálu. Interní komunikační systém mezi zaměstnanci je přitom klíčovým pilířem celého bezpečnostního rámce.

Důležitým aspektem bezpečí v klubech je i otázka dokumentace a vizuálního záznamu. Karim Khelil v rozhovoru pro Gillenovu publikaci *Temporary Pleasure* upozorňuje, že přítomnost fotoaparátů na tanečním parketu může zásadně ohrozit pocit svobody a bezpečí především u příslušníků LGBTQ+ a POC komunit, které se historicky podílely na formování klubové kultury, ale v současnosti jsou stále častěji vytlačovány do pozadí. Fotografie podle něj nejsou schopné vystihnout podstatu klubového prožitku, a navíc mohou narušit intimitu prostoru: „A camera on the dancefloor can compromise someone's ability to feel safe and fully express themselves, which places too much power in the photographer's hands.“⁶⁸

Bezpečný prostor tak v sobě vždy nese napětí mezi svobodou a odpovědností. Jeho dosažení vyžaduje nejen infrastrukturu, školené týmy nebo formální pravidla, ale i kulturní citlivost, respekt k rozmanitosti a ochotu všech zúčastněných vytvářet prostředí, v němž se každý může cítit důstojně. A jak ukazuje zkušenost všech citovaných aktérů, právě kluby – ať už v podzemních skladech, uměleckých prostorách nebo institucích typu Ankali – mohou být oním místem, kde se hranice mezi soukromým a politickým, mezi individuálním prožitkem a kolektivní péčí, alespoň na chvíli stírají.

⁶⁷ RAPAČ, *Nástroje na posuny foriem a stieranie hraníc nájdeme v kluboch a umeleckých ateliéroch*, 2023, s. 46.

⁶⁸ GILLEN, *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*, 2023, s. 217.

4 POLSKÁ KLUBOVÁ KULTURA

Noční život v Polsku, a zejména ve Varšavě a Gdaňsku, představuje komplexní a dynamický fenomén formovaný nadšením jednotlivců a iniciativou neformálních kolektivů, avšak zároveň limitovaný strukturálními překážkami, nedostatečnou infrastrukturou a omezenými finančními zdroji. Tento sektor se pohybuje na tenké hranici mezi stagnací a odolností. Jeho vitalitu udržuje převážně komunita působící v rámci undergroundu, která se navzdory nepříznivým podmínkám snaží o zachování kulturní kontinuity.

V posledních letech nedošlo k zásadnímu rozvoji infrastruktury noční scény. Řada menších, nezávislých prostor, často organizovaných spontánními nebo neformálními iniciativami, ukončila svou činnost bez odpovídající náhrady. Významné prostory zanikly, zatímco jiné sice přetrvávají, ale čelí kritice týkající se bezpečnosti a nedostatečné inkluzivity. Tento úbytek kulturních míst vytváří dojem útlumu a zvyšuje obtížnost realizace kulturních aktivit v městském prostoru.

Dynamika polské klubové scény je dále určována extrémní fluktuací klubových prostor. Mnohé fungují jen po omezenou dobu, často nepřesahující jeden až dva roky, přičemž delší kontinuální provoz bývá spíše výjimkou. Tento stav reflektuje jak ekonomickou nejistotu, tak absenci systémové podpory a stabilní infrastruktury, a zároveň ukazuje na křehkost kulturních struktur v městském prostředí.⁶⁹

Scéna nadále závisí na osobním nasazení nezávislých organizátorů a kolektivů, kteří fungují v podmínkách nejistoty a často bez trvalého zázemí. Nové iniciativy zpravidla vznikají v dočasných, technicky nevybavených prostorách, což omezuje jejich kapacity i dlouhodobý rozvoj. Tato nestabilita odráží absenci institucionální podpory a systémových opatření, která by nočnímu životu poskytla udržitelný rámec.

Navzdory těmto překážkám se po pandemii COVID-19 formuje nová generace aktérů, která přináší alternativní přístupy k organizaci kulturních událostí. Tyto iniciativy kladou důraz na spolupráci, solidaritu, sdílené hodnoty a nekomerční charakter akcí. Společně vytvářejí prostor pro vyjádření, komunitní sounáležitost a kulturní experimenty. Jejich činnost však zůstává křehká – limitovaná dostupnými zdroji, absencí stabilní podpory a nejistými provozními podmínkami.

⁶⁹ KOPRIVICA, *Inside The Polish Underground Scene*, 2017.

Současně lze pozorovat rozvoj svébytné estetiky, která se pohybuje mezi radikalitou, humorem a vědomou transgresí. Některé kolektivy kombinují politické postoje s výraznou vizualitou, recyklovanou popkulturou a provokativní hudební dramaturgií. Undergroundové party se často vyznačují hybridním stylem, vysokými BPM, expresivními projevy a ironickým nadhledem, čímž se odlišují od dominantního diskurzu seriózní klubové kultury.⁷⁰

Hudební produkce zde funguje nejen jako forma zábavy, ale i jako prostředek pro artikulaci nespokojenosti, vyjádření identity či kolektivní rezistence. V určitých obdobích, například během masových protestů, se klubová scéna stala významným aktérem občanského odporu, a to především díky své schopnosti mobilizovat mladé publikum skrze propojení hudby, performance a sdíleného étosu.⁷¹

Tato aktivistická rovina je obzvlášť výrazná ve spojení s queer komunitou, pro niž se klubová scéna stala jedním z mála relativně bezpečných prostorů v prostředí rostoucí politické represe. Kolektivy jako Oramics, Kem, MESTIÇO nebo Brutaž propojují hudební dramaturgii se vzděláváním, workshopy, otevřenou politikou safer space a solidaritou napříč různými formami útlaku. Scéna se tak stále více formuje jako prostor politické imaginace. Místa, kde lze experimentovat nejen s hudbou, ale i s formami kolektivního odporu.⁷²

Za tímto vývojem nestojí jen umělecké ambice, ale i vědomá reakce na společenskou situaci, v níž jsou queer osoby systematicky vylučovány, ať už prostřednictvím symbolických deklarací tzv. „zón bez LGBTQ+“, nebo prostřednictvím policejní brutality vůči aktivistům a aktivistkám (ibid.). V reakci na tyto podmínky se kluby, kolektivy a nezávislá rádia stávají místy kulturního přežití, kde se rozvíjí alternativní modely spolupráce, distribuce a reprezentace.⁷³

Geografie polské klubové kultury je rovněž velmi diverzifikovaná. V různých regionech vznikají jedinečné lokální scény, jejichž charakter je často formován specifickou architekturou (průmyslové areály, skladiště, historické sklepy), lokálními iniciativami a kulturním kontextem. Zatímco Varšava a Poznaň inklinují k techno orientaci, severní města jako Gdaňsk nebo Sopot mají silnou scénu zaměřenou na house, drum'n'bass a trance.

⁷⁰ OPPERMAN, *Raving At 200 BPM: Inside Poland's Neo-Gabber Underground*, 2017.

⁷¹ LULA, *WIXAPOLONIA and Poland's Hardcore Rave for Human Rights*, 2020.

⁷² YAN, *Poland's Experimental Club Scene Is a Refuge for LGBTQ+ People*, 2020.

⁷³ Tamtéž.

V Krakově přetrvává výrazná undergroundová tradice s hustou sítí menších klubů, které fungují jako kulturní uzly v historickém městském prostoru.⁷⁴

Z hudebního hlediska zůstává scéna silně orientovaná na techno a další čtyřdobé žánry, a to navzdory rostoucímu zájmu o širší spektrum rytmických struktur. Rozvoj bass music, dekonstruovaného club soundu a experimentální elektroniky souvisí mimo jiné i s úsilím kolektivů, které záměrně vytvářejí prostor pro „jiné zvuky“, nové publikum a nehierarchickou dramaturgii.⁷⁵

Projekty vznikající v Polsku ukazují, že i v prostředí poznamenaném politickými tlaky, ekonomickými nerovnostmi a konzervativní kulturní politikou může vyrůst scéna, která staví na solidaritě, odvaze a komunitní imaginaci. V mnoha případech jde o subkulturní úsilí odehrávající se v podmínkách omezených zdrojů, čelící ztrátě prostoru nebo nedůvěře institucí – a přesto právě zde vznikají důležitá místa setkávání, prostorové experimenty a nové formy kurátorské autonomie.

Klíčové není jen to, že hudba spojuje, ale především jak: s jakými hodnotami, v jakém prostoru, za jakých podmínek. Polská klubová scéna ukazuje, že kulturní odpor může mít formu tance, že politické postoje lze artikulovat skrze zvuk, a že i tam, kde chybí oficiální podpora, lze skrze péči, riziko a kolektivní práci vybudovat kulturní platformu, která má hlubší význam než pouhá zábava.

Celkově lze říci, že polský noční život je definován především houževnatostí, kurátorskou vytrvalostí a schopností budovat komunity navzdory strukturálním překážkám. Je to prostředí, které se neustále proměňuje, reaguje na společenské dění a přitom si zachovává autenticitu i politickou naléhavost. Právě v této schopnosti vytvářet kulturní a sociální prostor pro ty, kdo jej nejvíce potřebují, tkví jeho síla – i příslib do budoucna.

⁷⁴ KOPRIVICA, *Inside The Polish Underground Scene*, 2017.

⁷⁵ HOŁUBOWSKA, *KAROLINDA: I THINK THE POLISH ELECTRONIC MUSIC SCENE HAS A LOT TO OFFER*, 2024.

5 ČESKÁ KLUBOVÁ KULTURA

Noční život na území Česka, především v Praze a Brně, prochází v posledních letech dynamickým vývojem, který odráží hlubší kulturní proměny i rostoucí zapojení mezinárodních komunit. Z původně homogenní scény se v posledních letech stala scéna rozmanitější. Velkou roli v tom hraje přítomnost expatů a vznik nových kolektivů, které propojují místní a mezinárodní aktéry.

Ostatně právě otevřenost a relativní kulturní svoboda jsou podle mnohých zahraničních aktérů tím, co činí české prostředí přitažlivým. Kolektiv Fractions, který tvoří umělci původem z Ruska, označuje českou scénu za svobodnější, a tedy zásadní pro kulturní růst. Ve srovnání s represivními podmínkami ve své domovině, kde je běžná policejní šikana a tlak na organizátory, vnímají českou scénu jako prostředí, kde mohou svobodně tvořit a aktivně přispívat k jejímu vývoji.⁷⁶

Díky přínosu expatských komunit, které ve spolupráci s českými umělci a organizátory vytvářejí otevřenější, vícejazyčné a kulturně propojené prostředí, vznikají nové platformy a prostory, které umožňují svobodné setkávání různorodých kulturních, genderových i uměleckých identit bez jazykových nebo společenských bariér. Příklady projektů jako Shella Radio ukazují, jaký potenciál má spolupráce mezi domácími a zahraničními aktéry pro vytváření skutečně inkluzivního prostředí.⁷⁷

Zejména kolektivy jako Famalay, Temple Of nebo nūr ukazují, jak mohou kulturní iniciativy vedené lidmi s různorodým původem přetvářet podobu nočního života v Praze. Tyto iniciativy, které vyrůstají z potřeby vytvořit bezpečné prostředí pro nebílé komunity a queer osoby, fungují jako inkubátory solidarity a mezikulturní výměny. Jejich činnost často přesahuje rámec běžného večírku – kladou důraz na reprezentaci, vzdělávání a společenskou odpovědnost, a přispívají tak k narušení homogenního kulturního rámce, který v české společnosti dlouhodobě převažoval.⁷⁸

Jedním z nejvýraznějších příkladů mezinárodně rezonujících komunitních projektů je festival Creepy Teepee. Jeho organizátoři od počátku staví na komunitním a nehierarchickém modelu: žádní headlineři, žádné backstage, důraz na rovnost, bezpečí a sdílený zážitek. Festival s heslem „No Racism / No Sexism / No Homophobia / No

⁷⁶ NOVÝ, *Fractions: Česká techno komunita nám dává nové možnosti*, 2021.

⁷⁷ HUDSON, Famalay, Temple Of, *Nūr: How Prague's Diaspora Club Community Supports Itself*, 2025.

⁷⁸ HUDSON, Famalay, Temple Of, *Nūr: How Prague's Diaspora Club Community Supports Itself*, 2025.

Transphobia. World Wide Weird“ přitahuje převážně zahraniční publikum, přičemž jeho síla spočívá ve schopnosti kurátorsky vystihnout aktuální proudy nezávislé hudby a propojit je s politickou citlivostí i queer estetikou.⁷⁹

V Kutné Hoře se tak každoročně setkávají experimentální kolektivy z celého světa, přičemž hlavní stage často střídají DIY prostory, louky či chátrající objekty. Creepy Teepee je nejen platformou pro objevování progresivní hudby, ale i místem, kde se reflektují zásadní společenská témata – od dekolonizace danceflooru po kritiku kapitalismu. Výběr zahraničních hostů je zároveň vyvažován snahou o reprezentaci lokální scény, ačkoliv ta z programu postupně mizí – právě kvůli orientaci festivalu na novost a nepředvídatelnost dramaturgie.⁸⁰

Jedním z největších kvalitativních rysů české alternativní scény je její autenticita. Ta se projevuje nejen v hudebním výběru a estetice prostoru, ale i v samotném přístupu návštěvníků – lidé nejsou motivováni povrchní prezentací sebe sama, ale spíše sdílením společného zážitku. Scéna tak často působí neokázale, přirozeně a upřímně. Tato opravdovost, společně s ochotou experimentovat a důrazem na nezávislé fungování, tvoří základní stavební kameny českého undergroundu. Klíčovým projevem této nezávislosti je důsledné uplatňování principu DIY, tedy přístupu založeného na schopnosti tvořit, organizovat a řešit věci vlastními silami, bez spoléhání se na vnější instituce nebo komerční infrastrukturu. V kulturním kontextu se tento přístup promítá nejen do produkce hudby, scénografie nebo vizuálního stylu, ale také do celkové organizace událostí a komunitního fungování. Právě tato kombinace vnitřní autonomie, tvořivého „kutilství“ a sdílené iniciativy vytváří silný pocit sounáležitosti a upřímnosti, který mnozí aktéři vnímají jako hluboce osvobozující.⁸¹

Zejména rave série Polygon přináší do Prahy tvrdší a estetičtější polohy techno hudby a zároveň přetváří industriální dědictví města v dočasné kluby – od bývalých jatek po bunkry. Každá edice Polygonu je jedinečně inscenována jako audiovizuální rituál, v němž prostor, světlo, dekorace i vůně hrají klíčovou roli. Tento silně estetický přístup ke klubové dramaturgii – často označovaný jako „technoreligiózní“ – odkazuje ke konceptu klubu jako chrámu a tanečního parketu jako kolektivní transcendentní zkušenosti.⁸²

⁷⁹ CÍSAŘOVÁ, *CREEPY TEEPEE JAKO OZVĚNA BUDOUCNOSTI*, 2023, s. 29.

⁸⁰ Tamtéž, s.33.

⁸¹ KOLÁŘOVÁ, *Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže v České republice*, 2011, s. 89.

⁸² MATUSZCZYK, *Is Post-Communist Prague The World's Next Techno Capital?*, 2016.

Prostor dostávají kurátorsky silné akce, kolektivy s vlastní filozofií a kluby jako Ankali, které dosahují uznání nejen v rámci republiky, ale i za jejími hranicemi. Ankali se zároveň stává jedním z mála etablovaných klubů, které aktivně reagují na potřebu větší diverzity a reprezentace. Jeho podpora iniciativ jako Temple Of nebo komunitní projekt Shella Radio, stejně jako pořádání solidárních večerů pro Palestinu, ukazuje, jak může kulturní instituce poskytnout strukturu a infrastrukturu pro politické a kulturně citlivé aktivity marginalizovaných skupin.⁸³

Brno navzdory své velikosti vykazuje velký potenciál. Ačkoli je zde méně tradičních klubů, město nabízí velkou tvůrčí svobodu. I když brněnská scéna bojuje s nedostatkem vhodné infrastruktury, mladé kolektivy si nacházejí kreativní cesty k využití alternativních prostorů – často DIY, v přírodě nebo na periferiích, a hledají nové způsoby, jak vyjádřit svou vizi nočního života. Jedním z výrazných příkladů této vlny byl klub Vitamin, který se stal prostorem spojujícím komunitu, respekt k místní scéně a promyšlený přístup k programování.⁸⁴

Projekty jako Vitamin nebo Herna ukazují, že i v prostředí s omezenou infrastrukturou může vzniknout silná komunita, postavená na sdílených hodnotách, respektu a osobním nasazení. Takové prostory se stávají nejen místem setkávání, ale i inkubátorem nových kolektivních vizí – platformou pro lokální tvůrce, komunitní experimenty i rozvoj kurátorského přístupu.

V tom spočívá skutečný potenciál české klubové kultury: nejen bavit, ale i kultivovat, propojovat a transformovat společnost skrze hudbu, prostor a komunitu. Celkově vzato je český noční život scénou v neustálém pohybu – definovanou opravdovostí, měnícími se kulturními vztahy a trvalým napětím mezi inkluzí a exkluzivitou. Je to prostředí, kde má autenticita stále hodnotu, ale kde je zároveň nutné dál usilovat o větší otevřenost, spravedlivější reprezentaci a odpovědnější přístup ke společenským otázkám.

⁸³ HUDSON, Famalay, Temple Of, *Nūr: How Prague's Diaspora Club Community Supports Itself*, 2025.

⁸⁴ VEREŠPEJ, *Vitamin: A sanctuary from the daily noise*, 2023.

6 METODIKA

Tato kapitola vymezuje cíle diplomové práce, formuluje výzkumné otázky a představuje metodologii, na níž navazuje praktická část výzkumu.

6.1 Cíl práce

Práce se zaměřuje na kolektivy působící v prostředí alternativní klubové kultury v rámci Polska a Česka. Jejím cílem je porozumět významu těchto kolektivů při formování, udržování a rozvíjení nezávislých nočních scén a nabídnout komplexní pohled na jejich vznik, strukturu a činnost. Prostřednictvím semistrukturovaných rozhovorů práce zkoumá vnitřní fungování a hodnotové ukotvení kolektivů, jejich organizační strategie a přístupy k budování komunity, péči o publikum a zajištění dlouhodobé udržitelnosti. Výzkumná zjištění přispívají k hlubšímu porozumění tomu, jak kolektivy formují alternativní kulturní prostor a jaké principy a praxe tento proces nesou.

6.2 Výzkumné otázky

VO1: Jaké jsou hlavní hodnoty a cíle kolektivů působících v rámci alternativní klubové kultury?

VO2: Jak kolektivy přistupují k budování komunity a jaké mechanismy využívají k zachování požadované atmosféry a hodnotového rámce?

VO3: Jaké strategie kolektivy uplatňují k udržení své nezávislosti?

6.3 Metoda výzkumu

Praktická část této diplomové práce využívá kvalitativní metodu výzkumu, konkrétně techniku semistrukturovaných rozhovorů. Výzkum probíhá ve třech navazujících fázích.

V první fázi je provedena předvýzkumná rešerše zaměřená na mapování kolektivů působících v prostředí alternativní klubové kultury na území Polska a Česka. Na základě stanovených kritérií – geografické zastoupení, kontinuita činnosti, aktivita v oblasti pořádání akcí a komunitní působení – je vybráno osm kolektivů (čtyři polské a čtyři české), které představují různorodé přístupy ke klubové organizaci mimo komerční institucionální rámce. V této fázi dochází ke sběru základních informací pomocí formuláře, který je stěžejním zdrojem pro představení jednotlivých kolektivů: místo jejich působení, rok vzniku, počet členů, charakter využívaných prostor, hudební dramaturgie, typy aktivit, četnost

pořádaných událostí, návštěvnost, finanční aspekt. Formulář zároveň slouží i jako primární a jediný zdroj pro identifikaci konkrétních participantů, neboť tyto informace nejsou běžně veřejně dostupné, s výjimkou několika ojedinělých případů. Současně přibližuje základní přehled o tom, kdo jednotliví participanté jsou, čemu se věnují a v jakých oblastech klubové kultury se aktivně angažují.

Dále jsou sledovány veřejně dostupné online výstupy, zejména webové stránky, sociální síť Instagram a případná komunikace hodnotového rámce, vizuální identity nebo kurátorských koncepcí. Tyto údaje slouží k předběžnému porozumění pozici kolektivů v rámci širší scény a k výběru relevantních participantů pro navazující rozhovory.

Ve druhé fázi výzkumu jsou realizovány semistrukturované rozhovory s vybranými členy kolektivů, kteří se aktivně podílejí na organizační, kurátorské, produkční či komunitní rovině fungování. Rozhovory jsou vedeny podle předem připravené sady tematických okruhů, zaměřených na vznik kolektivu, jeho základní hodnoty, organizační strukturu, přístup k publiku, uměleckou a kurátorskou činnost, strategie bezpečí a péče, ekonomickou udržitelnost a vizi do budoucna. Výběr participantů reflektuje snahu o zachycení rozmanitých pozic a zkušeností v rámci jednotlivých kolektivů.

Třetí fáze výzkumu se soustředí na analytické zpracování získaných dat. Rozhovory jsou převedeny do textové podoby a následně analyzovány pomocí tematické analýzy, která umožňuje identifikaci hlavních motivů, opakujících se vzorců a odlišností mezi jednotlivými kolektivy. Analýza je strukturována podle výzkumných otázek a opírá se výhradně o přímé citace a parafráze z rozhovorů.

Výsledky výzkumu budou sloužit k zodpovězení výzkumných otázek a umožní formulovat zobecněné závěry o roli současných kolektivů v rámci alternativní klubové kultury v polském a českém kontextu.

6.4 Semistrukturovaný rozhovor

Primární výzkumná data byla získána prostřednictvím kvalitativních semistrukturovaných rozhovorů. Tento typ rozhovoru byl zvolen z důvodu jeho flexibility a schopnosti zachytit hlubší postoje a motivace participantů v souvislosti s fungováním kolektivů. Rozhovory probíhaly online prostřednictvím platformy Microsoft Teams, což umožnilo oslovit členy kolektivů působících v různých lokalitách, a zároveň zajistilo časovou flexibilitu obou stran.

V rámci přípravy rozhovorů byl vytvořen tematický okruh otázek, který sloužil jako vodítko, avšak pořadí a hloubka jednotlivých témat se mohla lišit v závislosti na průběhu konkrétního rozhovoru a specifikách daného kolektivu. Tato metodologická volba byla vedena snahou zachytit nejen faktické informace, ale i osobní zkušenosti a subjektivní interpretace jednotlivých participantů.

6.5 Participantů

Výběr kolektivů i jednotlivých participantů probíhal na základě záměrného výběru, vycházejícího z předchozí autorčiny znalosti prostředí alternativní klubové scény a systematického mapování nezávislých hudebních iniciativ v Polsku a Česku. Do výzkumu bylo zařazeno celkem deset participantů z osmi kolektivů. Kritériem výběru byla jejich dlouhodobá aktivita v oblasti alternativní klubové kultury, důraz na komunitní, nekomerční a hodnotově ukotvený přístup a zároveň skutečnost, že se jedná o subjekty, kterým dosud nebyla věnována systematická odborná pozornost.

6.5.1 Polsko

- WiREFRAME (Varšava): Mohji (Mateusz Sokolowski)
- Kem (Varšava): Androgienia (Stefa Gosiewsk)
- Narocz 13 (Varšava): Lamimixa (Ita Litwiniec), kataraxa (Tosia Chrzanowska)
- POISE (Trojměstí): ALLG (Olga Stachowiak)

6.5.2 Česko

- nūr (Praha): takaDumm (Tohfa Ahmed)
- fungus (Brno): adamovia (Adam Dvořák)
- Vitamin (Brno): Toby Hall, Westdale (Daniel Styles)
- Rákosi (Brno): Alan Wood

7 POLSKÉ KOLEKTIVY

Do výzkumu jsou zahrnuty čtyři kolektivy působící v polských městech: WiREFRAME, Kem a Narocz 13 – Varšava a POISE – Trojměstí. Polské prostředí bylo zvoleno záměrně. Právě v něm vznikají iniciativy, které navzdory ztíženým podmínkám aktivně budují prostor pro svobodný kulturní projev, bezpečí a mezilidskou solidaritu. Zároveň jde o scénu, která zůstává v českém i mezinárodním diskurzu často opomíjená, málo zmapovaná a dosud nepodrobená hlubší analýze. Zkoumané kolektivy nepředstavují reprezentaci celé polské scény, ale jsou vybrány jako příklady iniciativ, které dlouhodobě formují své okolí a aktivně přispívají k tvorbě alternativních kulturních struktur v regionech, kde tato činnost naráží na ideologické, institucionální i společenské překážky. Právě proto je jejich perspektiva klíčová pro porozumění současné podobě nezávislé klubové kultury ve střední Evropě.

7.1 WiREFRAME

WiREFRAME je varšavský hudební a umělecký kolektiv, založený v červnu 2022, který se profiluje jako seskupení propojené skrze taneční parket s cílem představit pestrost a intenzitu elektronické hudby, především v rámci širokého spektra techno žánru. Skupina čítá sedm rezidentních členů a svou činností pokrývá hudební kurátorství, organizaci akcí, vizuální tvorbu, publikaci hudby a také návrh a distribuci oděvu v rámci merchandise.

Kolektiv je inspirován nostalgickou představou kreativní komunity z raných let internetu a od svého vzniku systematicky buduje soudržnou identitu, která se odráží nejen ve zvuku, ale i ve vizuálním stylu a celkové estetice. Prvky digitálního světa, uživatelského rozhraní starých softwarů, rané internetové kultury a analogových struktur se promítají do vizuálů, scénografie, grafiky, posterů i merchandise.

Hudební program WiREFRAME se zaměřuje na techno v celé jeho rozmanitosti, s důrazem na podžánry jako funky hardgroove, breakbeat, dubstep, house nebo ambient.

Kolektiv pořádá přibližně 9 až 13 událostí ročně, přičemž využívá jak klubové prostory, tak i DIY místa. Typická návštěvnost přesahuje 200 lidí. Akce se vyznačují dramaturgickou precizností, žánrovou pestrostí a důrazem na edukativní přístup – publikum je předem obeznámeno nejen s programem a hudební koncepcí daného večera, ale je poskytnut i detailní popis vystupujících, což přispívá k lepšímu porozumění hudbě a jejímu vědomému vnímání.

Dalším výrazným rysem WiREFRAME je interdisciplinarita a přesah do dalších uměleckých oblastí. Kromě hudebních večerů organizují také ambientní sezení, ve kterých se elektronická hudba spojuje s výtvarným uměním. Příkladem je experimentální akce, během níž byla část klubu přetvořena na galerii současného umění s doprovodem ambientních setů. Tento typ událostí propojuje různé publikum – návštěvníky zaměřené na výtvarné umění s těmi, kteří přicházejí za hudbou, čímž vzniká unikátní mezikulturní výměna.

WiREFRAME spolupracuje s dalšími kolektivy a iniciativami, přičemž nejbližší vztahy udržuje s kolektivem Bełkot da Movement. V minulosti spolupracoval také s kolektivy jako Miazmat, Switch Party, POISE, Kbar Powiśle, Rytmny Movement či Harce. Tato otevřenost spolupráci reflektuje filozofii, že podpůrná scéna pomáhá všem zúčastněným růst a posiluje kulturní infrastrukturu.

Významným rysem jejich činnosti je také dokumentace a publikace hudebních setů. Přestože ne každý DJ je ochoten zveřejnit svůj set (z důvodu vysokých nároků na kvalitu a osobní spokojenost), kolektiv usiluje o nahrávání a archivaci všech večerů. Nahrávky jsou sdíleny na SoundCloudu, přičemž důraz je kladen zejména na prezentaci lokálních umělců. Kromě toho kolektiv postupně rozšiřuje svou aktivitu i směrem k hudební produkci a vydavatelské činnosti, ačkoli jde o časově i organizačně náročný proces.

Jeho specifikem jsou také středeční a čtvrteční mid-week parties, které reflektují specifickou strukturu varšavské klubové scény. Tyto akce vycházejí vstříc pracovnímu životu lidí z gastronomického a kreativního sektoru, kteří často nemají volno o víkendech. Kolektiv se tímto způsobem přizpůsobuje komunitě a aktivně vytváří prostor často s menší, ale o to angažovanější návštěvností.

Inovativní a konzistentní činnost kolektivu WiREFRAME nezůstala bez povšimnutí. V roce 2023 získali 2. místo v kategorii „Iniciativa roku“ v rámci ocenění portálu muno.pl, přední polské platformy věnující se publicistice v oblasti elektronické hudby – což představuje významné uznání jejich přínosu pro místní scénu.

7.1.1 Mohji

Mateusz Sokolowski, vystupující pod uměleckým jménem Mohji, je multidisciplinární tvůrce z Polska a aktivní postava na scéně elektronické hudby. Již téměř tři roky se pohybuje v klubové kultuře jako DJ a zakladatel kolektivu WiREFRAME, který pořádá hudební akce po celém Polsku i ve Velké Británii. Kromě DJingu se věnuje také grafickému designu

a pracuje v bookingové agentuře Granco Agency, která se zaměřuje na podporu umělců z elektronické hudební scény a organizaci eventů. Zároveň má na starosti komunikaci pro festival Up To Date ve městě Bělostok, který je respektovanou platformou pro současnou hudbu a kulturní dění v Polsku.

7.2 Kem

Kem je queer feministický kolektiv se sídlem ve Varšavě, aktivní od roku 2018, který působí v rámci evropského prostoru. Kolektiv tvoří tři aktivní členové a jeho činnost se pohybuje na rozhraní choreografie, performance, zvuku a sociální praxe. Vznikl v období politických otřesů v Polsku jako odpověď na systematické útlaky a dehumanizaci queer lidí, migrantů a lidí jiné barvy pleti pod vládou ultrapravicové vlády. Jeho založení bylo aktem odporu a solidarity – vědomým krokem k vytvoření prostoru pro radikální queer a feministické umělecké a politické praktiky.

Kem vznikl jako nezávislá komunitní iniciativa s vlastním fyzickým prostorem, kde se konaly performance a komunitní akce. Postupem času se transformoval do fluidní kolektivní struktury, která dnes působí i skrze rezidence v uznávaných uměleckých institucích. Tyto rezidence jsou zaměřené na "queering" institucionálních prostor a sbírek – například projekt v Muzeu moderního umění ve Varšavě (MSN), kde Kem pořádá každý týden queer filmový klub založený na muzejním archivu. Tyto intervence odrážejí hluboký závazek kolektivu k institucionální kritice, podrývání hierarchií a vytváření sebeorganizovaných, autonomních kulturních struktur.

Hudebně se Kem pohybuje v žánrech house, bass, techno, experimental, reggaeton, baile a latinx, přičemž jeho zvuková práce doplňuje širší umělecké a komunitní aktivity kolektivu. Kromě hudební produkce se Kem věnuje vydávání hudby, vizuálnímu umění, pořádání workshopů a vzdělávacích programů.

Důležitou součástí jejich činnosti je také organizace queer performativního umění v Polsku, diskusních panelů, přednášek a lecture-performances, queer čtenářských kroužků a otevřených zkoušek performancí. Jedním z klíčových projektů kolektivu je také organizace experimentálního vzdělávacího programu pro queer umělce, aktivisty a praktikující umění. Kolektiv pořádá přibližně 9–13 akcí ročně, které se konají v různorodých prostředích – od klubů, festivalů, přes lesy a venkovní lokace, až po komunitní centra, galerie, kina a divadla. Tyto akce mají vysokou návštěvnost, obvykle přesahující 200 osob.

Kem je hluboce zakotvený v síti spoluprací – mezi jejich partnerské kolektivy a organizace patří například GirlsToTheFront, Miazmat, POISE, UW z Palestýny, Teatr21 či Squir (Queerowa Akademia Ruchu). Co Kem odlišuje od ostatních iniciativ v alternativní klubové a umělecké scéně, je jeho radikální hybridita. Kolektiv se vědomě vyhýbá škatulkám a rozostřuje hranice mezi uměním, kurátorstvím, nočním životem, vzděláváním, aktivismem a komunitní praxí. Jeho činnost se vyznačuje experimentálními formáty a není chápána jako izolované události, ale jako součást živoucího ekosystému queer odporu a péče.

Jádrem činnosti Kem je neustálé zkoumání kolektivity. To se nejvýrazněji projevuje prostřednictvím platformy Kem School, která je nyní ve své páté edici a je spolufinancována městem Varšava. Partnery projektu jsou mimo jiné British Council a Goethe-Institut. Kem School je otevřena queer umělcům, performerům, tvůrcům, výzkumníkům a aktivistům působícím v Polsku a nabízí prostor pro rozvíjení praxe skrze choreografické, performativní a kolektivní metodologie. Je přístupná jak začátečníkům, tak i zkušeným tvůrcům.

Ve své podstatě je Kem více než jen kolektiv – je to trvalý politický a kulturní zásah. Každou performancí, rezidencí či setkáním Kem ztělesňuje queer vizi, která je fluidní, odvážná a hluboce zakořeněná v solidaritě. Nabízí alternativní model fungování umění ve společnosti – ne jako produkt, ale jako proces kolektivní transformace.

<https://www.kemwarsaw.com/en/about>

7.2.1 Androgienia

Stefa Gosiewsk neboli Stefa, známá také jako Androgienia, je polská umělkyně, kurátorka, DJka a performerka, jejíž práce je hluboce zakořeněna v queer kultuře a experimentální performanci. Stefa přetváří svůj rozmanitý background v klasické hudbě, humanitních vědách a performance artu do vytváření imerzivních a rituálních zážitků a ve svých vystoupeních často kombinuje šamanské a choreografické prvky a zkoumá hranice mezi uměním a klubovou scénou. Vychází ze svých formativních let na živé londýnské queer techno scéně a nadále vytváří a kurátoruje avantgardní díla, která zpochybňují společenské normy a rozšiřují možnosti sebevyjádření v rámci nočního života. Stefa je také studentkou Akademie výtvarných umění ve Varšavě a aktivní členkou kolektivu Kem, kde se podílí na tvorbě a kurátorství inovativních uměleckých projektů.

7.3 NAROCZ 13

Narocz 13 je multidisciplinární kolektiv, komunitní iniciativa a label se sídlem ve Varšavě, založený v srpnu 2021. Vychází z prostředí polské undergroundové scény, z níž se rychle etabloval jako výrazný aktér alternativní kulturní krajiny. Je charakteristický proměnlivou identitou, odmítáním žánrových a estetických hranic a důrazem na podporu začínajících umělců. Jádrem kolektivu tvoří deset aktivních členů, které doplňuje širší síť spolupracovníků. Skupina působí ve vlastním prostoru na periferii Varšavy – v budově, která zároveň slouží jako kulturní centrum, kreativní prostor a neustále se vyvíjející stavební projekt.

Vznik kolektivu byl motivován osobní potřebou jeho zakladatelů vytvořit prostředí, v němž by bylo možné se svobodně projevovat, rozvíjet, debutovat a experimentovat, aniž by bylo nutné mít předchozí zkušenosti nebo zavedené jméno. Původní platforma pro seberealizaci se tak postupně rozšířila v širší misi: poskytovat prostor i dalším osobnostem, které teprve vstupují do světa hudby, performance a vizuální kultury. Tento inkubační charakter zůstává klíčovým rysem činnosti kolektivu. Narocz 13 cíleně vytváří bezpečné a podpůrné podmínky pro první veřejné výstupy začínajících DJů, hudebníků, filmařů či vizuálních umělců.

Hudební dramaturgie akcí Narocz 13 se vědomě vyhýbá žánrové monokultuře, zejména dominanci techna, která je typická pro varšavskou klubovou scénu. Kolektiv neusiluje o vymezení vůči samotnému žánru, ale o vytváření prostorů pro jiné zvukové a kulturní výrazy. Hudební programy proto zahrnují široké spektrum stylů – od UK bass, garage, deconstructed clubu, dubu, trapu, hip hopu, jazzu, grime, hyperpopu a experimentální hudby až po elektro a akustické formy. Tím vzniká prostor pro subkultury a hudební přístupy, které bývají v mainstreamových klubech marginalizovány.

Aktivita kolektivu však výrazně přesahuje oblast hudebních akcí. Narocz 13 pořádá koncerty, výstavy, filmové projekce, jam sessions, účastní se festivalů, benefičních akcí i charitativních událostí. Jejich kulturní program se odehrává v různých prostorách: od klubů a squatů přes DIY místa až po přírodní lokality. Avšak velká většina jimi pořádaných aktivit se koná právě v jejich vlastní kolektivní budově na adrese Narocz 13. Ta je zároveň objektem neustálých rekonstrukcí a oprav, které si členové provádějí svépomocí. Fyzická práce spojená s údržbou a přestavbou tak tvoří nedílnou součást identity kolektivu, který se s nadsázkou označuje také jako „stavební kolektiv.“

Významnou součástí činnosti je filmová sekce KINAROCZ. Tato platforma se skládá ze dvou linií: kurátorské sekce KINAROCZ zaměřené na celovečerní snímky (často z oblasti

československé nové vlny) a sekce KINAROCZ NIEZALEŻNA, která dává prostor začínajícím filmařům mimo institucionální rámce. Projekce jsou koncipovány jako komunitní a participativní, často doplněné o následné diskuze a reflexe, čímž posilují ideu kolektivního vzdělávání a sdílené kulturní zkušenosti.

Výstavnictví je dalším důležitým aspektem fungování kolektivu. Ačkoli výstavy již nejsou kombinovány s hudebními akcemi, tak jako tomu bylo v minulosti, tak i nadále zůstávají součástí samostatného programu. Výstavy jsou často kurátorsky radikální a prostorově experimentální.

Narocz 13 se rovněž systematicky věnuje vizuálnímu umění, především VJingu. Ve světě nočního života, kde bývají vizuální tvůrci často opomíjeni nebo nezmiňováni, kolektiv vědomě klade důraz na jejich rovnocennou prezentaci. Tento přístup vychází nejen z ideového přesvědčení, ale i z technických podmínek – kolektivní prostor postrádá standardní světelnou techniku, takže živé vizualizace hrají klíčovou roli při utváření atmosféry večerů. Z provozního omezení se tak stal výrazný umělecký znak.

Vztahy mezi členy, spolupráce a péče o komunitu tvoří podstatné pojítko všech aktivit kolektivu. Od intimních jam sessions přes hudební debuty mladých Djs a rapperů až po spolupráce s kolektivy EDYKT, RGB, Ciężki Brokat, DAZE, Halopopierdol, Basy Tropikalne, ZACZYN, 44 FILLES, Laboratorio Tropical. Velkým úspěchem bylo i navázání spolupráce se sérií parties TRAPHOUSE se sídlem v Tbilisi (Gruzie) či s festivalem Spokój.

Narocz 13 se vedle svých rozsáhlých činností zaměřuje okrajově také na vydávání hudby a organizování release parties, avšak hudební produkce není jeho primární prioritou, vzhledem k časové náročnosti tohoto procesu.

V době, kdy je častým jevem, že některé kolektivy jsou vnímány a prezentovány spíše jako komerční subjekty nebo značky než jako autentické, nezávislé komunity, si Narocz 13 uchovává svou proměnlivost, otevřenost a odpor vůči rigidním kategoriím. Jejich činnost – založená na spolupráci, experimentu a sdílené odpovědnosti, představuje jeden z nejživějších příkladů alternativní klubové kulturní infrastruktury současného Polska.

7.3.1 Lamimixa

Ita Litwiniec, vystupující pod DJským pseudonymem Lamimixa, je DJka, modelka, spoluzakladatelka nezávislého kolektivu Narocz 13 a studentka Nových médií na Akademii výtvarných umění se sídlem ve Varšavě. Od dětství měla základy hudebního vzdělání

(klavír, kytara, basová kytara, zpěv), přesto si dlouho nevěřila natolik, aby vystoupila veřejně. Zpočátku se tedy v Narocz13 věnovala především vizuální tvorbě, organizaci a produkci, ale postupně se díky podpoře přátel a prostoru pro experimenty posunula směrem k DJingu. Díky intenzivnímu hraní na akcích kolektivu získala zkušenosti a později i bookingy mimo Varšavu. Dnes je aktivní součástí alternativní klubové scény a skrze projekt Lamimixa dál rozvíjí svůj vztah k hudbě a nočnímu životu.

7.3.2 kataraxa

Tosia Chrzanowska, známá na klubové scéně pod přezdívkou kataraxa, pochází z Varšavy, kde studuje mediální umění na Akademii výtvarných umění. Aktivně se podílí na životě varšavské undergroundové scény a působí v ní v několika rolích. Primárně se věnuje grafickému designu pro kolektiv Narocz 13 jehož je součástí od samotného počátku, navrhuje vizuály a plakáty pro hudební a kulturní akce a příležitostně působí také jako VJ a DJ. Její tvorba propojuje vizuální umění se zvukem a odráží atmosféru alternativní hudební scény města.

7.4 POISE

Kolektiv POISE, založený v lednu 2023 v oblasti Trojměstí v Polsku, je výrazným hráčem na poli polské alternativní klubové scény a vznikl jako odpověď na nedostatek bezpečných, inkluzivních a komunitně orientovaných prostorů v místní klubové scéně. Osm aktivních členů tvoří kolektiv, který věří, že noční život může být transformačním, inkluzivním a komunitně zaměřeným prostorem.

POISE funguje bez hierarchie a pevně daných rolí. Přestože absence pevných rolí může být občas organizačně náročná, vychází z potřeby rovnosti, sdílené odpovědnosti a kolektivního učení. Každý projekt umožňuje jednotlivcům přinést vlastní dovednosti a zároveň se učit od ostatních – bez mocenské nadřazenosti.

POISE se zformoval jako přímá reakce na zkušenosti s patriarchálním prostředím místních klubů, kde se jeho zakládající členové necítili bezpečně a jejich pokusy o komunikaci a změnu byly ignorovány. Absence žen v line-upech, nedostatečná péče o queer komunitu a neochota klubů vytvářet podmínky pro rovnost a bezpečí vedly k rozhodnutí vzít věci do vlastních rukou. Místo čekání na změnu v zaběhlých institucích se POISE rozhodl jednat autonomně: organizovat, kurátorovat a vytvářet vlastní standardy péče, bezpečí a reprezentace.

Pro POISE není party jen o zábavě, i když ta zůstává důležitou součástí. Každý event je zároveň prostor pro kulturní výměnu, setkání a aktivní naslouchání potřebám komunity. Je to platforma pro hudbu, vizuální umění, aktivismus i kolektivní posilování postavení marginalizovaných skupin. Z toho vychází i jejich otevřenost k různým formátům – mimo taneční parket se POISE věnuje workshopům, aktivistickým a komunitním iniciativám, spolupracím se značkami i edukačním programům. Organizují 8 až 13 událostí ročně, a to nejen v klubech, ale také v DIY prostorech, squatech či na festivalech. Zároveň se POISE soustředí i na organizaci denních eventů, které jsou konkrétní reakcí na potřeby komunity, zejména těch, kteří preferují alternativu k nočnímu životu. Na jejich akcích se pravidelně objevuje publikum v rozmezí od 50 do 200 lidí v závislosti na formátu.

POISE spolupracuje s dalšími podobně smýšlejícími kolektivy, jako jsou Refleks, Miazmat, Switch, KEM, WiREFRAME a Lesbowski. Tím posiluje regionální propojení a mezikolektivní solidaritu. Za pozornost stojí také spolupráce POISE s mezinárodní iniciativou Night Embassy, která od roku 2019 usiluje o proměnu podoby nočního života. Vychází z berlínské tradice alternativní klubové scény a jejím cílem je otevírat prostor pro nové formy noční kultury a podporovat tvůrce, kteří svým přístupem formují její budoucnost.

Hudební identita POISE je vysoce pestrá, rytmicky rozmanitá, globálně inspirovaná a vědomě se vymezuje vůči eurocentrickému, monotónnímu techno kanonu. Jejich selekce zahrnuje žánry jako afrobeat, baile funk, dembow, reggaeton, grime, bass, breaks, dubstep, electro, deconstructed club, raptor house, tribal, trance, hard drum, noise, riddim, jungle, dub techno, UK garage, footwork, DnB, hard techno nebo hardbass. Hudba je zde prostředkem k pohybu, kolektivnímu uvolnění i politickému výrazu.

Důležitou součástí POISE je také vizuální složka – VJing a práce s obrazem nejsou jen doplňkem hudby, ale rovnocennou složkou klubového zážitku. Vizuální tým kolektivu vytváří prostředí, v němž se obraz a zvuk vzájemně prolínají a umocňují tak atmosféru akce. Tento přístup staví kolektiv do kontrastu vůči jiným, které často vizuální stránku opomíjejí. Důraz na audiovizuální synergii představuje tedy nový standard, který POISE aktivně prosazuje.

V prostředí, které je stále převážně mužské, je tento kolektiv výrazně odlišný svou strukturou i směřováním. Nejde pouze o zastoupení, ale o aktivní odpor vůči stereotypům a o důkaz, že solidarita a kolektivní podpora tvoří silný základ spolupráce bez konfliktů. POISE tedy není

pouze kolektivem — je to feministický, queer a umělecký zásah do podoby nočního života v Polsku.

7.4.1 ALLG

Olga Stachowiak přezdívána uměleckým jménem ALLG je DJka a organizátorka akcí působící v Trojměstí a spoluzakladatelka kolektivu POISE. Pochází z malé polské vesnice, ale posledních deset let žije v Gdaňsku, kde se v posledních letech naplno ponořila do místní klubové kultury. Klíčovým bodem její cesty se stal dnes již neexistující klub-kavárna – alternativní prostor, který měl zásadní vliv na její hudební směřování. Právě tam se poprvé setkala s novými hudebními žánry, komunitou tvůrců a také se zúčastnila bezplatných DJ workshopů, které odstartovaly její dráhu za mixážním pultem. Gdaňská klubová scéna se pro ni stala místem, kde navázala důležitá přátelství a našla prostředí, které jí umožnilo růst – nejen jako DJka, ale i jako bookerka pro hudební festival Spokój i organizátorka kulturních akcí. Právě tato zkušenost vedla k založení kolektivu POISE, který čerpá z hodnot DIY přístupu, komunitní spolupráce a podpory alternativních forem nočního života.

8 ČESKÉ KOLEKTIVY

Součástí výzkumu jsou čtyři kolektivy působící v českém prostředí: Vitamin, Rákosí a fungus – Brno a nūr – Praha. Výběr českých kolektivů byl motivován snahou zachytit různé podoby alternativní klubové kultury ve dvou nejvýraznějších kulturních centrech v Česku. České kolektivy operují v prostředí, které nabízí určitou míru institucionální tolerance, ale zároveň často postrádá dostatečné porozumění pro nekomerční a experimentální kulturní formy. I přes zřetelnou kulturní vitalitu a dlouhodobou činnost zůstávají tyto iniciativy ve veřejném diskurzu často na okraji zájmu. Jejich práce přitom významně přispívá k formování soudobé nezávislé klubové kultury v Česku – nejen skrze hudební programy, ale také prostřednictvím organizačních inovací, přístupů k bezpečí a etickému fungování. Zahrnuté kolektivy nejsou reprezentativním výběrem celé scény, ale představují konkrétní příklady iniciativ, které výrazně ovlivňují své okolí. Právě jejich přístupy umožňují lépe porozumět současné podobě českého nezávislého klubového prostředí.

8.1 nūr

nūr je kolektiv založený v květnu 2022, jehož kořeny tkví v duchu komunity, experimentování a kulturní výměny. Se sídlem v Praze vznikl jako organická spolupráce různorodé skupiny jednotlivců, které spojuje společná vášeň pro undergroundovou hudbu, kreativitu a posouvání hranic konvenčního nočního života. Název „nūr“, což v arabštině znamená „světlo“, slouží jako hlavní princip poslání kolektivu: osvětlovat alternativní klubovou scénu inkluzivní, dynamickou a progresivní energií.

Zrodil z touhy vytvořit něco autentického, co by se vymanilo z tlaku komercializovaného nočního života. Zakladatelé kolektivu si představovali prostor, kde se lidé mohou vyjadřovat bez omezení mainstreamové party kultury. Díky různorodé skupině sedmi členů pocházejících z různých částí světa, včetně Česka, USA, Egypta a Brazílie, čerpá nūr sílu ze svých multikulturních vlivů.

Motivace za vznikem nūr spočívá v potřebě nabídnout alternativu ke komercializované a často vylučující povaze mainstreamového nočního života. Klíčoví členové kolektivu se snažili vybudovat skupinu lidí, kteří by mohli „dělat to, co mají nejraději“, bez tlaku komerce. Tato vize není pouze o hudbě, ale také o vytváření zážitků, které spojují jednotlivce skrze sdílené momenty, ať už prostřednictvím workshopů, uměleckých instalací nebo živých vystoupení.

Zásadní pro nūr je jeho snaha o přístupnost. V reakci na rostoucí finanční bariéry, které například mladým lidem brání navštěvovat akce, zavedl kolektiv tzv. free parties - bezplatné večírky, které umožňují lidem zažít undergroundovou rave kulturu bez bariér v podobě vysokého vstupného. Tyto akce jsou komunikovány prostřednictvím platformy jako Telegram, kde je důraz kladen na bezpečí komunity a zachování pravé podstaty události.

Od ostatních kolektivů alternativní klubové scény se nūr odlišuje svou snahou o rozmanitost a autenticitu. Programová nabídka kolektivu se neustále vyvíjí v souladu s individuálním hudebním rukopisem jednotlivých členů. Žánrové rozpětí sahá od syrového a nekompromisního techna přes acid, elektro, tribe až po rytmicky pestré a grooveově laděné formy techna. Dále se v programu objevují vlivy UK garage, psychedelie, trancu či experimentálního dancehallu. Tato hudební flexibilita umožňuje kolektivu nūr kultivovat dynamické prostředí, kde jsou návštěvníci povzbuzováni k objevování nových zvuků a uměleckých projevů.

Akce nūr jsou známé svými unikátními lokacemi, často se konají v zapomenutých prostorách nebo na netradičních místech, jako jsou squaty, DIY prostory, lesy a venkovní lokality. Toto zaměření na tajné a dočasné prostory dodává jejich akcím prvek tajemství a vzrušení a činí z nich více než jen večírky, ale kulturní zážitky. Jejich schopnost pořádat velká setkání v takových netradičních prostorách, často s více než 200 návštěvníky, svědčí o vynalézavosti kolektivu a jeho odhodlání vytvářet nezapomenutelné momenty.

Kolektiv také klade silný důraz na zapojení komunity, aktivismus a mezinárodní spolupráci. Častá kolaborace nūr s klubem Ankali nebo kolektivy jako je Altenburg 1964 a Glory Affairs, stejně tak jako i jeho globální vazby s umělci a komunitami v Egyptě, Etiopii a dalších částech Evropy, potvrzují jeho mezinárodní dosah. Kolektivu nejde jen o pořádání akcí, ale o vytváření mezikulturního dialogu v rámci globální undergroundové scény.

nūr také aktivně zpochybňuje moderní vnímání rave kultury a připomíná komunitě, že rave byl historicky politickým aktem, jehož kořeny tkví v odporu a sebevyjádření. Kolektiv se snaží znovu získat tuto podstatu skrze zajímavé lokace, experimentální sety a vystoupení, která odmítají představu, že rave je pouze o alkoholu či drogách.

nūr je hnutí, které prosazuje svobodu, inkluzivitu a kulturní objevování. Upřednostňováním zapojení komunity, nabízením rozmanitých zážitků a podporou lokálních i mezinárodních umělců si nūr vytváří jedinečný prostor na alternativní klubové scéně. Díky svému důrazu

na autentičnost a závazku vytvářet zážitky, které rezonují na hlubší úrovni, nůr nadále prosperuje jako maják undergroundové kultury v Praze i mimo ni.

8.1.1 takaDumm

Tohfa Ahmed neboli takaDumm je kulturní organizátor, DJ a komunitní tvůrce narozený v Egyptě, jehož život a práce jsou úzce spjaty s klubovou kulturou a undergroundovou hudební scénou napříč Evropou. Má hluboký vztah k nočnímu životu, hudbě i tanci, a proto se již od mládí postupně zapojoval do různých aktivit v rámci této scény – od vystupování na německé půdě až po směny v legendárních pařížských klubech či spolupráci s významnými francouzskými kolektivy. Rovněž stojí za projektem, který představoval egyptské hudební umělce v éteru významné francouzské stanice NRJ, čímž se dařilo propojovat hudební scény napříč kontinenty. Během pandemie COVID-19 se přestěhoval do Prahy, kde se stal výraznou postavou místní alternativní kulturní infrastruktury. Spoluvytvořil komunitní centrum, spoluzaložil nůr kolektiv a zároveň dal za vznik i Shella Radiu – digitální platformě a kolektivu zaměřenému na hudbu a rozhovory. S důrazem na inkluzivitu, DIY přístup a odmítání komerčních hodnot Tohfa i nadále vytváří prostory, kde hudba, sebevyjádření a komunita mají přednost před ziskem a tím zachovává podstatu undergroundové kultury.

8.2 fungus

Brněnský kolektiv fungus je sonická a umělecká platforma oficiálně založena v srpnu 2024. Skupina je tvořena sedmi aktivními členy z Česka a Slovenska, pocházejícími z různorodých vzdělávacích a tvůrčích prostředí. Během krátké doby si fungus vybudoval výraznou pozici v alternativní klubové a experimentální hudební scéně. Jeho vznik vyplynul z přirozeného propojení přátelských vazeb a předchozích neformálních spoluprací – zakládající členové, kteří dříve organizovali akce samostatně, si uvědomili, že sdílejí společnou vizi a potřebu se sjednotit. Kolektiv se tak začal formovat z jádra lidí propojených osobními i tvůrčími vztahy.

Samotný název fungus vznikl spontánně během jedné z úvodních diskuzí. Vystihuje jak organický způsob jejich vzniku, tak i jejich vyvíjející se estetiku. Houby jako živé organismy jsou decentralizované, symbiotické a hluboce propojené se svým prostředím – metafora, která dokonale vystihuje hodnoty a spolupráci uvnitř kolektivu. Vlastními slovy se fungus definuje jako „sonická platforma poskytující frekvenční terapii hlubokým poslechem a metafyzickými sondami do hlubin klubových útočišť“.

Kolektiv organizuje akce střídavě ve formě klubových nocí obvykle čtyřikrát až osmkrát do roka, s návštěvností pohybující se mezi 100 až 200 lidmi. Jejich akce se odehrávají v různých typech prostor – od tradičních klubů přes squaty a DIY místa až po venkovní městské prostředí v rámci pouličních událostí. Bez ohledu na prostor se každá akce formuje podle závazku ke komplexní prostorové dramaturgii, promyšlenému výběru hudby a tvorbě prostředí, která vyvažují intenzivní prožitek s možností zklidnění a odpočinku. Právě tato dualita – rovnováha mezi taneční energií a meditativním zklidněním – je pro ně zásadní. fungus klade velký důraz na well-being návštěvníků a snaží se vytvářet události na nichž lidé mohou plynule přecházet mezi intenzitou a odpočinkem.

Hudebně se fungus zaměřuje na žánry, které stojí mimo mainstreamové a komerční okruhy klubové scény. Jejich zvuková paleta zahrnuje ambient, drone, tribe, psy, trip hop, leftfield dub a experimentální elektroniku. Jejich prvním veřejným počinem byla kompilace Various Artists, kterou uvedli na svém debutovém eventu. Tato kompilace – dostupná jak digitálně, tak na analogové kazetě – obsahuje jedenáct skladeb od lokálních umělců a demonstruje kurátorský vkus a důraz kolektivu na fyzická média. Tato kombinace živé produkce a hudebního vydavatelství reflektuje jejich záměr budovat něco, co přesahuje jednorázovost jediné noci. Jejich estetická vize se realizuje nejen skrze hudbu, ale také prostřednictvím scénografie a vizuálního umění.

fungus funguje jako rostoucí myceliální síť, která neustále rozšiřuje své propojení skrze spolupráce a sdílenou energii. Úzce například spolupracoval s brněnským AVA kolektivem, který oživuje netradiční místa a příměstské divočiny, a rovněž se podílel na vydavatelských aktivitách s Nona Records a FaVU Label – volně strukturovaným kolektivem studentů, hudebníků, tvůrců zvuku a umělců z Fakulty výtvarných umění v Brně. Významným bodem této sítě je také klub Fraktál – prostor, kde kolektiv opakovaně hostí své akce a který se stal jakýmsi duchovním i produkčním zázemím. Spolupráce s Fraktálem, který spadá pod větší kulturní celek klubu Fléda, kolektivu umožňuje realizovat ambicióznější akce, aniž by přišel o svůj undergroundový charakter.

fungus není řízen šablonami, ale spoléhá na experiment, intuici a citlivost vůči kontextu, díky čemuž každou událost chápe jako transformační zážitek, nikoli konzumní produkt. Ačkoli je teprve na začátku své cesty, už nyní formuje brněnský underground originální kombinací sonického experimentu a vizuální poetiky. Jejich přístup je kolektivní, estetika houbová, smyslová a emočně naladěná, s důrazem na vytváření prostředí, které umožňuje

hluboké ponoření, vnímání i prožívání. fungus není jen kolektiv – je to živý ekosystém ve vývoji, pomalu rostoucí, vzájemně propojený a plný tvůrčího potenciálu.

8.2.1 Adamovia

Adam Dvořák, známý pod uměleckým jménem Adamovia, je DJ a aktivní postava brněnské klubové scény. Od roku 2020 se intenzivně věnuje DJingu a klubové kultuře, přičemž jeho cesta začala na Slovensku, v rodných Košicích, odkud se později přesunul do Bratislavy a následně do Brna, kde v současné době studuje vysokou školu. V Brně spoluzaložil kolektiv fungus, v němž se věnuje hudební dramaturgii a produkci eventů. Adam je rovněž členem a spoluorganizátorem aktivit kolektivu Schwarzwald a na festivalu hudby, vizuálního umění a studentských filmů – Bezmez, působí jako jeden z hudebních dramaturgů.

8.3 Vitamin

Vitamin, založený v roce 2021 v Brně, je autonomní, komunitně vedený kulturní prostor, který se během pár let své existence rozrostl v kulturní a komunitní centrum a v jednu z nejživějších a nejrozmanitějších iniciativ alternativní kultury v zemi. Centrum se zrodilo z jasné a naléhavé absence v brněnské sociální struktuře: nedostatku prostor, kde by se mladí lidé mohli svobodně scházet, spolupracovat a vyjadřovat, aniž by je omezovala komerční logika tradičních míst nebo rigidní rámce institucionalizované kultury. Místo toho, aby zakladatelé čekali, až se takový prostor objeví, chopili se iniciativy a vytvořili jej - přetvořili nevyužívané prostory budovy nedaleko centra města na multifunkční místo založené na hodnotách inkluзивity, experimentu a komunitní péče.

Kolektiv sídlí v budově, kterou společně zkultivoval a udržuje, a je rozdělen na různé, ale vzájemně propojené části: klub, uměleckou galerii, kavárnu a bar Automat, kino, rádiové a streamovací zázemí, a několik pronajímatelných prostor pro umělce a hudebníky. Tato struktura, vystavěná na celé řadě rozmanitých pilířů, umožňuje kolektivu fungovat kontinuálně a udržitelně. Vitamin není pouze místem nočního života, ale denním kulturním centrem otevřeným veřejnosti s různými zájmy a potřebami.

Ačkoli je Vitamin často spojován především s nočním životem, redukovat ho pouze na party prostor by znamenalo ignorovat jeho hlubší kulturní význam. Program kolektivu je žánrově i obsahově velmi pestrý – od elektronické hudby jako techno, house a breakcore až po ambient, dubstep a experimentální hudbu, ale zasahuje také do punku, metalu, hip-hopu, shoegaze a noise. Akce nejsou kurátorovány podle žánrů, ale podle záměru. Namísto

organizování večerů podle trendů nebo komerčního potenciálu považuje Vitamin každé setkání za kulturní návrh - příležitost k reflexi společenských témat, experimentálnímu propojování uměleckých forem nebo prohlubování komunitních vazeb.

Mezi mnoha aktivitami kolektivu Vitamin vyniká několik, které mají koncepční a sociální hloubku. Například BENT je série nočních akcí, která byla vytvořena jako prostor k pozitivnímu přístupu k tělu a sexuálnímu osvobození. Důležitou roli zde hraje i vztah mezi publikem a prostorem: důvěra, otevřenost a vzájemný respekt tvoří základní hodnoty každé edice. Událost má pečlivě kurátorovanou vstupní politiku —ne z touhy po exkluzivitě, ale z potřeby chránit důvěrný prostor, kde se lidé mohou svobodně vyjadřovat, prožívat a sdílet intenzivní emocionální i tělesné zážitky.

Dalším klíčovým projektem je Vitamin Market. Tato pravidelná jednodenní akce funguje jako otevřená platforma pro místní umělce, studenty a nezávislé tvůrce, kteří zde mohou prezentovat a prodávat své výtvořky. Nabídka produktů sahá od oděvu, keramiky, grafiky, zínů a knih až po šperky a designové předměty. Vitamin Market ale není jen o prodeji, ale o podpoře lidí. Market jim nabízí přístupné zázemí, příležitost ke sdílení své práce s publikem a prostor pro zviditelnění. Zároveň tak vytváří i prostor pro nový typ společenského setkávání, který není vázán na noční ekonomiku ani klubová pravidla.

Podobně Cykloklub odráží schopnost Vitaminu propojovat subkulturní aktivity s občanskou angažovaností. Tato opakující se víkendová akce se zaměřuje na cyklistickou kulturu, ale daleko přesahuje samotný sport - zahrnuje workshopy, komunitní diskuse, společné jízdy, strečink a jídlo. Vyzývá veřejnost, aby se zamyslela nad otázkami, jako je městská mobilita, sdílená infrastruktura a ekologická udržitelnost,

Kromě nespočtu vlastních programů udržuje Vitamin hustou síť spoluprací, které rozšiřují jeho působnost jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Úzce spolupracuje s kolektivy jako ÉTER, AVA, Planeta Za a rádiem Infame, které je zároveň rezidentem. Navázal i silné vazby s místy jako je klub Ankali v Praze a Fractal v Brně, a s rádii jako Callshop Radio nebo Radio Kapitál. Tyto vztahy jsou postaveny na sdílených hodnotách, shodných vizích a dlouhodobých osobních vazbách.

Jedním z klíčových faktorů stability Vitaminu je jeho stálé fyzické zázemí — vzácnost na DIY kulturních scénách střední a východní Evropy. Zatímco mnohé kolektivy jsou nuceny fungovat nomádsky nebo pololegálně, schopnost Vitaminu zrekonstruovat a udržet svůj prostor mu umožňuje dlouhodobé a konzistentní programování.

Důležité je, že Vitamin hraje zásadní roli v prevenci tzv. „kreativního úniku“ z Brna, tedy běžného odlivu mladých umělců a kulturních pracovníků do větších měst jako je Praha, Berlín nebo Londýn. Tím, že nabízí infrastrukturu, zviditelnění a podporu, umožňuje lidem zůstat, budovat a rozvíjet se lokálně. To je obzvlášť důležité v českém kontextu, kde jsou regionální města často přehlížena ve prospěch hlavního města. Díky Vitaminu se Brno nestává přestupní stanicí, ale cílovou destinací - místem, kde může být kulturní práce ambiciózní a postavená na pevných základech.

8.3.1 Toby Hall

Toby Hall, kulturní facilitátor a kreativec původem z Londýna, se věnuje klubové kultuře, hudbě a širšímu spektru kulturních aktivit. Během svých univerzitních let v zahraničí se podílel na produkci velkých festivalů, kde získal zkušenosti s organizací rozsáhlých kulturních událostí. S cílem i nadále pokračovat ve svých studiích se již před mnoha lety rozhodl přestěhovat právě do Česka, konkrétně do Brna. Zde ho překvapila otevřenost a progresivní duch místní scény, zvláště s ohledem na velikost města samotného. V reakci na chybějící zázemí pro alternativní kulturu tedy spoluzaložil kolektiv **Vitamin**, který se zaměřuje nejen na noční život, ale i na mezioborové kulturní aktivity. Skrze Vitamin tak Toby vnáší život do netradičních míst, podporuje mladé umělce a vytváří platformy, kde se propojují hudba, vizuální umění a komunitní programy. Ve své práci vnímá roli facilitátora – člověka, který propojuje lidi, vytváří prostor pro vyjádření a podporuje spolupráci. Díky tomu se stal výraznou postavou brněnské alternativní kulturní scény.

8.3.2 Westdale

Daniel Styles, vystupující pod DJským pseudonymem Westdale, je kulturní organizátor s kanadskými kořeny a zakladatel Infame Radia – nezávislé komunitní rozhlasové platformy se sídlem v Brně. Jeho hudební cesta započala během pandemie COVID-19 na kolejních večírcích v Mnichově, kde se aktivně začal věnovat hraní. Právě tam ho silně ovlivnilo komunitní rádio Radio 80000, které v něm probudilo zájem o rádio jako prostor pro kolektivní vyjádření hudební scény. V roce 2021, po přestěhování do Brna, i nadále pokračoval v DJingu. Jeho působení v kolektivu Vitamin – zpočátku jako DJ, později i v rámci organizačního týmu – představovalo jeho hlubší vstup do místní klubové a kulturní scény. Dnes se Daniel kromě hudby a rádia věnuje především projektovému managementu v oblasti kulturních iniciativ. Organizuje akce různého rozsahu – od večírků a festivalů po

programy zaměřené na mezinárodní spolupráce. Ve své praxi propojuje kreativní myšlení s konkrétní realizací a jeho práce zůstává pevně ukotvena v komunitním a kulturním kontextu.

8.4 Rákosí

Rákosí je brněnský kolektiv, který se věnuje vytváření intimních, kvalitních a multisenzorických zážitků. Založen byl v dubnu 2023 jako přirozené pokračování – a zároveň nová interpretace – předchozího projektu známého jako Nášup, který původně fungoval v ateliérových prostorách Fakulty výtvarných umění v Brně. To, co začalo jako poslechový salonek se čtvrtěčními setkáními, se postupně vyvinulo v plnohodnotné prostředí mikrokлубu. Po změně okolností a ztrátě původního prostoru se jeden ze zakládajících členů rozhodl zachovat ducha Nášupu tím, že spolu s dalšími spustí vlastní nezávislý projekt. Tak se zrodilo Rákosí, vedené společnou touhou nenechat vznikající komunitu a její tvůrčí energii zaniknout.

Jejich přístup klade důraz na intimitu a autenticitu: vytváří místa, kde lidé mohou naslouchat, vnímat a komunikovat bez tlaku komerční dynamiky nočního života. Na scéně, která se často řídí ziskem a výkonem, dává Rákosí přednost kvalitě před kvantitou a komunitě před masou.

Rákosí vyniká svou komplexní filozofií DIY. Bez stálého zázemí funguje Rákosí jako kočovný kolektiv. Ať už vystupují na festivalech, v klubech nebo venkovních lokacích, vždy s sebou přináší kompletní „balíček Rákosí“: modulární stage postavená z lešení, vlastní zvukový systém (často ve spolupráci se studenty FaVU a audio experty z Brna), interaktivní světelný design a detailní vizuální prvky, které dohromady tvoří jejich charakteristickou a rozpoznatelnou identitu. Ať už své akce pořádají kdekoli, vždy se snaží přetvořit daný prostor do podoby jejich nezaměnitelné „domácí klubové“ atmosféry – přístupné, esteticky citlivé a smyslově intenzivní. Mezi výrazné prvky, které dotváří identitu Rákosí, patří i jejich maskot – plastový kůň Jonáš. Ten se stal častým hostem jejich akcí a zosobňuje charakter celého kolektivu: kreativní, výstřední a lidsky blízký.

Hudebně je kolektiv znám spíše pro house a ambient, dramaturgická linie však zůstává pestrá a otevřená širokému spektru žánrů. Na rozdíl od mnoha kolektivů, které se spoléhají na existující klubovou infrastrukturu, je Rákosí známé tím, že si staví vše od základů, včetně vlastních soundsystémů nebo kvadrofonních sestav, které poskytují skutečně pohlcující a audiofilní zážitek. Tento technický důraz na zvukové detaily je na místní scéně vzácný a je ústředním prvkem identity kolektivu.

Dalším charakteristickým rysem je jejich přístup k času. Zatímco český noční život obvykle začíná až po půlnoci, Rákosí volí dřívější začátky – jejich akce začínají již v podvečer. Nabízí tak vstřícnější a inkluzivnější formát i pro ty, kteří dávají přednost klidnějšímu tempu večera nebo si přejí zachovat svůj běžný spánkový režim. Akce však mohou pokračovat přes noc až do odpoledne následujícího dne, nebo se i rozprostřít do vícedenního formátu. Události tohoto typu odráží jejich inspiraci mezinárodní scénou, zejména německou a britskou, kde jsou běžné denní nebo celovíkendové rave akce.

Jejich akce navíc občas propojují další kulturní a společenské prvky: od společného vaření a nabídky jídla (například pizzy a grilování), přes pop-up s módou, křty zinů až po umělecké instalace. Díky těmto prvkům se jejich setkání podobají spíše společenským událostem nebo mikrofestivalům než tradičním klubovým večerům.

Přestože v současné době tvoří Rákosí tři aktivní členové, je i nadále založeno na spolupráci a komunitní angažovanosti. Udržují vztahy s dalšími kolektivy, jako jsou Full HD, Vitamin a AVA Kolektiv, a také s místy jako klub Wildt a kulturními centry jako KUMST. Jejich akce přitahují více než 200 lidí a jejich publikum je věkově rozmanité – od dvacetiletých až po pozdní čtyřicátníky, což dokládá jejich otevřenost a schopnost vytvářet prostředí, které přitahuje a propojuje publikum napříč generacemi.

Rákosí nelze chápat pouze jako uskupení lidí, ale jako komplexní koncept, který vytváří promyšlená a esteticky jednotná prostředí v Brně i mimo něj. Spojuje technickou preciznost se silným emočním prožitkem, kurátorský cit s otevřeností vůči komunitě. Skrze zvuk, prostor a atmosféru nabízí návštěvníkům nejen taneční zážitek, ale i pocit sounáležitosti a místa, kde se mnozí mohou cítit jako doma.

8.4.1 Alan Wood

Alan Wood je nedílnou součástí české klubové scény, jehož hudební a kulturní citlivost se formovala už od dětství. Aktivně se věnuje DJingu již od roku 2015, kdy se podílel na spolupřřádání různých klubových eventů a rychle se etabloval v prostředí pražské scény – považované za hlavní centrum klubového dění v Česku. Jeho kariéra je úzce propojena s působením v několika klíčových kolektivech, které formovaly lokální scénu, ať už šlo o dnes již neexistující uskupení nebo projekty jako Nášup a později kolektiv Rákosí, jehož je spoluzakladatelem. Díky britským kořenům a svému zapojení do hudebních komunit měl příležitost působit i v zahraničí, například v Londýně či Německu. Alan se ve svém současném působení pohybuje na pomezí DJingu a organizace – od kurátorování line-upů

až po produkční a technické zajištění akcí. Kromě hudby je nedílnou součástí jeho práce také grafický design. Světla, zvuk, vizuální jazyk i dramaturgie – Alan propojuje tyto aspekty v komplexní přístup ke klubové kultuře, jejíž formu aktivně utváří.

9 SEMISTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY

Při tomto typu rozhovoru zůstává pozornost tazatele zaměřena na konkrétní tematické okruhy, zároveň je však respondentovi ponechán dostatečný prostor pro volné a detailnější vyjádření vlastních myšlenek.⁸⁵

9.1 Základní hodnoty

Z výpovědí analyzovaných kolektivů vyplývá, že jejich činnost je pevně zakotvena v souboru sdílených hodnot, které výrazně přesahují rámec hudební produkce nebo organizace nočních akcí. Kolektivy působící v alternativní klubové kultuře se charakterizují především skrze důraz na komunitu, péči, bezpečí, otevřenost, estetickou integritu, experimentální přístup, politickou odpovědnost a vědomý odpor vůči komercializaci a institucionálním tlakům. Pro mnohé z nich je klubová činnost hluboce provázaná s každodenními vztahy, kulturním aktivismem a snahou o dlouhodobou udržitelnost mezilidských i prostorových struktur.

Komunita je ve všech výpovědích chápána jako výchozí i cílový rámec kolektivního fungování. Není to publikum, ale živý, dynamický organismus, který kolektivy utvářejí, podporují a zároveň jím samy jsou. „Kolektiv komunitu potřebuje stejně, jako komunita potřebuje kolektiv,“ formuluje výstižně kolektiv WiREFRAME. Komunita je budována skrze dlouhodobé vztahy, pravidelnou účast, důvěru, dialog i každodenní interakce. Nejen uvnitř kolektivu, ale i mezi organizátory, publikem a širší scénou. Kolektiv fungus ji popisuje jako „kamarádsky skrytý svět“, do něhož lidé vstupují proto, že sdílejí podobnou citlivost a přístup k prostoru. V kolektivu Vitamin komunita vznikla doslova kolem konkrétního místa a jeho přetváření: prostředí se zázemím, dílnami, barem, scénou i odpočinkovými zónami dalo vzniknout veřejnému kulturnímu prostoru, který funguje jako denní i noční platforma, kde se lidé setkávají napříč sociálním i uměleckým spektrem.

Bezpečí a inkluze jsou tematizovány skrze kritický koncept safer space, který odmítá představu absolutního bezpečí a místo toho akcentuje prostor vyjednávání, sdílené odpovědnosti a aktivní přítomnosti organizátorů. Jak uvedl kolektiv nūr: „I v tom nejpřístupnějším prostoru může dojít k nepříjemné situaci. Důležité je, jestli se máš na koho obrátit.“ Prostor se tak stává bezpečnějším díky pozornosti, připravenosti reagovat,

⁸⁵ COLLINSOVÁ, *KREATIVNÍ VÝZKUM: TEORIE A PRAXE V OBLASTI TVŮRČÍCH ODVĚTVÍ*, 2017, s. 134.

otevřenosti ke zpětné vazbě a péči přizpůsobené různorodým potřebám. POISE zdůrazňuje: „Pokud se rozhodneš večírek uspořádat, musíš zůstat přítomná od začátku do konce.“ Kolektivy využívají různé strategie: awareness týmy, přítomnost lékaře, harm reduction služby, klidové zóny nebo podpůrné osoby, které jsou k dispozici návštěvníkům. Bezpečí nevzniká ze souboru pravidel, ale z kontinuální práce se situací a prostředím.

Péče se týká nejen vztahu k publiku, ale i vnitřního fungování kolektivů. Často je založena na nehierarchickém přístupu, sdílené odpovědnosti, vzájemné důvěře a možnosti osobního zapojení. Rozhodování v některých kolektivech probíhá tak, aby se co nejvíce reflektovaly názory všech členů – i tehdy, když technická nebo finanční odpovědnost leží pouze na části týmu. Vitamin přiznává, že absence formální struktury může přinášet chaos, ale zároveň vytváří prostor pro rovnost, otevřenost a zapojení. Péče se projevuje v každodenní komunikaci, vzájemné ochotě převzít odpovědnost, v připravenosti pomoci, podpořit se, vnímat se navzájem jako lidé, ne jen jako role.

Estetická integrita a scénografie jsou vnímány jako součást hodnotové roviny, nikoli jako stylizační nadstavba. Některé kolektivy pracují s vizuální konzistencí napříč médii (například POISE, WiREFRAME), jiné s proměnlivostí a otevřeností (Narocz13). fungus vytváří prostor, jehož vizuální i materiální stránka přirozeně vychází z jejich specifické estetiky a vztahu ke zvuku. Pro Rákosi je estetika prostředkem vytvoření smyslově bohatého, příjemného, intimního prostředí: používají koberce, textilie, světla, vůně a pečlivou prostorovou kompozici – jejich večírek má působit jako „sdílený obývací pokoj“. Estetika má často funkci emoční, rituální, meditační. V některých kolektivech jsou večírky strukturovány tak, aby se postupně rozvíjely, vytvářely napětí i klid, prostor pro vnímání i uvolnění.

Kurátorství a vzdělávání jsou další důležitou hodnotou. Hudba není jen prostředkem zábavy, ale také prostředkem komunikace, sdílení a kulturní reflexe. Kolektivy se vědomě rozhodují, koho zvát a proč, a vytvářejí dramaturgie, které mají sdělení: estetické, politické, mezilidské. Některé zveřejňují sety, pořádají workshopy, podcasty, nebo poskytují prostor pro veřejnou debatu. Někdy jsou součástí širších kulturních institucí, jindy tvoří vlastní DIY infrastrukturu (rádio, label, galerie). Důraz je kladen i na podporu začínajících umělců, reprezentaci marginalizovaných skupin, vyvažování genderové nerovnosti a podporu hlasů, které nejsou běžně slyšet.

Politická rovina je v mnoha kolektivech přítomna spíše implicitně, skrze praxi. Reprezentace, bezpečí, přístupnost, empatie a péče jsou chápány jako mikro-politické

strategie. Některé kolektivy se hlásí k feministickým, antirasistickým nebo queer postojům, jiné pouze důsledně prosazují hodnoty rovnosti a otevřenosti. Politika se neodehrává na rovině deklarací, ale v tom, komu dávají prostor, jak mluví, jak organizují, koho zvou, komu platí, koho podporují. Jejím projevem je také odmítání spolupráce s partnery, kteří nerespektují sdílené hodnoty.

Odpor vůči standardizaci a komercializaci je přítomen napříč scénou. Některé kolektivy odmítají stát se značkou, jednotným vizuálním stylem nebo předvídatelným dramaturgickým konceptem. Namísto toho volí otevřenost, proměnlivost a flexibilitu. Narocz¹³ chápe nedefinovatelnost jako strategii. WiREFRAME i fungus akcentují důležitost otevřené identity. POISE ujišťuje: „Zůstat věrná sobě i ve chvíli, kdy spolupracuješ s mainstreamem, je stále akt undergroundu.“ Rákosi se vědomě vymezuje vůči elitářství a okázalosti. Jejich akce nejsou určeny těm, kdo hledají „nejvíc cool věc ve městě“, ale těm, kdo hledají prostor pro zážitek, cit a sdílení.

9.2 Motivace a vize

Motivace ke vzniku kolektivů působících v alternativní klubové kultuře se v jednotlivých výpovědích liší, přesto je možné identifikovat několik výrazných společných témat: potřeba sdíleného prostoru, reakce na nedostatek kulturní infrastruktury, osobní i politická nespokojenost se stavem existující scény, touha tvořit komunitní prostředí, které bude postavené na péči, důvěře a možnostech sebevyjádření. Kolektivy často nevznikaly jako projekty s pevnou strukturou nebo definovaným cílem, ale jako odpověď na situaci – často velmi osobní, intuitivní a lokálně zakotvenou.

Jednou z nejčastějších motivací byla potřeba vytvořit prostor, v němž se lidé cítí vítáni, respektováni a v bezpečí, který umožňuje rozmanité formy projevu mimo normativní rámce běžné klubové kultury. Některé kolektivy vznikly z frustrace z mainstreamových večírků, kde nebylo dost prostoru pro ženy, queer osoby, začínající umělce nebo návštěvníky, kteří hledají jiný typ dynamiky. Jak zaznělo ve výpovědi kolektivu POISE: „Cítily jsme, že ten prostor není pro nás. Byla to scéna, ve které jsme se pohybovaly, ale necítily jsme se tam bezpečně, nebo že bychom ji mohly formovat.“ Namísto kritiky zvenčí se rozhodly vytvořit vlastní formát, vlastní podmínky a vlastní prostor na základě hodnot, které jim byly blízké.

Podobně i kolektiv Kem vnímá své založení jako reakci na vyloučení a represivní přístup v prostoru klubové kultury, který bránil svobodnému vyjádření queer identity. Vznik kolektivu byl odpovědí na potřebu vytvářet prostor pro sebe-přijetí, posílení vlastní identity a

oslavování rozmanitosti. Prostředí, které je vědomě zbavené stigmatu a zátěže společenských očekávání. Založení kolektivu zde nepředstavuje jen organizační krok, ale gesto emancipace – vytvoření podmínek, kde si lidé mohou vzít zpět kontrolu nad tím, kde jsou, jak se cítí a jak se vyjadřují.

Dalším výrazným motivem je osobní potřeba propojení a sdílení. V některých případech vznikl kolektiv z přátelství, které se postupně rozrostlo v kulturní platformu. Kolektiv WiREFRAME i Narocz 13 popisují své založení jako snahu vytvořit prostor pro sebe i své přátele, tedy talentované DJe a producenty, jejichž práci obdivovali. Motivací bylo nejen ukázat jejich tvorbu, ale zároveň trávit čas spolu, sdílet zkušenosti, budovat scénu „zevnitř“ a poskytnout lidem něco, co jinde chybělo. Nejen hudbu, ale i atmosféru důvěry a spolubytí. Podobný motiv zaznívá i u kolektivu fungus, který vznikl ze skupiny lidí propojených společným citěním a vnímáním věcí a estetikou.

U některých kolektivů byla motivací především snaha vyplnit chybějící prostor v kulturní infrastruktuře, a to jak dramaturgicky, tak prostorově. Kolektiv Vitamin začal spontánně přestavbou chátrajícího objektu v multifunkční komunitní prostor, protože v daném městě chybělo zázemí pro kulturní akce, kreativní tvorbu, bezpečné prostředí pro noční život. Vize vznikala postupně „na základě potřeb, které jsme sami cítili,“ zaznělo v rozhovoru. Jejich cílem nebylo vytvořit formální kulturní instituci, ale prostředí, které bude přístupné, společné a schopné pojmout různorodé aktivity i zapojení lidí s odlišnými zkušenostmi – od kreativních zájemců až po nezávislé tvůrce a komunitně angažované jednotlivce.

Například kolektiv Rákosí vznikl jako pokus vytvořit prostředí, které bude působit přirozeně a domácky. Jako prostor, kde lidé mohou být sami sebou. Jak zmínil jeden z členů: jejich vize nebyla spojena s konkrétním dramaturgickým cílem, ale s atmosférou. S touhou vytvořit večírek bez chladné elitářské fasády. Kolektiv výslovně pracuje s prostorem jako živým organismem. Není tedy důležité jen co se děje, ale také jak se to děje, s kým, v jakém rytmu, světle a zvuku.

Výpovědi některých kolektivů také ukazují, že motivací ke vzniku byla vědomá politická nebo etická nespokojenost se stavem scény: přítomnost sexismu, rasismu, komerce, nedostatečná inkluze nebo absence respektu k různorodosti. Tyto impulzy nevedly k odchodu ze scény, ale k aktivnímu spoluutváření alternativního prostoru. Politika se v těchto případech neprojevuje jako ideologické prohlášení, ale jako způsob každodenní praxe a rozhodování, jak věci dělat jinak: citlivěji, spravedlivěji, s ohledem na vztahy, lidi a

podmínky, v nichž akce vznikají. Jak zaznělo v jedné z výpovědí: nešlo o to udělat jiný večírek, ale udělat ho podle toho, co pro ně znamená žít dobře a svobodně.

U některých kolektivů byla původní vize záměrně otevřená a nedefinovaná. Příkladem toho je kolektiv Narocz 13, který odmítá přesně formulované cíle. Jejich vznik byl veden potřebou vytvářet prostor pro experiment. Nedefinovatelnost není chybou, ale metodou. Vize kolektivu je v neustálém pohybu. Kolektivní činnost chápou jako otevřené pole možností, které se přirozeně proměňuje v čase a reaguje na aktuální potřeby scény i vlastních členů.

V některých případech byla vize spojena také s mezinárodním nebo kulturně propojovacím záměrem. Kolektiv nūr již od samého začátku pracoval s ambicí vytvářet kontakty mezi různými scénami, podporovat umělce ze zahraničí, přinášet nové přístupy, různé formy kulturní činnosti a jiný jazyk. Jejich cílem nebylo vytvořit scénu pouze pro ně samotné, ale scénu, která je otevřená kulturní výměně. Podobné motivy zaznívají i u dalších českých kolektivů, které chápou svou roli jako prostředníka, nikoli jen organizátora, ale tvůrce prostředí, v němž se mohou potkávat rozdílné světy.

9.3 Politické, společenské a umělecké poslání

Většina kolektivů působících v alternativní klubové kultuře chápe svou činnost jako propojení uměleckých, společenských a politických motivací, které tvoří rámec jejich dlouhodobé praxe. Přestože se často vyhýbají jednoznačné nálepce „politický“, v jejich výpovědích i aktivitách jasně zaznívá hodnotové ukotvení, odpor vůči normalizovaným strukturám moci a závazek ke komunitnímu, inkluzivnímu a spravedlivému přístupu. Tyto roviny nejsou vnímány odděleně, ale vzájemně se prolínají a utvářejí podobu činnosti kolektivu, jeho rozhodovacích procesů, akcí i vztahu ke komunitě.

Politické poslání kolektivů se často projevuje jako forma tiché, ale důsledné každodenní praxe. Pro mnohé z nich je už samotné vytváření bezpečnějších, otevřených a komunitně orientovaných prostorů aktem odporu vůči marginalizaci, sexistickým a heteronormativním strukturám, kulturní komercializaci nebo institucionální pasivitě. Politika se zde neprojevuje ideologickým jazykem, ale v tom, jak jsou věci dělány: koho kolektivy zvou, jak nastavují pravidla, komu dávají prostor k vyjádření, koho podporují a jak se staví k mocenským strukturám ve společnosti i kulturní scéně.

V některých případech nabývá politické působení kolektivů výrazně artikulované podoby. Kolektiv Kem dlouhodobě a otevřeně deklaruje svou podporu Palestině, kterou považuje za

klíčovou součástí svého závazku vůči dekoloniálnímu myšlení, queer odporu a kulturní odpovědnosti. V jejich činnosti se propojují výzvy kulturním institucím, veřejné postoje, odmítání spoluprací, benefiční aktivity i přímá podpora mezinárodních iniciativ, jako je BDS (Boycott, Divestment and Sanctions) a Strike Germany. Jedním z jejich výrazných gest bylo veřejné odmítnutí účasti na výstavě *forms of the surrounding futures* v Kunsthalle Münster, kde měli vystavovat neonový symbol, který se v průběhu let stal rozpoznatelnou značkou kolektivu. Tento symbol vychází z queer historie a odporu, konkrétně z reappropriace růžového trojúhelníku, který nacisté používali k označování homosexuálních mužů v koncentračních táborech, a jeho pozdějšího převzetí aktivistickou skupinou ACT UP (AIDS Coalition to Unleash Power) během boje za práva lidí žijících s HIV/AIDS. Kem své rozhodnutí nepodílet se na výstavě zdůvodnil tím, že by svou účastí nepřímo legitimizoval politiku německého státu, přesněji dodávky zbraní Izraeli a represe vůči propalestinským postojům a komunitám, což by bylo v přímém rozporu s hodnotami, které jejich neon symbolizuje.

Silným příkladem propojení politické, kulturní a edukační roviny byla také dvoudenní akce *Rehearsing Resistance*, kterou Kem zorganizoval ve spolupráci s iniciativou UW z Palestiny. Program reagoval na genocidní násilí páchané koloniálním státem Izrael vůči palestinskému a libanonskému obyvatelstvu a zahrnoval diskuse, filmovou projekci i kolektivní překladatelský workshop, zaměřený na sdílení jazykových nástrojů, zpřístupnění informací a budování mezinárodní solidarity. Celá akce byla postavena na přesvědčení, že kulturní aktéři mají odpovědnost nejen mluvit o násilí, ale také aktivně sdílet prostor, znalosti a formy odporu – včetně jazyka, který jej umožňuje.

Také kolektiv nūr se zapojil do propalestinské kulturní solidarity. Uspořádal 24hodinový online program *Transmission for Palestine*, který kombinoval DJ sety, diskuse, přednášky a osobní výpovědi umělců z různých různých zemí a jazykových kontextů. Stream probíhal z domácího studia, což umožnilo vytvořit neformální a důvěrné prostředí, kde se mohly propojovat různé názory, jazyky a zkušenosti. Vysílání bylo později editováno a doplněno o překlady do angličtiny, protože některé příspěvky zazněly v arabštině, češtině či španělštině. Program otevřeně tematizoval historii Palestiny, formy násilí, kulturní vymazávání a potřebu mezinárodní kulturní odpovědnosti.

Narocz 13 rovněž propojuje kulturní, sociální a politické roviny. Kromě benefičních akcí, jejichž výtěžek šel organizaci Medical Aid for Palestinians na podporu zdravotní pomoci pro Palestince a iniciativě Kyiv Angels, která pomáhá civilnímu obyvatelstvu v době

bombardování a výpadků elektřiny, realizuje Narocz 13 také vzdělávací aktivity s osvětovou činností, především v oblasti pracovního práva. V reakci na nejistotu, se kterou se mladí lidé potýkají při vstupu na pracovní trh, zorganizoval tento kolektiv setkání o základních pracovních právech, právech zaměstnanců a nárocích, které mohou vůči zaměstnavatelům uplatňovat. Workshop vedl člen Národní komise odborové iniciativy OZZ Pracownicza Inicjatywa a zaměřoval se především na ty, kdo hledají své první zaměstnání. Narocz 13 však svou pozornost nesměruje pouze k mladým generacím. V kontextu rostoucí ekonomické nejistoty, která se v Polsku dramaticky dotýká zejména seniorů, kolektiv zorganizoval benefiční akci zaměřenou právě na tuto skupinu. Uspořádal událost s cílem propojit zábavu (party) s konkrétním aktem solidarity. Vybraná částka byla věnována nadaci na podporu osamělých seniorů v tíživé finanční situaci.

Umělecká činnost Narocz 13 není oddělena ani od společenských postojů. Estetika slouží jako nástroj kritického myšlení a zviditelňování marginalizovaných témat. Důkazem toho je výstavní projekt, na jehož organizaci se kolektiv podílel. Výstava tematizovala genderově podmíněnou percepci nedokonalosti jako kulturního konstruktů, tedy rozdílné společenské chápání nedokonalosti u žen a mužů, čímž otevírala prostor pro reflexi hlubších struktur genderové nerovnosti. Výstava vytvářela prostor pro reflexi stereotypů a očekávání, která společnost na ženy projektuje.

Také kolektiv POISE propojuje svou kulturní činnost se společenskou angažovaností. Během jednoho ze svých večírků uspořádal charitativní pop-up s různými pracemi nezávislých tvůrců, jehož výtěžek šel na podporu obětí války na Ukrajině a genocidy v Palestině. Šlo o gesto solidarity, které kolektiv prezentoval jako samozřejmou součást své péče o komunitu a svět, jehož je součástí.

Společenské směřování kolektivů se často pojí se snahou budovat prostředí založené na pečujících principech, spolupráci a tvorbě vztahových struktur. Klubový prostor není chápán jen jako prostor pro tanec, ale jako místo pro spolubytí, sdílení zkušeností a odpočinek. Například Rákosí usiluje o utváření atmosféry, která podněcuje vnímavost a citlivost – jejich akce se vyznačují promyšlenou prací se světlem, scénografií, zvukem a prvky, které podporují smyslovou orientaci a pocit domova. fungus pak vytváří prostředí, v němž se propojují lidé různých generací, přístupů a zkušeností – prostor chápe jako rozšíření komunitních vztahů. Vitamin jde ještě dál. Zaměřuje se na budování dlouhodobé kulturní infrastruktury a kromě klubového programu provozuje také galerii, která je plnohodnotnou součástí jejich komunitní i umělecké vize.

Umělecké směřování je přítomné ve všech kolektivech. Ať už ve formě důsledné dramaturgie, důrazu na vizuální a prostorovou koncepci, nebo jako forma kulturní intervence. Umělecká činnost není oddělenou sférou, ale propojuje se s komunitní a politickou rovinou. V mnoha případech kolektivy pracují interdisciplinárně: kombinují hudbu, vizuální umění, performativní umění a scénografii. Estetika není doplněk, ale výraz postoje.

9.4 Komunita a její budování

Z výpovědí všech osmi kolektivů vyplývá, že komunita je pro jejich činnost klíčovým rámcem, výchozím bodem i cílem. Kolektivy ji nevnímají jako publikum v pasivním smyslu, ale jako živý, otevřený a vztahový organismus, který se neustále proměňuje, vyvíjí a formuje prostřednictvím sdílených hodnot, atmosféry a společného působení. Komunita je zde chápána především jako soubor vzájemných vztahů, péče, spolupráce a důvěry nikoli jen jako síť návštěvníků akcí, ale jako společenství, které přesahuje samotné večírky. Některé kolektivy popisují komunitu jako přátelský ekosystém nebo neformální síť vztahů, kde je možné být s druhými způsobem, který není založen na výkonu, reprezentaci ani sociálním statusu.

Rákosí vnímá komunitu jako rodinu složenou z různorodých osob a sociálních světů, která se kolem nich přirozeně a velmi rychle vytvořila. „*Měli jsme štěstí, že se komunita kolem nás vytvořila tak organicky. A ta podpora nás žene dopředu.*“, vysvětluje Alan. Komunita je pro Rákosí důvěrné společenství, kde se jednotlivci necítí jako anonymní publikum, ale jako lidé, kteří jsou vítáni a opečováváni.

Za nejdůležitější faktory budování silné a propojené komunity považují autentičnost, přirozenost a otevřenou náruč. To se promítá do jejich přístupu při akcích. Věnují se přímému kontaktu s návštěvníky, představují se navzájem, pamatují si jména, vedou osobní rozhovory, tráví čas s lidmi i mimo hlavní dění. „*Už jen to, že si s někým popovídáš do hloubky, že si ho všimneš. To je začátek vztahu,*“ zmiňuje v rozhovoru Alan. Jejich forma péče je praktická a přítomná v každém detailu – nabídnou vodu nebo ovoce, když vidí, že někdo potřebuje, zajistí klid a bezpečí, když se něco děje, starají se o to, aby se lidé cítili jako doma. V rozhovoru zaznívá: „*dohlížíme na to, aby se tam lidi cítili dobře. Je to o ohleduplnosti a péči.*“ Kolektiv vytváří prostor, který má atmosféru domácího obýváku, kde je možné se uvolnit, být s druhými a zažít komplexní, smyslově i emocionálně bohatý večer. Zásadní roli v komunitní kultuře Rákosí hrají pravidelní návštěvníci. Za několik měsíců se

vytvořil stabilní okruh zhruba 150ti lidí, kteří se opakovaně vracejí, přivádějí své přátele, a někteří za akcemi Rákosi cestují i ze zahraničí. Alan uvádí, že mají člověka, který za nimi jezdí na každou akci. „*Udělá si čas jen kvůli nám,*“ dodává. Tito lidé formují komunitní identitu kolektivu, často se stávají přáteli členů a přecházejí z role publika do aktivní spoluúčasti – sdílejí nápady nebo zvou Rákosi na jiné akce. Vztah se neomezuje na večírek, pokračuje i mimo něj, v běžném životě, v setkávání, ve vzájemné pomoci. Rákosi není jen místem kulturního dění. Je to místo, kde vznikají vztahy, přátelství a dokonce i lásky. „*Na našich akcích vzniklo několik vztahů a myslím, že i jedna svatba,*“ zmiňuje Alan během rozhovoru. Kolektiv tak komunitu nechápe jako strukturu, ale jako síť živých vazeb, které vznikají péčí, autenticitou, sdílením a otevřeností vůči druhým.

fungus popisuje komunitu jako pospolitost. Prostor, kde se propojuje přátelství, důvěra i sdílená zkušenost mimo institucionalizovanou logiku kulturní produkce. „*Je to kamarádsky, skrytý svět,*“ zaznívá ve výpovědi. Kolektiv tím odkazuje k atmosféře, která je zároveň intimní a otevřená, kde se lidé vzájemně podporují a kde je přítomné vědomí, že komunita není stabilní celek, ale fluidní prostředí proměnlivých vztahů, nových příchozích a neustálého objevování. Adam podotýká: „fakt poznám ty lidi, kteří tam chodí pravidelně.“ fungus ve vztahu k publiku neusiluje o exkluzivitu. Návštěvníci nejsou klienti, ale lidé, kteří spoluutvářejí atmosféru, prostor i zkušenost. Vztahy uvnitř i navenek se u fungus rodí z drobných interakcí, důvěry a sdílených zážitků. Jejich přístup ke komunitě je tichý, neokázalý, ale o to intenzivnější. Kolektiv nechce komunitu „vytvářet“, ale umožnit jí vzniknout skrze prostor, přítomnost a pozornost.

Narocz 13 chápe komunitu jako něco mnohem hlubšího než jen okruh návštěvníků. „*Pro mě je Narocz rodina,*“ zaznívá ve výpovědi. „*I když nemám blízký vztah ke všem, pořád je to rodina jako ta skutečná, kde taky nejde být s každým v přátelství.*“ Komunita pro ně znamená podporu, tvoření a sdílení i ve chvílích, kdy jsou vztahy náročné nebo složité. Kolektiv vznikl z různorodé skupiny lidí, která se nespojila na základě předchozích přátelství, ale spíš náhodou, společným zájmem a sdíleným prostorem. Právě společná práce na fyzickém budování místa (opravy, údržba, péče) sehrály zásadní roli ve formování jejich vztahů. Jak uvádějí, v určitém bodě se začali více cítit jako spolupracovníci než jako přátelé, což vedlo k otevřené sebereflexi. Jeden z *participantů* podotýká: „*abychom mohli něco dělat, museli jsme se stát přáteli.*“ Uvnitř kolektivu pravidelně vedou rozhovory o tom, jak spolu mluvit, jak se k sobě chovat a jak řešit napětí v rámci skupiny, která čítá přes dvacet členů. Vztah s komunitou ale nevzniká jen uvnitř kolektivu – zásadní roli sehrály i jejich veřejné formáty.

Kolektiv uvádí, že komunita kolem Narocz rostla přirozeně, zejména díky projektu KINAROCZ, tedy filmovým projekcím, po kterých následovaly otevřené diskuse. Právě sdílení názorů a prostor pro neformální výměnu mezi diváky a kolektivem vedl k tomu, že se z návštěvníků stávali účastníci, a někteří se nakonec stali i členy kolektivu. „*Tosia tam byla pořád, ptala se, jestli může nějak pomoci až jsme jí řekli, jestli nechce být součástí. A stala se,*“ uvádí Ita. Takto podle nich vznikla značná část kolektivu: organicky, přes zájem, loajalitu a zapojení. Narocz 13 také důsledně reflektuje svou roli v kulturní scéně a odmítá hermetičnost, kterou vnímá jako zásadní problém varšavské nezávislé kultury. Členové kolektivu upozorňují, že existují skupiny, které působí „cool“, ale nejsou dostupné. Ita podotýká: „když s nimi chceš mluvit, tak to nejde. Je to jen smalltalk na dvě minuty, nebo ani to ne.“ Namísto toho se snaží o pravý opak. „*Když někdo přijde a chce mluvit, je nadšený, že tu je poprvé, tak i když nemám čas, řeknu mu: napiš mi později, potkáme se,*“ dovysvětluje Ita. Tento přístup je pro ně klíčový. Vřelé přijetí, osobní reakce a přístupnost jsou základem komunitního vztahu, který má šanci přetrvat. Tím, že kolektiv aktivně vytváří otevřené prostředí, kde vztahy nevznikají ze statusu, ale z otevřenosti a sdílené zkušenosti, upevňují nejen svou vlastní vnitřní kolektivní soudržnost, ale i dlouhodobou vazbu s publikem. V jejich podání není komunita nástrojem, ale postupně vyjednáváním, pracně budovaným a neustále zpochybňovaným vztahem, který právě díky své komplikovanosti nese autenticitu a hloubku.

Pro Vitamin je komunita jako síť vztahů – viditelných i neviditelných, která vzniká mezi lidmi, místy, činnostmi a přítomností. „*Myslím, že je to o lidech, kteří jsou nějakým způsobem propojení. To je podle mě základ. A pak jde o to, posilovat ta propojení mezi nimi,*“ popisuje Daniel. Toto tvrzení odpovídá tomu, jak Vitamin svou činnost koncipuje: jako multifunkční prostor, kde se každý může zapojit jiným způsobem, ať už skrze večírky, kávu, workshopy, market, filmové projekce, galerii nebo rádio. Tato otevřenost se promítá i do způsobu, jakým kolektiv navazuje a udržuje vztahy s komunitou. Umožňuje lidem přicházet, odcházet, zůstat u jednoho formátu, nebo se přelévat mezi různými úrovněmi aktivity. Důležitým prvkem komunitní atmosféry je neformální jazyk a každodenní péče, která je přítomná i v těch nejmenších gestech. Například při propagaci Vitamin Market kolektiv uvedl, že: „*děti a psi jsou samozřejmě vítáni.*“ Pro někoho možná detail, ale právě to vytváří důležitý signál pro pocit přijetí. Kolektiv systematicky pracuje na odstraňování ekonomických nebo sociálních bariér. Na jejich akcích není vstupné překážkou. „Pokud si nemůžeš dovolit vstup, stejně můžeš přijít. Neplatíš za to, abys tam mohl být. Platíš proto,

abys podpořil něco, co má smysl. Mít peníze neznamena mít větší právo na účast,“ zdůrazňuje v rozhovoru Toby. Vitamin zároveň organizuje a rozvíjí formát BENT. Sérii akcí, která se stala intimním a komunitně zakořeněným prostorem v rámci brněnské scény. Jak sami členové kolektivu popisují, BENT nemohl vzniknout bez předchozích let práce a experimentu. Je výsledkem kontinuální péče a vztahů, které kolem kolektivu organicky vznikaly. V rozhovoru je tento formát označován jako „genuine community“, tedy upřímná, přirozená komunita, která nevznikla jako koncept, ale vyrostla z prostředí, potřeb a přítomnosti lidí kolem kolektivu. Toby chápe BENT jako neškálovatelný prostor. Vitamin se vědomě rozhodl nešířit ho mimo Brno a zachovat jeho lokální, osobní a komunitně ukotvený charakter. Toby podotýká, že: „je to něco velmi osobního pro Brno a nechceme, aby se to stalo něčím větším. Lidé se mohou připojit, když mají zájem, ale základ musí zůstat zde.“ Tento přístup odráží filozofii Vitaminu jako celku vytvářet prostředí, které není založeno na růstu, ale na vztazích, zkušenosti a důvěře. BENT tak není jen večírek, ale je to prostor spolubytí, který nese znaky dlouhodobého kulturního gesta a komunity, vzniklé skrze péči a přítomnost. Komunikace kolektivu, ať už verbální, vizuální nebo prostorová, je zaměřena na otevřenost, snadnou čitelnost a důvěru. Styl jejich copywritingu je osobní, lidský a tím vytváří přirozenou blízkost, která není stylizací, ale pokračováním jejich hodnot. Vitamin tak vytváří komunitu nejen skrze programy, ale skrze vztahy a důvěru. Komunita zde není výsledek strategie, ale proces spolubytí.

WiREFRAME rozvíjí komunitní identitu ve více rovinách. Nejen jako pořadatel akcí, ale jako kulturní platforma, která cíleně buduje trvalé vazby mezi kolektivem a návštěvníky. Jejich přístup k budování komunity je propojený s dlouhodobou vizí, která odmítá oddělovat organizátory a publikum. Kolektiv věří, že zásadním nástrojem komunitního upevňování není pasivní konzumace hudby, ale otevřená komunikace, možnost zapojení, sdílení prostoru a vizuální kultury. Kritizují scénu, kde se večírek redukuje na pouhý produkt a upozorňují na to, že lidé přicházejí, ale nezůstávají, pokud nedostanou možnost sdílet, tvořit, ovlivňovat. Jedním z nejvýraznějších komunitních nástrojů je u nich merchandise (limitované edice triček) a soutěže o volný vstup, plakáty i samotný merch. Trička nejsou jen předmětem, ale stávají se vizuálním symbolem sounáležitosti, způsobem, jak se poznat a jak vyjádřit vztah ke kolektivu. Mateusz uvádí: „když přijdu na akci a vidím lidi v našich tričkách je to pro mě moment, kdy vnímám, že jsme opravdu komunita.“ Vztahy nevznikají uměle, ale z toho, co se mezi lidmi opravdu děje, tedy z osobního zapojení. Mohji popisuje svou zkušenost následovně: „Na svých akcích se ke všem chovám ne jako k přátelům, to slovo nepoužívám

lehkovážně, ale jako ke kolegům, s nimiž sdílíme společný zájem. Takto jsem budoval komunitu. Pokaždé potkám nové lidi, ti přivedou své přátele, lidé se seznamují, propojují. Všichni se navzájem známe. Nejde o vztah organizátor–návštěvník, všichni jsme na stejné úrovni.“ K tomu dodává: „Nejde jen o večírky, je to umění. Ale scéna se od toho postupně vzdaluje. Potřebujeme ukazovat, že akce nejsou jen zábava, ale že v sobě nesou něco hlubšího.“

POISE považuje komunitu za samotný základ své existence. Vnímá komunitu jako vzájemně propojený organismus, který kolektiv potřebuje stejně, jako komunita potřebuje kolektiv. Olga během rozhovoru zdůrazňuje: „*Komunita je všechno. Není to jen o lidech, co přijdou na naši akci. Je to i o tom, že chceme něco udělat pro město, pro lidi. Vidíme, co tu chybí, a chceme to nabídnout.*“ Jejich komunitní smýšlení se odráží v neustálém pozorování a reagování na reálné potřeby a mezery ve svém sociálním i kulturním okolí. POISE organizuje události, které podporují inkluzi, otevřenost a kladou důraz na přístupnost bez ohledu na finanční možnosti lidí, což souvisí s jejich kritikou elitářství v kulturním prostředí. Jednou z takových událostí byl například denní komunitní event, který byl zcela zdarma, zahrnoval jídlo, workshopy zaměřené na výrobu šperků, stříhání vlasů, malý market, a poskytoval prostor i těm, kdo si běžně kulturní aktivity nemohou dovolit. Součástí jejich komunitní strategie je i budování vizuální identity skrze merch. Kolektiv vyrábí a prodává upcyklované oblečení a pořádá giveaways. „Tohle je taky jeden z faktorů, jak vytváříme komunitu, protože když nosíš tričko POISE, jsi tak trochu součástí kolektivu,“ poznamenává Olga. Oblečení zde není pouze branding, ale nástroj k vytváření pocitu sounáležitosti. Lidé se v něm navzájem poznávají, cítí se součástí „rodiny“, kterou kolektiv kolem sebe vědomě pěstuje. Co se pravidelných návštěvníků týče, vnímá je POISE jako spolutvůrce atmosféry, hodnot i estetiky. „*Bez těch lidí by to celé nemělo smysl.*“ Olga vzpomíná na návštěvnici večírku La Tortura de Caderas, kterou osobně neznala, ale která přišla oblečená jako „POISE Angel“ s křídly. „*Bylo to dojemné. Říkala, že je náš anděl. V tu chvíli jsme si uvědomili, že to, co děláme, má skutečný dopad.*“ Tento přístup se odráží i v jejich způsobu komunikace navenek. Jejich jazyk na sociálních sítích je vědomě laskavý, autentický, vyjadřuje zájem o komunitu a vytváří pocit blízkosti. V kontrastu s komerčně orientovanými kolektivy zde není prostor pro distanc či formálnost. To, jak komunikují s lidmi, je stejně důležité jako to, co organizují.

nūr vnímá komunitu jako prostor sdílené přítomnosti, emocionální bezpečnosti a vzájemného naslouchání a respektu. V rozhovoru zaznívá, že lze rozlišit dvě roviny

komunitního fungování – jednu dočasnou, související s akcemi, a druhou dlouhodobou, která se rozvíjí skrze vztahy, edukaci a podporu. Tohfa zdůrazňuje: „*chceme vytvořit bezpečný prostor, kde můžeš zažít hudbu, lidi, vymanit se z bubliny, sdílet.*“ Tento kolektiv chápe komunitu nejen jako společenskou strukturu, ale jako intenzivní prožitek přítomnosti. Během party vzniká prostor, kde je možné být s druhými „jinak“, kde rozdílnosti nejsou potlačeny, ale vědomě přiznány, respektovány a sdíleny. Jejich důraz na péči a bezpečí se odráží i v konkrétních přístupech k organizaci: na akcích působí medik, awareness tým, a dokonce i terapeutická figura, tzv. „healer“, která v ranních hodinách masíruje, povídá si s lidmi a naslouchá. „*Je to někdo, za kým můžeš jít, když potřebuješ mluvit, brečet, být,*“ doplňuje Tohfa. Tento element péče je podstatnou součástí kolektivní estetiky i etiky. Péče tu není oddělenou službou, ale plnohodnotnou součástí dramaturgie. nūr se zároveň věnuje dlouhodobému budování komunity mimo večírky – jejich strategie zahrnuje nejen komunikaci přes Telegram, kde lidé mohou sdílet zpětnou vazbu a získat přednostní přístup k lístkům či merchi, ale i vzdělávací a podpůrné formáty. Organizují například DJ workshopy pro mladé ve spolupráci s Pioneer DJ, podporují mladé umělkyně a tvůrce, i když se formálně nestanou součástí jejich kolektivu a vytvářejí prostor pro otevřenou sexuální a drogovou edukaci, neboli jak Tohfa popisuje: „věci, o kterých ti rodiče neřekli.“ Za klíčové v budování komunity považuje nūr reprezentaci rozdílnosti. Tohfa poznamenává, že sami zakladatelé, včetně jeho samého, jsou skupina složená ze všeho možného. Dle jeho slov jsou skupinou „queer, hetero, hnědých, černých, bláznivých lidí.“ Zároveň dodává: „když jdu na večírek, chci cítit rovnost, že jsme si všichni rovni. Muži, ženy, gayové, hetero, queer, lesby, hnědí, černí, Asia, kdokoli. Tady jsme prostě všichni stejní. A zároveň si všichni uvědomujeme, že jsme různí, ale ta odlišnost není nic divného.“ Tento důraz na rovnost v rozdílnosti vytváří přístupné prostředí, kde se lidé cítí vítání ne navzdory své jinakosti, ale právě skrze ni. Komunita nūr je vědomě inkluzivní a různorodá.

Kem vnímá komunitu jako hluboce propojený okruh vzájemné podpory, péče a sdílení. Kolektiv definuje komunitu jako skupinu lidí, která je současně objektem i smyslem jejich činnosti. V případě queer komunity jsou to dle Kem lidé, „kteří jsou systematicky utlačováni a marginalizováni ve společnosti. Kteří trpí kvůli standardizaci a systémovému nastavení obzvláště třeba ve vzdělávání v umění, ale i kvůli širší stigmatizaci a útlaku.“ Jde o lidi, kteří potřebují alternativní způsoby reprezentace i komunikace a pro něž je důležité vytvářet prostor nejen pro přežití, ale i pro radost a vzájemné sdílení.

Budování komunity pro Kem není vedlejší produkt kulturní činnosti, ale jejím cílem a metodou zároveň. Jejich aktivity nejsou motivovány ziskem ani prestiží, ale snahou ovlivnit kulturní a sociální prostředí, přinášet nové způsoby uvažování, experimentovat s formáty a rozšiřovat prostor pro kolektivní imaginaci. Komunitní přístup se promítá do dramaturgie, výběru performerů i vizuálního stylu. Často spolupracují s lidmi, kteří se v minulosti zúčastnili jejich programů, čímž vytvářejí cyklus kontinuální participace. Například na večírcích Dragana vystupují performeři a DJs, kteří prošli Kem School, a právě tímto způsobem se z návštěvníků stávají spoluvůrci, spolupracovníci a někdy i členové kolektivu. Stefa vzpomíná: „ zúčastnila jsem se první Kem School. Byla jsem tehdy jen účastnicí, ale postupně jsem si vytvořila velmi blízký vztah jak k celé iniciativě, tak k lidem, kteří ji tehdy organizovali. A nakonec jsem se stala její součástí.“ Dnes je Stefa jedním ze základních členů Kem.

Zásadní platformou pro budování hlubších komunitních vztahů je již zmiňovaná Kem School. Vzdělávací, umělecký a diskusní program, do nějž je každoročně pozváno přibližně patnáct účastníků. Program je založen na queer feministických choreografických formátech, diskusních kruzích, hrách a kolektivním výzkumu, kde jsou hranice mezi organizátory a účastníky rozostřeny. Sdílení znalostí zde není jednosměrné – každý se může stát učitelem i žákem, každý může nabídnout svou praxi, otázky nebo zkušenost. Dochází tak k přirozenému tvoření vztahů, v nichž je důvěra budována skrze péči, poslech a kolektivní proces. Jak zdůrazňují, zásadním faktorem pro vznik angažované komunity je konzistence – pravidelná přítomnost na scéně, jasně vymezený postoj, estetická i etická čitelnost. Jejich přístup k budování komunity je tak obsáhlý: zahrnuje jak péči o vztahy v rámci kolektivu, tak vytváření formátů, které umožňují dlouhodobé zapojení publika.

Komunita vzniká z drobných gest: z pozornosti, péče, přítomnosti, vděčnosti, ze schopnosti vytvořit prostor, kde může být člověk slyšen, viděn a respektován. V tomto smyslu představuje komunita nejen síť lidí kolem kolektivu, ale i formu vztahu, který je založený na důvěře a porozumění.

9.5 Estetická a umělecká koncepce

V otázce tvorby atmosféry a výběru umělců se napříč všemi kolektivy ukazuje, že tvorba atmosféry a výběr umělců není chápáno jako oddělená technická nebo produkční část organizace akce, nýbrž jako nástroj sdělení. Atmosféra není jen o tom, jak prostor vypadá, a výběr umělců není jen o hudbě. Je to způsob jakým kolektivy vstupují do veřejného prostoru,

jak formují své publikum a jakým způsobem prezentují své hodnoty. Scénografie, světlo, výběr umělců, ale i samotná volba prostoru, to vše utváří prostředí, které není jen vizuální kulisou, ale nástrojem kulturní politiky. V jednotlivých přístupech se přitom výrazně liší míra důrazu na dramaturgickou koncepci, vizuální stylizaci a identitu. Některé kolektivy sází na promyšlenou strukturu, dlouhodobě budovanou estetiku a vědomou práci s vizuálním jazykem, jiné naopak dávají přednost intuitivnímu výběru a vědomému rozhodnutí nepracovat s estetikou prostoru.

Z hlediska prostorového a scénografického uchopení atmosféry se výrazně profilují kolektivy, které pracují s vlastním výtvarným jazykem a kladou důraz na originální vizuální kompozici. U kolektivu fungus je tvorba atmosféry pevně svázána s materiální a vizuální vrstvou, přičemž estetika vychází z fyzicky působivých prvků a inspirace přírodními strukturami. Scénografie je tvořena autorskými prvky, například látkami barvenými kávou a zelenými pigmenty, které kolektiv používá k dosažení „zemitého, fungálního nádechu“. Tyto materiály následně přetvářejí do struktur evokujících nervovou soustavu nebo mycelium, čímž vznikají prostorové instalace s výraznou biomorfní estetikou. Jedním z příkladů je ikonická "houba", vertikální objekt, který propojoval podlahu a strop jednoho z jejich prostorů. Světelný design navazuje na tento přístup: je amorfni, recyklovaný a sestavený z použitých plastových dílů. Výsledná atmosféra spojuje vizuální meditativnost, přírodní reference a záměr vytvořit klidné, zpomalené prostředí v kontrastu vůči přestimulovanému charakteru tradiční klubové scény.

V silném kontrastu k této biomorfní scénografii stojí přístup WiREFRAME, který místo organických struktur pracuje s grafickou konzistencí a precizně komponovaným světelným designem. Mateusz výslovně uvádí, že je „naprostej fanatik, co se týče světla“ a že se snaží vždy navrhnout světla, „která odpovídají konkrétní události“. Barvy i typy světla ladí podle identity DJů. „Někdy se přímo ptám, jakou barvu preferují,“ dodává. Každá akce má vlastní vizuální jazyk, často postavený na světelné projekci nad DJem, která běží ve smyčce a propojuje obsah s formou. Tato vizualita je minimalistická, ale založená na jasné koncepci. Video vytváří sám Mateusz a navazují na vizuální jazyk plakátů a sociálních médií. Tento důraz na jednotu mezi světlem, grafikou a identitou večera je v rozhovoru jasně patrný.

Oproti tomu kolektiv Narocz 13 se od jakékoli konzistentní estetiky distancuje. Odmítá vizuální jednotnost, protože je limitující, ideologická a vytváří očekávání a omezuje spontánnost. Jejich scénografie je ad hoc, vychází z reuse přístupů: používají to, co se zrovna najde (nalezený nábytek, použité látky, náhodné dekorace nebo výpůjčky od známých).

Vzniká tak prostor, který je neokázalý. Přesto se objevují i experimenty jako například akce Hibernate, kdy během večera vytvořili prostor s projekcí na všech stěnách pomocí čtyř projektorů, čímž vznikl „vizuální obal“ celého prostoru. Tento typ vizuálního celku však není standardem, ale výjimkou motivovanou konceptem.

Rákosí naopak sází na prostředí, které je bezprostředně srozumitelné: klubový prostor mění v útulný, až domácký interiér. Semišové gauče z bazarů, stará svítidla, koberečky, pokojové rostliny a světelný design z vlastních lamp připojených na dimmer neboli stmívač, které reagují na zvuk. Pro Rákosí, stejně jako pro POISE, hraje zásadní roli možnost mít zvuk plně pod vlastní kontrolou. Podle Alana je absurdní mít kvalitní hudbu, když prostor není akusticky vhodný, nebo když „ti tam duní reprák a neslyšíš nic.“ V tomto ohledu považují integritu celku za naprosto zásadní. A právě proto pořádají jen několik akcí ročně. Jejich standardy jsou vysoké, a pokud by je nemohli dodržet, akci raději neudělají. V porovnání s Rákosím, scénografie u POISE nevzniká systematicky. Obvykle neřeší dekorace, pokud k tomu není konkrétní impuls nebo rozpočet. Větší důraz kladou na samotnou performanci než na estetiku prostoru.

Zcela specifický přístup volí KEM, kde estetika prostoru není tvořena výpravnou scénografií a dekoracemi, ale symbolickými prvky a architekturou daného prostoru. Z rozhovoru je patrné, že scénografie pro ně není prioritou: „nikdo z nás se tím nezabývá, není to naše specializace,“ uvádí Stefa. Každou akci však rámuje jejich typický neon s růžovým trojúhelníkem v zeleném kruhu – odkaz k nacistické perzekuci queer osob. Prostor se tímto gestem mění podle slov Stefy ve „queer safer space“. Celková estetika akcí se tak utváří prostřednictvím performerů a performerek, jejichž pohyb a fyzická přítomnost zásadně formují vizuální charakter události.

V přístupu kolektivu nŭr k tvorbě atmosféry se výrazně prolíná vizuální jazyk s emocemi, vztahy a komunitním sdílením. Jejich estetika nevznikla na základě designové strategie, ale organicky z potřeb, náhod, improvizací a drobných zásahů, které se v čase ustálily do něčeho, co je dnes silně rozeznatelné a v komunitě známé. Jak říká Tohfa: „když jsme začínali, bylo to hodně chaotické. Jen jsem třeba pověsil látky ke vchodu a někdy jsme sehnali někoho, kdo udělal světla“. Jejich vizuální jazyk, v podobě chaotické látkové scény, vznikl téměř náhodně, ale postupem času se stal symbolem. Když někde visí látky, lidi hned říkají: „to je určitě nŭr,“ zaznívá v rozhovoru. Nejde však o mechanické opakování motivu. Set design není vždy stejný, ale „vždycky má stejný vibe,“ zdůrazňuje Tohfa. V tom je pro nŭr podstata – nepřenositelnost jejich přístupu, který se nedá jednoduše vysvětlit, ale pouze zažít: „když

nepřijdeš na naši party, tak neznáš náš vibe a my ho nedokážeme vysvětlit. Ten vibe prostě musíš zažít, chápeš?“ dovysvětluje Tohfa.

Vitamin pak estetiku prostoru staví na minimalismu. Jak popisuje Toby, jejich večery byly v klubech dlouhodobě rozeznatelné díky jednoduchému, ale účinnému prostředí: „we were known for really minimal lighting and a lot of smoke“. Právě kombinace kouře a tlumeného osvětlení vytvářela efekt, který nepřetěžoval smysly, ale naopak umožňoval návštěvníkům ponořit se do prostoru a hudby. Od začátku se kolektiv vymezoval vůči běžným klubovým produkčním standardům. Toby výslovně uvádí, že se vědomě vyhýbají ostrým LED světlům a efektním pohyblivým světelným technologiím, které považují za rušivé nebo přehnané. Místo toho preferují světla, která působí organičtěji, měkčeji, a jsou více v souladu s charakterem daného večera. Výsledná atmosféra má tedy spíš jemně obklopující než vizuálně úderný charakter. Nejde o efekt, ale o náladu. Jedním z výrazných prostorových prvků, které byly v minulosti součástí scénografie akcí Vitamin, byla kovová konstrukce (lešení), vytvořená jejich známým z projektu Ankali. Tato instalace nebyla dekorací v klasickém slova smyslu, ale byla přirozeně začleněná do prostoru a opět navazovala na minimalistický styl kolektivu. To, co přístup Vitaminu odlišuje od většiny ostatních kolektivů, je důraz na komunitní participaci v procesu formování prostoru. Daniel popisuje, že postupně začali spolupracovat s místními studenty. „Some of them were visitors in the past and then became design team members,“ dopňuje Daniel. Tito lidé se dnes podílejí na návrhu scénografie v jejich novém stálém prostoru.

Také výběr umělců probíhá u jednotlivých kolektivů v souladu s jejich celkovou kurátorskou filosofií. Například WiREFRAME tvoří večery jako dramaturgické celky. Booking probíhá podle konceptu akce, a zároveň v návaznosti na dlouhodobou komunikaci s publikem. Mateusz klade důraz na to, aby lidé věděli „co a proč poslouchají“. Kombinuje rezidenty s méně známými jmény i zahraničními hosty. Příkladem je booking DJe z Irska: „pro mě to bylo možná trochu osobní rozhodnutí, protože je to jeden z mých dvou nejoblíbenějších DJů a opravdu jsem ho chtěl u nás hostit,“ shrnuje Mateusz. Oproti tomu fungus a Rákosi volí intuitivně. Vybírají spíše z kruhu přátel a lidí, které již slyšeli hrát. Výběr není řízen kvótami nebo pravidly, ale zkušeností a zájmem. Alan vysvětluje, že kolektiv si mezi sebou „nahazuje jména, kdo koho zaujal, koho jsme potkali,“ a že postupně vznikla neformální vnitřní dramaturgická osa neboli stálý okruh DJů, kteří se vracejí.

Narocz 13 pracuje obdobně: akce má tématicky zaměřené, kombinuje známá jména s těmi méně známými, ale především dává prostor svým rezidentům a těm, kteří na scéně teprve začínají.

Výrazně specifický je přístup KEM, který pracuje na dvou rovinách: vzdělávací (Kem School) a performativní (Dragana). V rámci Kem School vybírají účastníky podle queer identity, vztahu k tělu, performanci, umění nebo aktivismu nikoli podle portfolio. Jak uvádí Stefa: „Nejde o to, kdo má největší úspěchy nebo kdo spolupracoval s nejznámějšími institucemi. Jde o to, kdo bude moct z našeho programu nejvíc vytěžít. Ať už ve své praxi, nebo v osobním životě.“ Dragana funguje jako otevřená platforma, kde kurátorství vzniká z komunitní sítě.

nūr je výrazně hodnotově selektivní. Výběr umělců začíná hudbou, ale pokračuje rešerší. „Pokud někdo hrál na místě, které považujeme za problematické, nebookujeme ho, ani když je to náš kamarád,“ zdůrazňuje Tohfa. Výběr je tedy nejen estetický, ale i etický. POISE tvoří line-upy jako prostor diverzity. Stejně jako Narocz 13 kombinuje jména s výrazným renomé i ty, kteří teprve získávají pozornost, ale primárně dává prostor ženám a queer umělcům obdobně jako Kem. Umělci nejsou vybíráni podle tématické koncepce, ale podle toho, jak blízko mají ke kolektivu svým přístupem a myšlenkami.

Kurátorský přístup kolektivu Vitamin ke skladbě line-upu odráží kombinaci dvou rovin: osobní hudební preference jednotlivých kurátorů a důraz na základní kritéria hodnot, mezi nimiž má zvláštní postavení podpora genderové diverzity. Jak zaznělo v rozhovoru s Danielelem, kolektiv má „dva hlavní bookery,“ kteří se na výběru umělců podílejí. Každý z nich přináší do kurátorství vlastní vkus a styl. Daniel výslovně uvádí, že kolektiv dlouhodobě prosazuje zásadu, podle níž „*minimálně 20 až 25 % vystupujících musí být FLINTA*,“ tedy ženy, trans, nebinární a neheteronormativní umělci. Tento princip uplatňují nejen ve vlastních produkcích, ale také jako požadavek pro externí promotéry, kteří si jejich prostor pronajímají. Ukazuje to, že Vitamin nevnímá diverzitu jako doplňkové gesto, ale jako základní součást toho, jak by měla klubová scéna vypadat, a to bez ohledu na to, kdo konkrétní akci organizuje. V tomto ohledu se přístup Vitaminu blíží kolektivům jako POISE, Kem nebo nūr, které podobně kladou důraz na vyvažování viditelnosti a aktivní vytváření prostoru pro FLINTA umělce.

9.6 Etický kodex

V otázce, zda kolektivy znají pojem *rave etiketa* či *etický kodex* a jak k nim přistupují, se napříč rozhovory ukazuje výrazná pestrost v míře formalizace, důrazu i způsobech komunikace těchto pravidel směrem k návštěvníkům. Přestože některé kolektivy explicitně uvedly, že s těmito termíny přímo neoperují, všichni z nich sdílejí vědomí o důležitosti norem chování, které určují, jak se účastníci událostí mají vůči sobě navzájem chovat, co je v daném prostoru přijatelné a jak kolektiv vnímá svou odpovědnost vůči komunitě.

Zřetelným rozdílem je míra, v jaké kolektivy tyto principy formulují navenek jako pravidla, nebo naopak promítají do atmosféry, vztahů a přístupu, aniž by je nutně sepisovaly či veřejně deklarovaly. Kolektivy jako nūr, Kem nebo POISE operují v prostředí, kde jsou otázky bezpečí, péče a vztahového chování hluboce integrovány do samotné podstaty kolektivu. Nikoli jako dodatek, ale jako výchozí rámec.

U Kem je péče o bezpečí komunitní součástí celého organizačního přístupu a klíčovým bodem, ve kterém se jejich přístup odlišuje od běžného klubového provozu. Stefa popisuje zkušenost s většími kluby, kde sice existuje něco jako awareness team, ale často jsou jeho členové „těžko k nalezení“ nebo dokonce sami „píjí a užívají látky“. Kem vynakládá velké úsilí, aby byl awareness team viditelný, přítomný a aktivní během celé akce. „Mají na sobě světýlka nebo lasery, aby je bylo možné snadno poznat. Nezůstávají stát na jednom místě, ale neustále se pohybují,“ vysvětluje Stefa. Awareness tým tvoří lidé z jejich okruhu, kterým důvěřují. Zároveň kolektiv návštěvníkům jejich akcí vytváří zázemí v podobě stanice se sladkostmi, citronovými bonbony nebo hmatovými pomůckami. „Skutečně do toho investujeme rozpočet,“ dodává Stefa.

Podobně důsledně k tématu přistupuje také POISE, kde je etický kodex vnímán jako jedna z klíčových oblastí zájmu. „Je to pro nás jedna z nejdůležitějších věcí, protože souvisí s pocitem bezpečí a snahou vytvořit nový standard pro party,“ potvrzuje Olga. Prostor není vnímán jako místo, kde si každý dělá, co chce, ale jako prostředí svobody a zároveň ohleduplnosti. Pravidla chování komunikují před akcí skrze příspěvky na sociálních sítích. Olga během rozhovoru zdůrazňuje: „pokud víš, že to nedokážeš respektovat, radši ani nechod’.“ Na místě v den konání je zároveň přítomen awareness tým, který není jen další organizační položkou, ale nástrojem pro budování atmosféry, kde každý cítí odpovědnost. „Když vidíš, že se něco děje – reaguj. A i když na to nemáš sílu nebo prostor, nebo se bojíš, stejně reaguj. Můžeš se obrátit na nás, můžeš jít za awareness týmem. Prostě reaguj.“

Kolektiv také sám prošel školením od awareness týmu, aby lépe rozuměl tomu, co tato práce obnáší. V případě, že jim kluby odmítly umožnit přítomnost awareness týmu, jak se tomu stalo například v jednom z významných klubů polské scény, POISE stejně vzal situaci do vlastních rukou a „tajně hlídal“ zapojením jednotlivých členů kolektivu. Například v situaci omezeného rozpočtu znovu sestavili z vlastních členů awareness tým, který svou přítomnost v prostoru signalizoval pomocí svítících náramků. Olga výslovně přiznává, jak extrémně náročné je být zároveň produkční, DJ a ještě k tomu zodpovědná za bezpečnost v prostoru dané akce.

Specifickým přístupem vyniká také Narocz 13, kde je *rave etiketa* nejen známý pojem, ale i praktická realita, do níž investují čas, energii i kreativitu. Ita mluví o tom, že pravidla se netýkají jen vnitřního prostoru klubu, ale i chování lidí na ulici v okolí jejich budovy. Například tím, že kolektiv vytvořil vlastní video, které návštěvníkům připomíná, aby nebyli hluchí a neházeli sklo či odpadky na ulici. Uvnitř prostoru pracují s fyzicky přítomnými plakáty, například s pokyny k bezpečnému užívání látek nebo základními pravidly chování. Přítomnost daných plakátů svědčí o tom, že kolektiv pravidla nejen deklaruje, ale dává jim konkrétní formu i ve fyzickém prostoru a nikoli pouze na internetu. Vědí však, že nestačí jednorázová komunikace. „Lidi si to stejně nečtou, i když to postujeme milionkrát na Instagram. Takže to musíme opakovat,“ dodává Ita. Důležitou roli zde hrají tzv. runneři jimiž jsou členové kolektivu, kteří se v prostoru během celé akce pohybují, udržují pořádek, monitorují dění, dohlíží na návštěvníky a aktivně reagují, pokud zaznamenají nějaký problém. Musí být přitom maximálně opatrní: „když někdo pije nebo je zhulenej a ty mu řekneš, že něco udělal špatně, může se snadno urazit nebo být agresivní. Musíš s ním mluvit tak, aby neměl pocit, že ho napadáš,“ s vysokým důrazem připomíná Ita a dodává: „musí vědět, že jsi tam pro něj a že chceš spolupracovat.“ Kolektiv tedy chápe prosazování pravidel ne jako represivní nástroj, ale jako sociální, vztahovou a psychologickou dovednost, kterou je potřeba stále kultivovat.

WiREFRAME zaujímá mezipozici mezi formalizovanou a nepsanou formou. V běžném clubbingu organizátoři často na akcích ani nejsou přítomni, zatímco u tohoto a dalších kolektivu je běžné, že promotéři i produkční tým jsou přímo na místě. Ačkoli v rámci WiREFRAME nefungují jako oficiální awareness tým, aktivně sledují dění a v případě potřeby zasahují: „My tam jsme. Když někdo udělá problém, řešíme to. Už jsme i lidi vyhazovali,“ podotýká Mateusz. Na sociálních sítích ale pravidla výslovně nekomunikují.

Mateusz to obhazuje: „věříme, že je to samozřejmost, něco, co je přítomné vždy a není třeba to zvlášť říkat.“

Kolektiv Vitamin přistupuje k otázce *rave etikety* s vysokou mírou institucionalizace a důslednosti. Ačkoli Daniel v rozhovoru přiznává, že slovo *rave* mu připadá „trochu cringe“, vzhledem k jeho nadměrné komercializaci, na pojmu *etický kodex* trvá: „Pokud to píšeme do grantů, říkáme tomu tak,“ a zároveň podotýká, že „na ta pravidla neexistují žádné výjimky. Jsou to pro nás v podstatě základní principy.“ Pravidla jsou přítomná jak v online prostoru (jasně sdílená na sociálních sítích), tak fyzicky na místě. „Máme je hned u vchodu. Na plakátu, u dveří,“ potvrzuje Daniel. Pro Vitamin je klíčovým momentem *face check* tedy proces na vstupu, jehož cílem není jen kontrola identity, ale především ověření postojů a naladění příchozího. Toby během rozhovoru upozorňuje: „pokud máme pocit, že ten člověk pravidla nebere vážně, prostě ho nepustíme,“ a zdůrazňuje, že hlavním důvodem „pro *face check* je zjistit, jak na ta pravidla reaguje. Pokud mu to přijde směšné, nemá tam co dělat.“ Zásadním tématem u nočních akcí Vitaminu je také *no photo policy*, tedy *zákaz focení*. Přestože připouštějí, že u koncertů a živých vystoupení může být její uplatnění komplikované, trvají na tom, že důvodem není tajemství nebo exkluzivita prostoru, ale „ochrana soukromí a bezpečí marginalizovaných členů naší komunity, kteří potřebují místo, kde mohou být sami sebou,“ ujišťuje Daniel. Ochrana bezpečného prostoru se neomezuje jen na pravidla, Kolektiv aktivně vzdělává a školí svou komunitu. Pořádají workshopy na téma konsentu, které nejsou určeny jen návštěvníkům, ale jsou povinné pro všechny členy týmu – od barmanů po security. V rozhovoru zaznívá: „Každý, kdo v tom prostoru pracuje, musí projít vnitřním školením vedeným týmem Konsent. Všichni. Bez výjimky.“ Tento systematický přístup ukazuje, že Vitamin chápe bezpečí nejen jako rámec, ale jako proces, který se musí neustále udržovat, kultivovat a kolektivně rozvíjet. Cílem není jen vytvořit pravidla, ale vytvořit komunitu, která je ochotna je chápat, sdílet, hájit a to jak uvnitř, tak navenek. V tomto směru se Vitamin přibližuje strukturálně propracovaným přístupům jako u Narocz 13 či nūr.

Tento přístup nachází svůj velmi propracovaný projev i ve výpovědi Tohfy z kolektivu nūr, kde je *rave etiketa* vnímána nejen jako důležitá, ale jako zásadní součást kulturního rámce celé scény. Zároveň kriticky upozorňuje na to, stejně jako Daniel z kolektivu Vitamin, že tento pojem je dnes zneužívaný a zkomercializovaný: „Lidi jdou do klubu a říkají, že jdou na *rave*. Ale *rave* pro mě znamená něco jiného,“ neskřývá zklamání Tohfa. Podle něj není *rave* jen estetická nebo hudební forma, ale hlubší způsob myšlení a přístupu: k prostoru,

komunitě, organizaci i odpovědnosti. V tomto duchu je pro ně zásadní, že pravidla nejsou dekorací nebo marketingem, ale aktivní součástí celého mechanismu party – od vstupu až po odchod. Každý návštěvník, který přichází, je už u dveří seznámen s pravidly: „U nás není vyhazovač, co vybírá lidi. Máme člověka, který všem říká pravidla. A pokud je někdo nerespektuje nebo poruší, bude vyhozen,“ objasňuje Tohfa. V prostoru konané akce visí i velký banner s house rules a jsou v něm přítomni lidé vyškolení v oblasti harm reduction i zvládání krizových situací. Bezpečnostní protokoly v nůr se tak skládají z několika vrstev: osoba u dveří, harm reduction tým, noční manažer, celá crew kolektivu a pravidelní návštěvníci, kteří sami upozorňují organizátory, pokud se něco děje. Takto důkladně rozpracovaný přístup ke komunitní péči je postavený na aktivní přítomnosti a kolektivní odpovědnosti, nikoli na vnější kontrole. Jak objasňuje Tohfa: „Ani security nesmí nikoho bít. Jen ho zvednout a vynést. I to je součást etiky.“ V ostrém kontrastu k mainstreamovému clubbingu Tohfa popisuje prostředí, kde se organizátoři neukrývají v backstage, ale jsou přítomní v prostoru a vidí, co se děje. Všechny vrstvy, od dramaturgie přes bezpečnost až po komunikaci, jsou v kolektivu rozděleny mezi konkrétní lidi, kteří vnímají zodpovědnost nejen vůči publiku, ale i vůči sobě navzájem. Tento komplexní model dělá z nůr výrazný protipól vůči scénám, kde je *rave etiketa* chápána jako volitelné gesto nebo soubor neviditelných pravidel. Přitom však jejich přístup nenese rysy elitářství: osoba u dveří lidi nevybírá, ale přijímá s důvěrou, pokud návštěvník respektuje základní hodnoty. Kdo jej nerespektuje, nemá v prostoru místo. Tím se přístup nůr řadí po bok kolektivů, které na pravidla nekladou jen symbolický důraz, ale činí z nich praktický rámec každodenního fungování komunity – podobně jako Vitamin, Narocz 13, POISE nebo Kem. Přes různost jazyků a nástrojů se napříč výpověďmi potvrzuje jeden společný princip: bezpečí a péče nejsou pouhým doplňkem, ale klíčovými pilíři fungování.

Kolektiv fungus reprezentuje přístup, který není postavený na formalizovaných kodexech nebo explicitních pokynech, ale na sdílené zodpovědnosti, kolektivní všímavosti a neformální koordinaci. Adam popisuje, že kolektiv má „celkem štěstí na lidi“ a nedochází u nich často k vážnějším incidentům. Přesto však vnímají pravidla chování jako důležitou součást nočního života. Přístup fungusu je postavený na přímém pozorování prostoru. Členové kolektivu během večera procházejí akcí a vytvářejí si přehled o tom, co se děje. Zároveň si uvědomují, že nemají žádné označení (jako tomu bývá v případě awareness týmu): „možná bychom měli být označení, aby za námi lidi mohli přijít, když se něco děje,“ otevřeně přiznává Adam. Tento detail je důležitý, protože ukazuje na vědomí vlastní

nedokonalosti. fungus si uvědomuje limity svého současného přístupu a přemýšlí, jak by se mohl zlepšit, aniž by přitom obětoval neformální a komunitní charakter svých akcí. Přístup fungus se tak odlišuje od propracovaných struktur jiných kolektivů, ale sdílí s nimi základní etický rámec: být přítomen, vnímat, zasahovat, pokud je potřeba, a chránit atmosféru, která není formální, ale vztahová. fungus volí cestu důvěry. Jejich *zásady chování* nejsou sice vytištěné na plakátech ani sdílené na internetu, ale odráží se v chování členů kolektivu během akcí. V jejich dostupnosti a schopnosti rozeznat, kdy zasáhnout.

Stejně jako fungus nebo WiREFRAME, tak i Rákosí představuje kolektiv, který na rozdíl od formálněji strukturovaných kolektivů typu nūr, Kem nebo Vitamin vědomě pracuje s neformální, komunitně zakořeněnou etikou. Alan přiznává, že pojem *rave etiketa* dříve neznal, ale základní principy, které tento výraz zahrnuje, tedy pravidla typu „no homophobia, no sexism, no racism“, samozřejmě zná a respektuje. Také Rákosí se ke kodexu chování nehlásí formálně, nesdílí ho veřejně, neuvádí ho v online ani fyzicky v prostoru klubu. „My se s těma pravidlami nějak moc neoháníme veřejně,“ vysvětluje Alan. Jejich přístup stojí na důvěře v komunitu a na nepsaném systému spoluzodpovědnosti. „Věříme lidem, že jsou dostatečně uvědomělí, že se umí chovat jako lidé. A když ne, dáme jim najevo, že takhle ne,“ osvětluje pozadí rozhodnutí Alan. V rozhovoru zaznívá, že na sebe navzájem dohlíží jak tým, tak komunita, a případné problémy řeší přirozeně. Zároveň však Alan připouští, že „výhodou je i malý rozsah akcí a úzce propojená komunita,“ protože nejde o akce s tisícovkami návštěvníků, ale o prostředí, kde se většina lidí navzájem zná. Dalším důležitým bodem je již zmiňovaná přítomnost organizátorů v prostoru. Alan stejně jako Stefa (Kem) potvrzuje, že kolektiv se neschovává v backstage: „Spíš se snažíme být fyzicky přítomni a v průběhu večera sondujeme, co se kde děje,“ poznamenává Alan.

Aktivní přítomnost organizátorů v průběhu akcí je očividným společným rysem všech zkoumaných kolektivů. Neskřývají se v pozadí, ale aktivně se zapojují a mají přehled o tom, co se kolem nich odehrává. U některých z nich to znamená přímé monitorování prostoru (fungus, Narocz 13, WiREFRAME, Rákosí), u jiných zajištění profesionálního týmu s jasně definovanou rolí (nūr, Vitamin, Kem, POISE). Ve všech případech však platí, že odpovědnost za atmosféru nelze delegovat – je sdílená, přítomná a vyžaduje zapojení všech, kteří prostor tvoří. Ve všech případech je zřejmé, že přestože kolektivy používají různé strategie, sdílejí podobný cíl: vytvořit prostředí, kde jsou lidé spolu zodpovědní za to, co se děje, a kde je péče, respekt a bezpečí základním rámcem každé akce. *Etický kodex* se tak v jejich pojetí neomezuje na seznam pravidel, ale funguje jako vztahová a prostorová kultura,

která se utváří, udržuje a předává prostřednictvím fyzické přítomnosti, společného prožívání a přímé interakce.

9.7 Bezpečnější prostor

Otázky bezpečí, komunitní péče a práce s problematickým chováním představují jednu z nejzásadnějších oblastí, kde se výrazně ukazuje hodnotové ukotvení jednotlivých kolektivů.

Zkušenosti kolektivů s prostory, které samy sebe označují za *safe*, jsou rozmanité a často ambivalentní. Někteří organizátoři výslovně poukazují na rozdíl mezi deklarovanou a skutečně zajištěnou bezpečností. Kem považuje samotný pojem *safe space* za utopický a nerealistický. „Je to nedosažitelné a slibuje to něco, co nemůžeš nikdy zaručit na sto procent,” naléhavě připomíná Stefa. Proto v rámci kolektivu vědomě pracují s pojmem *safer space*, který podle Stefy přiznává limity a zároveň zdůrazňuje snahu o zajištění co nejlepších možných podmínek. Bezpečnost tedy nevnímají jako absolutní stav, ale jako proces, kde má své místo i jistá nevyzpytatelnost typická pro noční dění. *Kem chápe bezpečí jako neustálý proces a kromě standardního dohledu ze strany awareness týmu, připravují členové kolektivu také spolupráci s polskou organizací SIN, která se zaměřuje na harm reduction: distribuci čistých nástrojů, testování látek a edukaci ohledně bezpečné konzumace.*

Stejný názor sdílí i nūr, přičemž Tohfa během rozhovoru kritizuje časté zneužívání pojmu *safe space*, který se v klubové komunikaci používá spíš jako marketingový slogan než jako skutečný závazek. Bezpečí podle něj není pouze otázkou *harm reduction* nebo přítomnosti *awareness týmu*, ale musí být promítnuto i do konkrétní infrastruktury a atmosféry prostoru. Do bezpečných a dostupných “toalet, místa, kde si můžeš sednout a odpočinout si mimo hudbu,” nebo vstřícného a neautoritativního personálu, upozorňuje Tohfa. Zároveň zmiňuje, že v Praze je velmi málo klubů, které tyto podmínky naplňují, přičemž jediným místem, které podle něj skutečně vytváří prostředí blízké bezpečí, je klub Ankali. A to nejen z hlediska prostoru, ale i dlouhodobé politické a komunitní angažovanosti.

Zásadní je pro kolektiv nūr odmítnutí iluze stoprocentní bezpečnosti. Tohfa jednoznačně rozlišuje mezi prevencí a reakcí. Bezpečí není o tom, že se nic nestane, ale že když se něco stane, bude to řešeno. „Bezpečný prostor neznamená, že zabrániš všemu nebezpečnému, ale že víš, jak zasáhnout a že tě někdo vyslechne,” reaguje se silným zaujetím. V případě obtěžování nebo násilí je pro ně klíčové, že dotyčný člověk ví, kam se může obrátit, a že jeho zkušenost nebude ignorována. Zároveň připouští, že i ten nejlépe strukturovaný prostor nemůže zcela eliminovat rizika: důležité je ale mít připravený plán, jak reagovat. V případě

intoxikace, epileptického záchvatu nebo předávkování má kolektiv jasně nastavené postupy, včetně kontaktování záchranné služby. Agresivní nebo obtěžující osoby jsou z prostoru bez výjimky vykázány. V některých případech kolektiv přistupuje i k *blacklistování*, například pokud někdo opakovaně poruší pravidla, včetně přísného zákazu focení.

Kupříkladu Stefa, z kolektivu Kem, výslovně odmítá přístup, kdy kluby vyhlašují *no photo policy*, ale nedbají jejího dodržování. „Kluby tím chtějí vydělat. Převz mou estetiku berlínských klubů, prohlásí *no photo policy*, ale pak stejně všichni fotí,“ je zmíněno během rozhovoru. Stefa to celé označuje za „prodej konceptu“ a nikoli snahu něco skutečně vytvořit. „A to mě štve,“ sdílí svou frustraci.

V případě kolektivu nūr je *no photo policy* důsledně vymáhána a má pro kolektiv zásadní význam. Na tanečním parketu mohou fotit pouze oficiální fotografové kolektivu, a to s výslovným souhlasem fotografovaných osob. Tohfa uvádí tři hlavní důvody:

- ochrana identity a soukromí
- podpora přítomnosti v daném okamžiku
- zachování autenticity prožívání, které nemá být přenášeno do online prostoru

Telefony nejsou na akcích zakazovány, ale jejich používání má být diskrétní a ohleduplné. Dokumentace prostoru nesmí narušovat bezpečí ani zážitek ostatních. Za bezpečný prostor nūr považuje místo, kde je možné mluvit, kde je člověk slyšen a kde se kolektivní reakce zakládá na odpovědnosti, ne na přetvářce.

Zkušenosti kolektivu Rákosí s jinými kluby, které se veřejně deklarují jako *safe space*, jsou silně kritické. Alan výslovně mluví o tom, že tyto nálepky často fungují jako marketingový tah bez reálného obsahu. V některých případech dokonce slouží jako pouhá zástěrka pro neetické provozní praktiky. Přiznává, že za své otevřené názory byl v rámci scény opakovaně kritizován nebo nepochopen, přesto považuje za důležité upozorňovat na rozdíl mezi deklarací a praxí. Výběr publika je pro Rákosí klíčovým aspektem prevence. Při vstupu uplatňují *face check*, který provádějí buď sami, nebo prostřednictvím důvěryhodných osob, které mají „dobrý odhad na lidi“. Ne každému je ale vstup umožněn: než aby později řešili, že někdo na někoho nevhodně sahá nebo se chová nepřijatelně, tak „to ty dvě stovky radši oželíme,“ doplňuje během rozhovoru Alan. Tento přístup kombinuje ochotu ke ztrátě zisku s důrazem na udržení bezpečné atmosféry. Alan zároveň upozorňuje na komunitní rozměr bezpečnosti. Návštěvníci by neměli být lhotejší, měli by být vybaveni základními znalostmi (například kde je security, jak reagovat při zdravotních komplikacích, jak si všímat okolí).

Alan doporučuje nebát se zasáhnout i u zdánlivě banálních situací, jako je hádka páru. Podle něj je lepší reagovat a případně se mýlit, než nechat věci bez povšimnutí. Při zásadnějším narušení bezpečnosti během akcí kolektivu fungus, „člověk automaticky letí ven,“ zmiňuje Adam. Přístup fungusu ale není mechanický: zvažují kontext, atmosféru a míru vychýlení z norem. Adam otevřeně reflektuje svou mužskou pozici, která s sebou nese odlišnou zkušenost. Není zvyklý být na party ohrožován způsobem, jakému čelí ženy. Právě proto se snaží být během večera pozorný a ohleduplný vůči ostatním: všímat si, zda je někomu nepříjemně nebo špatně, a aktivně reagovat. Bezpečnější prostor podle něj vzniká právě sdílenou ohleduplností lidí, kteří přišli s podobným záměrem. fungus vnímá bezpečí jako živý proces vyžadující schopnost číst situace a důvěřovat intuici. Adam rovněž jako ostatní kolektivy vnímá, že mnoho klubů se dnes deklaruje jako safe space, ale tyto nálepky nejsou vždy podloženy skutečným obsahem nebo připraveností jednat.

Na základě výpovědi Mateusze (WiREFRAME) „je to jen módní slovo. Nikdy nemáš vše pod kontrolou.“ Podle něj není možné bezpečí zaručit, ale pouze se mu přibližovat konkrétními činy. Za klíčové, stejně jako všechny zkoumané kolektivy, považuje již zmiňovaný vstup. „Jako organizátoři vnímáme dveře jako klíčové místo pro udržení bezpečného prostoru. Jde o to nepouštět dovnitř lidi, kteří už na první pohled působí, že by mohli dělat problémy,“ nechává se slyšet Mateusz a dodává, že „je to samozřejmě generalizace a těžká práce,“ jelikož nikdy nelze říct s jistotou, jak se kdo bude chovat. Pokud však někdo bezpečí naruší, reakce je přímá: „Musí okamžitě odejít a nedostane druhou šanci. Neexistuje jiná cesta, jak to řešit,“ upřesňuje Mateusz.

Vlastní zkušenosti POISE s tzv. safe kluby jsou silně kritické. Olga říká, že nezná žádný klub, který by se dal skutečně označit za bezpečný – i místa, která komunikují přítomnost awareness týmu, tuto funkci často ve skutečnosti nenaplnují. Vzpomíná například na incident během jednoho z takeoverů POISE ve velmi známém varšavském klubu, kdy jedna z členek kolektivu byla během večera nevědomě omámena drogami, a tedy nebyla schopna vykonávat svou práci. Přestože byla na místě jako umělkyně, nebyla jí zajištěna ani základní péče. Podobně negativní zkušenosti uvádí i s klubem v oblasti Trojměstí, kde došlo ke queerfobnímu chování ze strany pracovníka ostrahy vůči jedné z členek POISE. Tyto případy ukazují, že problém často nespočívá pouze v návštěvnících, ale i v personálu samotných klubů: od pořadatelů přes bezpečnost až po nábor týmů. Olga proto klade důraz na to, aby nejen awareness tým, ale i tzv. guides (lidé na dveřích) byli edukováni, komunikovali mezi sebou a spolupracovali. Nesmí docházet ani k situacím, kdy organizátor

akce žádá o vyvedení problematické osoby a personál klubu odmítá spolupracovat kvůli společenským vazbám nebo hierarchii.

Narocz 13 termín safe space též otevřeně zpochybňuje. Tosia výslovně uvádí, že bezpečí nevychází ze samotného prostoru („just the building by itself“), ale z bdělé přítomnosti organizátorů, jejich střízlivosti, připravenosti jednat a otevřené komunikace s publikem. Zkušenosti z akcí ukazují, že tým je připraven zvládat i fyzické nebo zdravotní incidenty. Například díky člence kolektivu, která je profesionální zdravotnice a v případě potřeby poskytuje první pomoc. V jiných případech organizátoři sami zajišťují, že intoxikovaný návštěvník dorazí v bezpečí domů, a to včetně zajištění doprovodu a v některých případech i platby převozu z vlastních prostředků.

Zkušenosti Vitaminu s jinými kluby, které se veřejně prezentují jako safe space, jsou často negativní. Daniel otevřeně říká, že mezi komunikovanou identitou a reálnou péčí bývá minimální souvislost: „Nemyslím si, že existuje nějaká korelace mezi tím, že se někdo prezentuje jako safe a tím, že tak opravdu funguje,“ nahlíží na téma během rozhovoru. Kriticky nahlíží i na mainstreamové kluby české scény, kde sice může být přítomná nějaká forma selekce na vstupu, ale často jde spíše o „popularity contest“ než o promyšlenou práci s komunitní odpovědností. Za zásadní považuje Vitamin schopnost předat návštěvníkům vědomí spoluzodpovědnosti. Daniel říká, že i sebelepší awareness tým nemůže pojmout veškerou péči o prostor, pokud se jí aktivně neúčastní i samotní návštěvníci. Proto kladou důraz na to, aby lidé při vstupu věděli, že nejsou jen hosté, ale spoluorganizátoři bezpečné atmosféry: „Nejsme tu od toho, abychom tě hlídali. Jsi součástí toho prostoru a je tvoje zodpovědnost se starat nejen o sebe, ale i o ostatní.“ Například Olga (POISE) velmi důrazně apeluje: „Když vidíš, že se něco děje – reaguj. A i když na to nemáš sílu nebo prostor, nebo se bojíš, stejně reaguj. Můžeš se obrátit na nás, můžeš jít za awareness týmem. Prostě reaguj.“ Tento apel zaznívá při face checku i v komunikaci před akcí, a podle kolektivu výrazně ovlivňuje výslednou kvalitu atmosféry. Přijetí odpovědnosti není pro Vitamin doplňkem: je to podmínka pro účast na akci i součást širšího kurátorského rámce, který propojuje bezpečí s komunitním cítěním.

9.8 Finanční udržitelnost

Kolektivy zkoumané v rámci této práce se nacházejí v různých fázích své ekonomické autonomie a profesionalizace. Některé operují jako čistě dobrovolnické iniciativy, jiné se již blíží modelu soběstačného kulturního podniku nebo dlouhodobě pracují s grantovým

systémem. Přístup k financování, míra finanční zátěže i samotný význam komerční stránky se však napříč kolektivy zásadně liší.

Kolektivy jako Narocz 13, nūr, Vitamin či Rákosí v počátečních fázích své činnosti spoléhaly převážně na osobní investice svých členů. V některém z případů šlo až o extrémní příklad obětování osobních úspor v rámci kulturní angažovanosti. Jeden z participantů otevřeně přiznává: „Přišel jsem o osmileté úspory.“

Například v nūr se na organizaci podílí všichni členové, kteří přispívají pravidelnými platbami do společného účtu. I přes veškeré úsilí kolektiv přiznává, že jejich akce „90 % času prodělávají“. Tento stav je však motivuje ke snižování rozpočtů a hledání dlouhodobější strategie, například vytvořením kapitálové rezervy pro nadcházející sezóny. nūr přiznává, že dlouhodobě pracovali hluboko pod hranicí rentability, ale nikdy neslevili z kvalitativních nároků. Tohfa upřesňuje: „Snížili jsme rozpočet o 40 %, ale nikdy nechceme snižovat kvalitu. Když ji nemůžeme udržet, akci raději vůbec neuděláme.“ Dobrovolníci jsou běžnou součástí většiny kolektivů, ale například Tohfa upozorňuje, že „dobrovolníci taky něco stojí,“ to znamená, že i když nepracují za peníze, kolektiv jim často zajišťuje jiné formy podpory jako například jídlo nebo občerstvení během akce.

Podobnou dynamiku zaznamenává i fungus, který na začátku pokryl náklady pomocí příjmů z benefiční kompilace, prodeje plakátů a dobrovolného vstupného. Ačkoli kolektiv v současnosti usiluje o podání grantu, samotné vyplnění žádosti bylo pro ně tak zatěžující, že to „někde v půli prostě vzdali,“ vzpomíná Adam. Přesto si uvědomují, že se zjevně jedná o klíčový nástroj do budoucna.

Také Rákosí vzniklo díky osobní investici jednoho ze zakládajících členů, a jejich aktuální provoz se pokrývá výhradně ze vstupného a výnosů z baru. I přesto, že po několika akcích zůstali „na nule“, nikdy nezaznamenali ztrátu a považují se za finančně udržitelné. Sami však nemají žádný zisk: „Z tohoto hlediska ty eventy jsou udržitelné v tom, že jsme byli schopni zaplatit všechny náklady,“ popisuje Alan, „ale doposud jsme z toho měli 0 korun každé,“ dodává.

WiREFRAME staví svou finanční strategii na odpovědném rozpočtování a snaze být co nejvíce rizikově neutrální. „Po pár rizikových akcích jsem se poučil. Děláme jen to, na co máme,“ říká Mateusz, který zároveň spravuje finance i marketing. Každý výdělek se snaží alespoň částečně reinvestovat do budoucích akcí, a dokud není zajištěné financování, projekt se nerealizuje. Kolektiv se tak vyhýbá situacím, kdy by nebylo možné vyplatit účinkující.

POISE zvolil hybridní strategii, která kombinuje osobní příspěvky členů kolektivu (ve formě 20 % z honorářů plynoucích z bookingu), benefity z DIY eventů, výnosy z merche i nárazové dary. Olga upozorňuje, že organizování DIY akcí znamená vyšší náklady i riziko, ale pro komunitu mají nevyčíslitelnou hodnotu. I přes omezený zisk kolektiv důsledně trvá na vyplácení důstojných honorářů hostujícím umělcům a upřednostňuje jejich spravedlivé ohodnocení – i za cenu toho, že si sami organizátoři ponechávají jen zlomek z celkové částky. Rákosí se naopak kolektivně vzdává jakéhokoliv honoráře, aby pokryli výplaty hostů: „Radši si odepřeme vlastní odměnu, abysme mohli zaplatit ty kolem,“ upřesňuje Alan.

Kem a Vitamin představují příklady úspěšné integrace do grantového prostředí. Kem disponuje víceletou smlouvou s institucí financovanou městem Varšava, zároveň však aktivně vyhledává i příležitosti pro kreativní granty – například přes British Council či Goethe Institut. Stefa popisuje, že začátek roku je věnován intenzivnímu podávání žádostí: „Píšeme žádosti v podstatě nonstop.“ I přesto ale často nejsou akce dostatečně financovány, což vede k frustraci.

Vitamin rozvíjí grantovou strategii ještě intenzivněji. Jeho provoz je natolik stabilní a finančně zajištěný, že si může dovolit rozdělovat výdělky z akcí mezi členy týmu jako formu pravidelného příjmu čímž se liší od zbylých zkoumaných kolektivů. Jak sami uvádějí: „*Żywi nás to.*“ Tento model je možný především díky promyšlené a systematické grantové strategii, která kolektivum umožňuje pokrývat většinu produkčních a organizačních nákladů prostřednictvím veřejné podpory. Jak poznamenává Daniel: „*Jsme zapojení v podstatě do každého grantového programu, na který si vzpomeneš.*“ Klíčovým bodem pro ekonomickou stabilitu kolektivu byl však také vstup soukromého investora: „*Veškeré peníze za poslední dva roky, třeba na rekonstrukci prostoru, pocházejí ze soukromých investic,*“ záznívá v rozhovoru. Díky tomuto propojení veřejné a soukromé finanční podpory se kolektivum daří vytvářet výjimečně udržitelný ekonomický model, v němž kulturní činnost kolektivu nejen naplňuje jeho hodnotové a umělecké cíle, ale zároveň poskytuje přímé ekonomické zázemí jeho členům.

Kolektiv Narocz13 dlouhodobě udržuje nízkonákladový model fungování založený na principech komunitní solidarity a soběstačnosti. Finanční strategie kolektivu staví především na příjmech ze vstupného, které se záměrně drží hluboko pod průměrem varšavské klubové scény. Po dlouhou dobu bylo maximálně 20 zł, ale v poslední době výjimečně dosahuje 40 zł. Jak Ita vysvětluje: „*Chceme, aby lidé, kteří si to ve skutečnosti nemohou dovolit, měli příležitost být součástí kultury.*“ Jedním z klíčových faktorů, který kolektivum umožňuje tento

model dlouhodobě udržet, je přístup ke stabilnímu zázemí. Prostor, v němž kolektiv působí, nevznikl na základě komerčního pronájmu, ale díky velkorysému daru – dlouhodobému a bezplatnému propůjčení od staršího muže z místní komunity. Narocz 13 tak neplatí nájem, hradí pouze energie a provozní výdaje. Tato situace jim zajišťuje značnou ekonomickou flexibilitu, která umožňuje plánovat akce s minimálními náklady, držet vstupné na nízké úrovni, a zároveň vytvářet alespoň malé finanční rezervy, které jsou reinvestovány zpět do provozu a údržby prostoru. Ačkoli kolektiv v minulosti využil i doplňkové zdroje příjmů, jako je prodej merche, finanční prostředky, například na náročnější rekonstrukci střechy, se rozhodl zajistit prostřednictvím komunitního fundraisingu. Je zřejmé, že Narocz 13 nefunguje jako zdroj obživy pro své členy, ale jako komunitní projekt postavený na dobrovolné práci. Nově kolektiv Narocz 13 zahájil proces formální legalizace své činnosti skrze registraci spolku, což považuje za důležitý krok ke zvýšení své strukturální stability a k získání přístupu k veřejnému financování. I když zatím žádné granty nezískali, vnímají tuto cestu jako perspektivní do budoucna a může posílit jak jejich ekonomické zázemí, tak i kontinuitu jejich kulturní a komunitní činnosti.

9.9 Výzvy, aspirace a budoucnost

Napříč zkoumanými kolektivy se jako jeden z nejčastějších problémů opakovaně objevuje vnitřní vyčerpání, nevyvážené rozdělení práce a s tím spojený syndrom vyhoření. Tento motiv se výrazně objevuje například v Narocz 13, kde Ita zmiňuje, že jedním z nejtěžších momentů byla nerovnoměrná zátěž mezi členy a frustrace z odlišné míry zapojení: „Je to moje rozhodnutí, že jsem součástí tohoto kolektivu, a taky moje rozhodnutí, že tu chci makat naplno. Nemůžu se zlobit na někoho jiného, že do toho nemůže dát tolik času nebo energie,“ a dodává, že „je fakt těžký to na začátku přijmout a pochopit.“ Také kolektiv Rákosí otevřeně mluví o momentu, kdy musel po intenzivních letech činnosti přibrzdit a vzít si pauzu, aby si chránil své zdraví a předešel vyhoření. Další významnou výzvou, která se ve výpovědích kolektivů opakovaně objevuje, je udržení společných hodnot, vize a soudržnosti kolektivu tváří v tvář individuálním změnám, životním posunům a rozdílným představám jednotlivých členů. Nejvýrazněji tuto dynamiku popisuje Tohfa z kolektivu nūr, který upozorňuje, že „nejtěžší je udržet kolektiv na stejné vlně,“ neboli zachovat sdílený étos, hodnotový rámec a motivaci, přestože lidé se přirozeně mění: vyvíjejí se jejich názory, přístupy i osobní priority. Tohfa navíc upozorňuje, že největší obavu nemá z finančních těžkostí nebo nedostatku zdrojů, ale právě z možného odchodu klíčových členů, jejichž přítomnost je existenčně důležitá pro celkovou energii a kontinuitu projektu. Také POISE pojmenovává

konflikt mezi vlastními hodnotami a prostředím, v němž se snaží fungovat. Kolektiv se dostával do střetu s promotéry či kluby, protože svým důrazem na hodnoty konfrontoval problémy, které tito aktéři raději ignorovali. Jak Olga popisuje, někdy to působilo jako „my proti celému světu.“ V případě Fungus zaznívá zkušenost s neetickým přístupem druhé strany při spolupráci s jiným kolektivem, kdy organizace nedodržela dohodnuté podmínky a nesplnila finanční závazky. Tato zkušenost se stala zásadní lekcí o potřebě formalizovaných dohod a mezilidské transparentnosti. Specifickou výzvou byla pro kolektiv Vitamin rekonstrukce jejich komunitního prostoru, během níž se činnost kolektivu pozastavila. Daniel popisuje toto období jako náročné: „„Udržet směr a vydržet spolu nás stálo skoro víc úsilí než doba, kdy jsme byli zaneprázdnění pořádáním akcí.“ Právě nečinnost (vyvolaná okolnostmi jako je rekonstrukce) může být náročnější v rámci udržení vnitřní motivace a vize v období stagnace, jelikož vyžaduje zvýšené úsilí.

Budoucí plány a aspirace kolektivů se nesou ve znamení důrazu na komunitu, kulturní a mezinárodní přesah. Kolektivy plánují nejen rozšiřování hudebních aktivit, ale i vzdělávací, sociální či kurátorské aktivity, a v mnoha případech směřují k profesionalizaci a získání právního statusu. Narocz 13 se v nejbližší budoucnosti bude intenzivněji zaměřovat na legalizaci svého prostoru, aby mohl bezpečně a oficiálně fungovat. Ita objasňuje: „Nechceme už být neustále ve stresu,” a dodává, že by chtěli, aby i starší lidé nebo dokonce i jejich vlastní „rodiče mohli přijít a cítili se dobře,“ vzhledem k legálnímu charakteru místa. Legalizace tak otevírá cestu k oficiální spolupráci s institucemi, grantovým výzvám a bezpečnější existenci. Kolektiv nūr plánuje v nadcházejících letech zásadní rozšíření své činnosti. Jejich ambicí je založení vlastního prostoru, který by sloužil jako stabilní zázemí pro komunitní a uměleckou činnost. V oblasti mezinárodní spolupráce se nūr soustředí na nadcházející zahraniční tour, přičemž současné plány se týkají Berlína a do budoucna snad i Mexika. Podobně fungus plánuje rozšířit svou činnost o vznik vlastního labelu a vydání nové kompilace. Ambicí je nejen pořádat hudební události, ale rozvíjet i formáty jako studiová práce, stage design nebo kolaborace se zahraničními umělci. Vitamin má v plánu otevření svého nově zrekonstruovaného prostoru a jeho proměnu v multifunkční komunitní centrum. Důraz klade na přístupnost pro mladší generace a implementaci nových formátů. Jak Toby shrnuje, je důležité „být otevřený novým perspektivám.“ Rákosi, fungující aktuálně v nomádském režimu, do budoucna upřednostňuje spíše flexibilitu před trvalým usazením a jejich vizí je spíše cestovat, hrát a růst organicky s důrazem na kvalitu a kontinuitu, nikoli na zvyšování počtu akcí nebo publika.

Většina kolektivů věří ve svou budoucnost, ale často s opatrným optimismem. Přesto vnímají nejistoty spojené s vývojem městského prostoru, nástupem nové generace a proměnou publika. nūr i Narocz13 otevřeně mluví o tom, že undergroundová scéna je existenčně ohrožená nedostatkem dostupných prostor a stagnací veřejné podpory. Oba tyto kolektivy přitom zároveň upozorňují na nebezpečí monopolu několika subjektů, které v Praze i Varšavě ovládají většinu kulturních institucí, klubů i grantových toků. Rákosi kriticky reflektuje situaci v Brně, kde „téměř každý relevantní prostor sousedí s obytnou zástavbou“, což činí hledání nových lokací velmi obtížným. Alan zároveň upozorňuje na nechuť brněnského publika cestovat na akce mimo centrum města.

S ohledem na nutnost změn v klubové kultuře napříč kolektivy zaznívá přání po větší péči o publikum, silnější dramaturgii, větší různorodosti žánrů a rozvoji denních formátů. Daniel z Vitaminu zmiňuje inspiraci londýnskými denními komunitními party, které považuje za možný vzor i pro střední Evropu: „Lidé si to zamilují, jen co to vyzkouší. Alle zpočátku je těžké prolomit stigma, že party musí začínat ve dvě ráno.“ Tento apel na posun časového rámce akcí zazněl i od Narocz 13 a Rákosi. Ita i Alan by uvítali více akcí, které začínají odpoledne a končí dříve, čímž by se daly lépe skloubit s pracovním režimem i zdravím návštěvníků. Podobně deklaruje zájem o budování denní scény i POISE. V odpovědích kolektivů Narocz13 a nūr se opakovaně objevuje téma potřeby větší reprezentace žen a širší diverzifikace vystupujících, které není vnímáno pouze jako otázka vyváženosti line-upů, ale jako zásadní součást etického a hodnotového rámce kolektivu. V případě Narocz 13 je tato snaha artikulována zejména skrze výběr hostů a organizaci inkluzivních akcí. Téma inkluze u nūr úzce souvisí s celkovou odpovědností za podobu scény a její společenský dopad. Tohfa otevřeně poukazuje na hluboce zakořeněnou nerovnost v klubové infrastruktuře, která se odráží nejen v genderovém zastoupení, ale i v přístupu k politickému hlasu. Podle něj totiž právě ti, kdo mají největší dosah, vliv a ekonomické zajištění, zůstávají nejčastěji zticha tváří v tvář politickým krizím, represím nebo globálním konfliktům – čímž záměrně udržují status quo, z něhož sami profitují. Zatímco menší kolektivy jako nūr veřejně artikulují své postoje k tématům, jako je Palestina či systémová diskriminace, velká jména často zůstávají neutrální, aby si udržela pozice, sponzory a bookingy. Následkem toho je, jak Tohfa upozorňuje, že mladí a angažovaní umělci čelí ztrátám pozvánek, mediálního prostoru i finanční stability, zatímco ti privilegovanější zůstávají bez postihu.

Téma zvukové kvality, dramaturgické koncepce a celkové péče o atmosféru večera je výrazně akcentováno především ve výpovědi kolektivu Rákosi. Alan v této souvislosti

upozorňuje na často přehlíženou dimenzi klubové kultury: estetiku a smysluplnost dramaturgické linky. Nejde mu pouze o výběr konkrétních žánrů či vystupujících, ale o schopnost vytvořit večer jako ucelený narativ, který diváka provede různými stavy a náladami. Zároveň Alan vyjadřuje kritický postoj vůči rezignaci mnohých organizátorů na promyšlenost dramaturgie, kdy je line-up často složen bez zřetele na kontinuitu, s efektním jménem na plakátu jako hlavním (a často jediným) kurátorským rozhodnutím. Tento přístup degraduje klubovou zkušenost na povrchní spotřební produkt a oslabuje její kulturní a komunitní potenciál. Vedle dramaturgie zdůrazňuje také potřebu většího respektu pořadatelů vůči návštěvníkům: jak z hlediska celkové atmosféry, tak konkrétní infrastruktury. Apeluje například na to, aby kluby zřizovaly dpočinkové zóny, které umožní lidem načerpat síly, zastavit se a zůstat v prostoru i v okamžiku, kdy netančí. Absence takových zón podle něj odrazuje návštěvníky, kteří vnímají klubový prostor jako příliš jednostranně orientovaný na výkon a výdrž. Ve výsledku tak trpí nejen individuální pohoda, ale i hlubší forma komunitního soužití.

Některé kolektivy, především Narocz 13 a Rákosi, otevřeně formulují přání, aby se v klubové kultuře více rozvíjelo propojení hudebních akcí s nabídkou jídla, které by nebylo pouze doplňkovou službou, ale integrální součástí celkového zážitku. Ita z Narocz 13 upozorňuje, že v polském klubovém prostředí dosud převládá model, v němž je jídlo vnímané jako neslučitelné s nočními akcemi a klubovým prostředím, a to i navzdory skutečnosti, že v běžném životě patří společné jídlo, pití a tanec k základním sociálním rituálům. Jako inspiraci Ita zmiňuje například sérii večírků Radia Lola, která pravidelně nabízí drobné občerstvení formou jednoduchého „meníčka“, čímž nejen obohacuje celkový komfort akce, ale především vytváří příjemnější, uvolněnější a přístupnější atmosféru. Ita zároveň podtrhuje i prevence intoxikace jako významný aspekt, který s jídlem souvisí. Možnost se během akce najíst pomáhá udržet tělesnou rovnováhu, oddaluje fyzické vyčerpání a snižuje pravděpodobnost zneužití alkoholu nebo jiných látek. Sama to formuluje pragmaticky: „Pokud máš během večírku možnost se najíst, ani tě tolik nenapadne brát drogy. Přirozeně tě to drží víc při vědomí.“ V těchto výpovědích se tedy nejedná pouze o technickou otázku nabídky cateringu, ale o hlubší vizi klubové kultury jako komplexního sociálního prostoru, který pečuje o různé lidské potřeby. Nejen o tanec, ale i o odpočinek, bezpečí a základní fyzické pohodlí. Zaznívá zde i širší generační změna: část mladého publika se dnes identifikuje se zdravějším životním stylem, často vědomě omezuje

konzumaci alkoholu i drog, a právě propojení hudby s jídlem se tak stává nástrojem, jak tuto změnu přirozeně reflektovat a podpořit.

10 ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

První výzkumná otázka se zabývala hlavními hodnotami a cíly kolektivů působících v rámci alternativní klubové kultury (*VO I: Jaké jsou hlavní hodnoty a cíle kolektivů působících v rámci alternativní klubové kultury?*).

Kolektivy, které tvoří alternativní klubovou scénu, zakládají svou činnost na hodnotách, které přesahují samotnou kulturní produkci. Jejich cílem není pouze organizace hudebních událostí, ale vytváření prostoru, který umožňuje existenci mimo tlak komerčních struktur, kulturní stereotypy a institucionální očekávání. Prostor chápaný jako místo sdílení a spolubytí vzniká z potřeby vytvořit prostředí, kde je možné tvořit svobodně, navazovat vztahy a kolektivně artikulovat společenské a kulturní postoje.

Ústřední hodnotou je komunita, nikoli jako pasivní publikum, ale jako aktivní, vzájemně propojený celek. Komunitní rámec se neformuje jako marketingová identita, ale jako živý vztahový proces, který vychází z opakované přítomnosti, důvěry, sdílených hodnot a osobních vazeb. Vztah kolektivu ke komunitě je utvářen jako nehierarchický a vzájemný, založený na emocionální angažovanosti, otevřenosti a vědomé práci s potřebami přítomných. Kolektivy vnímají komunitu jako smysl i prostředek své existence, nikoli kvůli jejímu rozšiřování, ale proto, že bez ní nemá jejich činnost opodstatnění.

Bezpečí je tematizováno jako proces utváření prostředí, v němž je možné být naplno přítomen, cítit se respektovaně a důvěřovat prostoru i lidem v něm. Koncept *safer space* je uplatňován prakticky, například přítomností organizátorů v prostoru, jasnou komunikací pravidel, aktivní reakcí na obtěžování či intoxikaci, důsledným vymáháním no photo policy nebo podporou komunikačních kanálů, na které se návštěvníci mohou obracet. V některých případech kolektivy spolupracují s externími lidmi (konkrétně awareness týmy), kteří pomáhají zprostředkovat kontakt mezi organizátory a publikem, zejména při větších akcích. Všechna tato opatření však nejsou chápána jako záruka, ale jako snaha o kontinuální kultivaci prostoru, ve kterém je možné se cítit bezpečně, nikoli izolovaně.

Estetická rovina kolektivní činnosti není oddělitelná od hodnotového rámce. Scénografie, světelný design, výběr prostorů, vizuální jazyk i celková atmosféra akcí slouží jako nástroje, kterými kolektivy komunikují své postoje a vytvářejí prostor pro emocionální, rituální nebo komunitní prožitek. Vizuální estetika neslouží jen ke stylizaci, ale představuje nástroj pro citlivé utváření atmosféry, proměnu prostoru a zesílení jeho významového kontextu. Někdy

slouží jako nástroj přímé politické artikulace, jindy spíše podporuje přítomnost, klid a soustředění.

Hudební dramaturgie je vnímána jako odpovědná kurátorská činnost, která je nedílnou součástí hodnotového nastavení kolektivu. Výběr umělců zohledňuje nejen uměleckou kvalitu, ale také postoj ke komunitě, schopnost navázat vztah s publikem nebo reprezentovat skupiny, které bývají ve většinovém kulturním prostoru přehlíženy.

Etické a politické ukotvení kolektivů se neprojevuje primárně skrze manifesty nebo veřejná prohlášení, ale skrze každodenní praxi. Hodnoty se promítají do způsobu organizace, způsobu práce, rozhodování a spolupráce. Společná je snaha nevstupovat do spoluprací, které jsou v rozporu s principy bezpečí, rovnosti nebo nezávislosti. Zodpovědnost není vnímána jako přenositelná, ale jako sdílený závazek všech, kdo se na chodu kolektivu podílejí.

Výjimečně se objevují rozdíly v míře explicitního pojmenovávání těchto hodnot. Některé kolektivy otevřeně komunikují svůj politický nebo aktivistický rámec (například podporu určité kampaně, veřejné vyjádření solidarity nebo ideové východisko), jiné staví na tiché konzistenci mezi tím, co dělají, a tím, jak to dělají. Společným rysem zůstává skutečnost, že hodnoty nejsou připojeny dodatečně, ale tvoří základní rámec, ze kterého veškerá činnost kolektivu vyrůstá.

Cíle kolektivů nevycházejí z potřeby expanze, úspěchu nebo komerčního prosazení, ale z potřeby vytvořit a udržet prostor, v němž je možné tvořit, sdílet a být spolu důstojně a svobodně. Kolektivní činnost je v tomto pojetí zároveň kulturním aktem, politickým gestem a formou péče – o sebe, o druhé i o prostor, který se tím vším postupně stává.

Druhá výzkumná otázka se zabývala přístupem kolektivů k budování komunity a mechanismy využívanými k zachování požadované atmosféry a hodnotového rámce (***VO II: Jak kolektivy přistupují k budování komunity a jaké mechanismy využívají k zachování požadované atmosféry a hodnotového rámce?***).

Budování komunity je jedním ze základních principů, na kterých kolektivy staví svou činnost. Komunita není vnímána jako pasivní publikum, ale jako vztahová struktura spoluutvářená všemi, kdo se na dění kolektivu podílejí: organizátory, umělci i návštěvníky. Vztah mezi kolektivem a komunitou je obousměrný, založený na důvěře, sdílených

hodnotách, opakované přítomnosti a citlivé komunikaci. Komunitní rámec není nástrojem k dosažení jiných cílů, ale sám o sobě představuje jeden z hlavních smyslů kolektivní činnosti.

Přímý kontakt a osobní vztahy jsou klíčové. Důraz je kladen na přítomnost organizátorů v prostoru, jejich aktivní vnímavost a ochotu být dostupní, připravení zasáhnout nebo poskytnout podporu. Nejde o oddělenou roli pořadatelů, ale o sdílený prostor, kde se hranice mezi funkcemi stírají a kde je kolektiv součástí komunity, nikoli jejím rámcem zvenčí.

Komunitní prostředí se vytváří nejen při samotných akcích, ale také skrze jejich opakování a kontinuitu. Pravidelnost událostí, opakovaná setkání, postupné navazování vztahů a důvěry umožňují vznik přirozeného jádra komunity. V mnoha případech se budování komunity odehrává také mimo klubové večery, například prostřednictvím workshopů, promítání, diskusí, výstav, komunitních marketů nebo veřejných intervencí. Tyto aktivity umožňují širší zapojení a prohlubují vztahovou síť kolektivu.

Důležitou roli sehrává online komunikace. Kolektivy využívají především platformy jako Telegram a Instagram, které jim umožňují komunikovat své hodnoty, sdílet informace o akcích, posilovat vztah s publikem a vytvářet důvěrnější, uzavřenější komunikační prostor. Digitální kanály fungují jako nástroj kontinuity a vztahového propojení mimo fyzický prostor akcí.

Zásadními mechanismy pro zachování atmosféry a hodnotového rámce jsou promyšlený výběr prostoru, scénografie, světelný design a celková vizuální koncepce. Prostor je vnímán jako nositel významu a není neutrálním pozadím, ale aktivním aktérem, který utváří emoční naladění večera, míru důvěry i možnost bezpečného pohybu. Estetické nástroje jako světlo, dekorace nebo prostorové členění jsou využívány k tomu, aby podpořily specifickou atmosféru, otevřely prostor imaginaci a narušily stereotypy klubového prostředí.

Kolektivy věnují pozornost i dramaturgické kontinuitě. Výběr vystupujících není veden pouze uměleckými kritérii, ale také etickým rámcem a hodnotovou konzistencí. Hudba je chápána jako médium, které může artikulovat postoje, posilovat komunitní soudržnost a otevírat prostor marginalizovaným hlasům. Podpora začínajících umělců, queer osob, žen a nebinárních osob či zástupců méně zastoupených žánrů je považována za samozřejmou součást kurátorské práce.

Zacházení s pravidly chování, reakce na nevhodné jednání a aktivní vytváření bezpečnějšího prostředí tvoří neoddelitelnou součást práce kolektivů, které vnímají bezpečí jako proces. Tedy jako kontinuální úsilí o kultivaci prostoru, v němž je možné být naplno přítomen, cítit

se respektovaně a důvěřovat jak lidem, tak samotnému prostředí. Tento přístup k vytváření tzv. safer space není chápán jako jednorázové opatření ani jako záruka, ale jako otevřený a neustále se vyvíjející soubor strategií reagujících na konkrétní situace, zpětnou vazbu i předchozí zkušenosti. V praxi se tyto principy promítají do viditelné přítomnosti organizátorů v prostoru, jasné a důsledné komunikace pravidel chování, bezodkladné reakce na obtěžování či intoxikaci a podpory návštěvníků, kteří byli vystaveni nepříjemné situaci. Důraz je přitom kladen na prevenci, kolektivní odpovědnost a podporu zranitelných osob, nikoli na represivní přístup. Některé kolektivy spolupracují při větších akcích s awareness týmy, kteří zprostředkovávají komunikaci mezi organizátory a publikem a přispívají k udržení otevřeného a důvěryhodného prostředí. V některých případech kolektivy na základě zpětné vazby průběžně upravují své přístupy tak, aby reflektovaly měnící se potřeby a zkušenosti publika.

Komunitní přístup se promítá i do technické stránky akcí: dostupnost chill-out zón, klidných míst, kvalitních toalet, přístupného prostoru nebo nabídky nealkoholických nápojů jsou faktory, které podporují inkluzivitu a pohodlí návštěvníků. Pravidelně se také objevuje důraz na ochranu soukromí, například ve formě důsledného vymáhání no photo policy nebo upozornění na pravidla při vstupu.

Budování komunity není jednorázovým úkolem, ale dlouhodobým vztahem. Vyžaduje citlivost, otevřenost ke zpětné vazbě a ochotu reflektovat vlastní chyby. Kolektivy vnímají komunitu jako živý, proměnlivý prostor, který potřebuje péči, důvěru a vědomou přítomnost. Atmosféra akcí tak nevzniká náhodou, ale je výsledkem souhry vztahů, hodnot, estetiky a sdíleného úsilí o prostor, kde je možné být s druhými bez strachu, s respektem a s vědomím, že každý přítomný má na jeho podobě podíl.

Třetí výzkumná otázka se zabývala strategiemi kolektivů k udržení své nezávislosti (**VO III: *Jaké strategie kolektivy uplatňují k udržení své nezávislosti?***).

Nezávislost je jedním z ústředních principů, které formují rozhodování, organizační struktury i ekonomické strategie kolektivů. Nejde pouze o finanční soběstačnost, ale především o možnost svobodně rozhodovat, zachovat si vlastní hodnotový rámec, tvořit mimo tržní logiku a zůstat věrní komunitě, ze které kolektivy vycházejí. Nezávislost je vnímána jako podmínka pro udržitelnou kulturní činnost, která nevychází z vnějších očekávání, ale z vnitřní motivace a sdílené odpovědnosti.

Přístupy k ekonomickému fungování jsou různorodé. Některé kolektivy operují v režimu dobrovolnické práce a minimálních nákladů, jiné kombinují více zdrojů: vstupné, příspěvky od návštěvníků akcí, granty, vlastní investice nebo příležitostné prodeje vlastního merche. Společným cílem je vždy zajistit kontinuitu činnosti, spravedlivé odměňování umělců a provozní základ bez nutnosti přistupovat na kompromisy, které by ohrožily autonomii kolektivu.

V některých případech kolektivy využívají veřejnou podporu ve formě kulturních grantů. Ty jsou považovány za legitimní nástroj podpory, pokud nezasahují do dramaturgické svobody a hodnotového nastavení. Podmínkou přijetí grantové podpory je etická slučitelnost s činností kolektivu a možnost zachovat vlastní rozhodovací pravomoci. Kolektivy často zvažují, od koho a za jakých podmínek prostředky čerpají. Prioritou zůstává udržení integrity a nezávislosti programového rozhodování.

Finanční soběstačnost je často dosažena kombinací příjmů z akcí, nízkonákladového provozu, práce bez nároku na honorář mezi vlastními členy kolektivu a dobrovolnické podpory. Některé kolektivy fungují zcela bez stálého příjmu a pokrývají náklady z vlastních kapes, jiné investují část výdělků zpět do vybavení, techniky nebo dalších projektů. Náklady jsou snižovány například sdílením prostor, technického vybavení či práce v komunitních nebo DIY lokalitách. Tato strategie umožňuje zachovat finanční flexibilitu a zároveň udržet kolektivní etiku.

Významnou roli v udržení nezávislosti hraje odmítání spolupráce s institucemi nebo subjekty, které nejsou v souladu s hodnotami kolektivu. Kritéria přijatelnosti spolupráce nejsou stanovena na základě ekonomické výhodnosti, ale z pohledu etické odpovědnosti. Kolektivy odmítají zapojení partnerů, jejichž činnost je spojena s problematickými strukturami, komerčním vykořisťováním, nedůstojnými podmínkami nebo ideologickou kontrolou.

Nezávislost se promítá také do dramaturgických rozhodnutí. Výběr vystupujících je veden nejen hudební nebo žánrovou linií, ale také hodnotovou konzistencí. Nezávislost v dramaturgii znamená možnost přizvat umělce mimo komerční sféru, nabídnout prostor začínajícím nebo marginalizovaným umělcům a rozhodovat podle vnitřních kritérií, nikoli podle očekávání trhu nebo médií.

Další strategií posilující autonomii kolektivů je budování vlastní infrastruktury jako například komunitních prostor, studií, labelů, výstavních aktivit nebo online platform.

Vlastní zázemí snižuje závislost na externích strukturách a umožňuje dlouhodobé plánování. Kolektivy, které disponují vlastním prostorem, mohou tvořit bez omezení ze strany klubových provozovatelů nebo kulturních institucí, a zároveň nabídnout komunitě prostor pro vzájemnou podporu i aktivity mimo noční život.

Důležitým faktorem udržení nezávislosti je také vnitřní organizace. Nehierarchické fungování, sdílené rozhodování a transparentnost v kolektivu napomáhají udržet vnitřní rovnováhu a chránit před tlakem zvenčí. Organizátoři sdílejí odpovědnost, rozdělují práci podle možností a vzájemně si poskytují podporu v náročných obdobích. Autonomie zde není chápána jako individuální svoboda, ale jako kolektivní schopnost činit rozhodnutí v souladu s vlastními hodnotami a ve prospěch komunity.

Nezávislost je výsledkem dlouhodobého, vztahově zakotveného úsilí. Je spojena s každodenními volbami, s ochotou nést riziko, s vědomou prací s omezenými prostředky a se schopností hledat vlastní cestu mimo standardní produkční a institucionální rámce. Kolektivy ji nevnímají jako stav, ale jako process, který je citlivě vyvažovaný mezi finanční realitou, hodnotami a péčí o sebe i ostatní.

ZÁVĚR

Napětí mezi mainstreamovou a alternativní klubovou scénou, jak jej vnímá tato práce, není pouze otázkou estetiky nebo výběru hudebních žánrů. Jde především o rozdíl v hodnotových rámcích, motivacích a způsobech organizace kulturní činnosti. Zatímco mainstreamové akce často směřují k co největšímu zisku, orientují se na masové publikum a operují v prostředí velkokapacitních prostor bez hlubšího vztahu k místní scéně, kolektivy působící v rámci undergroundu se vyznačují opačným přístupem – stojí na osobním nasazení, dobrovolné práci, důrazu na komunitu a na péči o atmosféru, bezpečí a mezilidské vztahy.

Tato diplomová práce si nekladla za cíl porovnávat polskou a českou scénu. Záměrem bylo nabídnout hluboký pohled na konkrétní případy osmi hudebních kolektivů – čtyř působících v Polsku a čtyř v Česku – a představit, jakým způsobem přemýšlejí o své práci, jaké hodnoty vyznávají, jak přistupují k tvorbě akcí, budování komunity, péči o publikum a zajištění dlouhodobé udržitelnosti. Kvalitativní výzkum založený na semistrukturovaných rozhovorech odhalil pestrý škálu přístupů i sdílených výzev. Z výzkumu vyplynulo, že mezi nejčastěji zmiňované problémy patří nedostatek finančních prostředků, vyčerpání lidských kapacit, absence institucionální podpory a tlak na profesionalizaci bez odpovídajících podmínek. Kolektivy často balancují mezi snahou zůstat nezávislé a potřebou ekonomického přežití. Zároveň však ukázaly vysokou míru kreativity a schopnosti hledat alternativní způsoby fungování – ať už formou dobrovolnické práce, grantové podpory, komunitního crowdfundingu nebo záměrně nízkorozpočtových formátů. Významným zjištěním bylo i to, jak silně je v činnosti kolektivů přítomná vědomá práce s atmosférou a péčí o prostředí, v němž se akce odehrávají. V mnoha případech jde o komplexní přístup k bezpečí, který zahrnuje jak prostorové podmínky (dostupné toalety, chill-out zóny, viditelná přítomnost organizátorů), tak důslednou komunikaci pravidel, otevřenost vůči zpětné vazbě a důraz na kolektivní odpovědnost. Tento přístup, jenž se odlišuje od často formálního a marketingově motivovaného využívání pojmu safe space, ukazuje, že alternativní scéna je schopna vytvářet prostředí, která jsou skutečně otevřená, citlivá a inkluzivní.

Závěrem této práce není pouze zhodnocení současného stavu alternativní klubové scény, ale také výzva k promyšlenému uvažování o jejím dalším směřování. Pokud má nezávislá klubová kultura i nadále existovat jako prostor pro svobodné vyjádření, experiment, komunitní propojení a péči, je nutné podniknout kroky, které posílí její stabilitu i schopnost odolávat tlaku komercializace. Klíčovým předpokladem je posílení institucionálního uznání

kolektivů, které nefungují jako klasické kulturní podniky, ale jako nezastupitelná součást kulturní a sociální infrastruktury měst.

S tím úzce souvisí i potřeba zavést dostupnější a flexibilnější formy financování, které by lépe reflektovaly specifika nekomerčních a komunitně orientovaných iniciativ – ať už formou mikrograntů, pružnějších dotačních programů či podpory mezinárodní spolupráce. Zároveň je důležité zvýšit obecné povědomí o přínosu kolektivů pro místní kulturní ekosystémy i pro společnost jako celek. Toho lze dosáhnout skrze systematické mapování jejich činností, sběr relevantních dat a cílenou komunikaci směrem k veřejnosti i k tvůrcům kulturních politik.

Dalším krokem by mělo být vytváření podmínek pro sdílení zkušeností a know-how mezi kolektivy. Prostor pro komunitní vzdělávání, síťování a vzájemnou podporu – například v podobě otevřených workshopů, mezioborových setkání nebo digitálních platform – by mohl významně posílit odolnost scény a přispět k udržitelnějším formám spolupráce. V neposlední řadě je třeba chránit a rozvíjet etické a hodnotové ukotvení celé scény i v době, kdy je stále častěji vystavována tlaku na růst, profesionalizaci a estetizaci. Nejde přitom o nostalgické lpění na undergroundové minulosti, ale o každodenní praxi zakotvenou v důvěře, solidaritě, kolektivní odpovědnosti a upřímné péči o společně sdílený prostor.

Kolektivy nejsou jen producenty kulturních událostí. Jsou spolutvůrci hodnotového rámce, který je v době individualizace, komodifikace kultury a zhoršujících se pracovních podmínek v umění nesmírně cenný. Představují alternativní model fungování, v němž je kultura chápána jako prostor vztahů, nikoli jako produkt. Udržet tuto podobu kultury živou vyžaduje nejen podporu zvenčí, ale i ochotu jednotlivých aktérů zachovat si autenticitu a vzájemnou odpovědnost.

Tato práce může sloužit jako podklad pro další výzkum, ale také jako inspirace pro kulturní pracovníky, městské instituce, kurátory i samotné kolektivy. A především jako připomínka, že i v nenápadných, dočasných a skromných formách může vznikat něco skutečně zásadního – kultura, která není řízená ziskem, ale vzájemnou péčí a společným zájmem na sdíleném prostoru.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BASHIR, Safiya. From Raves to Resistance: Amsterdam's nightlife is moving beyond hedonism. Online. *Shado Mag*. 2023. Dostupné z: <https://shado-mag.com/articles/hear/from-raves-to-resistance-amsterdams-nightlife-is-moving-beyond-hedonism/>. [cit. 2025-05-23].

CÍSAŘOVÁ, Judita. CREEPY TEEPEE JAKO OZVĚNA BUDOUCNOSTI. *Flash Art*. 2023, roč. 2023, č. 4, s. 64. ISSN 1336-9644.

COLLINSOVÁ, Hilary. *KREATIVNÍ VÝZKUM: TEORIE A PRAXE V OBLASTI TVŮRČÍCH ODVĚTVÍ*. Brno: Barrister & Principal, 2017. ISBN 978-80-7008-386-4.

DAMM, Steffen a DREVENSTEDT, Lukas. Club Culture Berlin. Online. In: *Clubcommission*. Berlín: Clubcommission Berlin e.V., 2019, s. 72. Dostupné z: <https://www.clubcommission.de/club-culture-study>. [cit. 2025-05-23].

EVANS, Helen. *OUT OF SIGHT, OUT OF MIND: An Analysis of Rave culture*. Online, Disertace. London: Wimbledon School of Art. Dostupné z: <http://hehe.org.free.fr/hehe/texte/rave/#expe>. [cit. 2025-05-23].

FARINA, Miss. The Science Behind Club Culture. Online. *Zabam.art*. 2023. Dostupné z: <https://www.zabam.art/article/the-science-behind-club-culture>. [cit. 2025-05-23].

GILLEN, John Leo. *Temporary Pleasure: Nightclub Architecture, Design and Culture from the 1960s to Today*. Munich: Prestel, 2023. ISBN 978-3-7913-8798-7.

Have party collectives become more influential than clubs? Online. In: *Electronic Beats*. 2023. Dostupné z: <https://www.electronicbeats.net/party-collectives>. [cit. 2025-05-23].

HENDY, Eloise. Club Culture Isn't Dead – It's Evolving. Online. *VICE*. 2023. Dostupné z: <https://www.vice.com/en/article/club-culture-isnt-dead-its-evolving/>. [cit. 2025-05-23].

HOŁUBOWSKA, Zosia. KAROLINDA: "I THINK THE POLISH ELECTRONIC MUSIC SCENE HAS A LOT TO OFFER." Online. 2024. Dostupné z: https://kaput-mag.com/stories_en/em-guide__karolinda-i-think-the-polish-electronic-music-scene/. [cit. 2025-05-23].

HOUSE RULES. Online. In: *JASNA 1*. Jasna1. Dostupné z: <https://jasna1.com/house-rules/>. [cit. 2025-05-23].

HROCH, Miloš a VESELÝ, Karel. *Všechny kočky jsou šedé: Hudba úzkosti*. Praha: Paseka, 2020. ISBN 978-80-7637-101-9.

HUDSON, Freddie. Famalay, Temple Of, Nūr: How Prague's Diaspora Club Community Supports Itself. Online. 2025. Dostupné z: <https://easterndaze.net/famalay-temple-of-nur-how-pragues-diaspora-club-community-supports-itself/>. [cit. 2025-05-23].

KAFKA, George. How Architecture Transforms the Clubbing Experience. Online. *Electronic Beats*. 2020. Dostupné z: <https://www.electronicbeats.net/the-influence-of-club-architecture-berghain-b018/>. [cit. 2025-05-23].

KOLÁŘOVÁ, Marta (ed.). *Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: SLON, 2011. ISBN 978-80-7330-194-1.

KONTRA, Gabriela (ed.). *Location TBA: Dočasná utopie pražských raves 2015–2020*. Praha: Nakladatelství Divočina, 2021. ISBN 978-80-908281-0-0.

KOPRIVICA, Irina. Inside The Polish Underground Scene. Online. 2017. Dostupné z: <https://youthtimemag.com/inside-the-polish-underground-scene/>. [cit. 2025-05-23].

LÁSKA, Timon. „Klubové kultury v Berlíně jsou ohrožené prostředí,“ říká režisér filmu Po proudu. Online. *Deník Alarm*. 2024. Dostupné z: <https://denikalarm.cz/2024/02/klubove-kultury-v-berline-jsou-ohrozene-prostredi-rika-reziser-filmu-po-proudu/>. [cit. 2025-05-23].

LULA, Chloe. WIXAPOLONIA and Poland's Hardcore Rave for Human Rights. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.electronicbeats.net/wixapolonia-poland-protest-rave-warsaw/>. [cit. 2025-05-23].

MATUSZCZYK, Sonja. Is Post-Communist Prague The World's Next Techno Capital? Online. 2016. Dostupné z: <https://www.vice.com/en/article/prague-techno-polygon/>. [cit. 2025-05-23].

No Hate Policy [@nur.prague]. Online. 2024. Dostupné z: Instagram, https://www.instagram.com/p/DAqh6-2s-ND/?img_index=1. [cit. 2025-05-23].

NOVÝ, Maxmilián. Fractions: Česká techno komunita nám dává nové možnosti. Online. 2021. Dostupné z: <https://czechmag.cz/fractions-ceska-techno-komunita-nam-dava-nove-moznosti-rozhovor/>. [cit. 2025-05-23].

OPPERMAN, Derek. Raving At 200 BPM: Inside Poland's Neo-Gabber Underground. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.electronicbeats.net/wixapol-feature-2017/>. [cit. 2025-05-23].

RAPAIĆ, Jelisaveta. Nástroje na posuny foriem a stieranie hraníc nájdeme v kluboch a umeleckých ateliéroch. *Flash Art*. 2023, roč. 2023, č. 4, s. 64. ISSN 1336-9644.

Safety & Rules. Online. In: ANKALI & PLANETA ZA. Anka.li. Dostupné z: <https://anka.li/safety-rules/>. [cit. 2025-05-23].

SAUNDERS, Nicholas. *Extáze & techno scéna*. Brno: Jota, 1996. ISBN 80-85617-93-5.

SICKO, Dan. *Techno Rebels: The Renegades of Electronic Funk*. 2. Detroit: Wayne State University Press, 2010. ISBN 978-0-8143-3438-6.

SOUL FEEDER. Online. In: CORSICA STUDIOS. CORSICA STUDIOS. Dostupné z: <https://www.corsicastudios.com/soul-feeder-28-june>. [cit. 2025-05-23].

STOLÁRIK, Michal. Všetko je v poriadku: Rozhovor Michala Stolárika s Petrom Barényim. *Flash Art*. 2023, roč. 2023, č. 4, s. 64. ISSN 1336-9644.

ŠPIČÁKOVÁ, KATEŘINA. Zapomenout na problémy a otevřít se lidem. Nina Farrina o rave culture a bezpečnosti v klubech. Online. *Vogue*. 2025. Dostupné z: <https://www.vogue.cz/clanek/vogue-leaders/katerina-spicakova/zapomenout-na-problemy-a-otevrit-se-lidem-nina-farrina-o-rave-culture-a-bezpecnosti-v-klubech>. [cit. 2025-05-23].

VEREŠPEJ, Jonáš. Vitamin: A sanctuary from the daily noise. Online. 2023. Dostupné z: <https://anka.li/blog/2023/01/sanctuary-from-the-daily-noise-vitamin/?lang=cs>. [cit. 2025-05-23].

WARK, McKenzie. *Raving: Practices*. USA: Duke University Press, 2023. ISBN 978-1-4780-1938-1.

WILSON, Brian. *Fight, Flight, or Chill: Subcultures, Youth, and Rave into the Twenty-First Century*. McGill-Queen's University Press, 2006. ISBN 978-0-7735-3061-4.

YAN, Jocelyn. Poland's Experimental Club Scene Is a Refuge for LGBTQ+ People. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.electronicbeats.net/poland-lgbtq-club-scene-oramics/>. [cit. 2025-05-23].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DIY	Do It Yourself
FLINTA	<i>Frauen, Lesben, inter, nicht-binäre, trans und agender Personen</i>
LGBTQ+	lesby, gayové, bisexuálové, transgender, queer osoby a další identity mimo heteronormativní spektrum
POC	People of Colour
PLUR	Peace, Love, Unity, Respect
tzv.	takzvaně

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Informační formulář – Kolektivy

Příloha P II: Scénář semistrukturovaných rozhovorů – Participanti

Příloha P III: Nahrávky semistrukturovaných rozhovorů

PŘÍLOHA P I: INFORMAČNÍ FORMULÁŘ – KOLEKTIVY

General Information About a Collective

1. Identification Details

Name of the collective:

Date of establishment:

City / region of activity:

Country:

Number of active members:

Social media of the collective (Instagram, Facebook, SoundCloud, etc.):

Contact email:

Other relevant links (e.g. socials of members, interviews, mentions):

2. Focus of the Collective

Music genres: (e.g., techno, house, drum and bass, experimental, ambient...)

Other activities of the collective:

- Releasing music
- Visual arts / VJing
- Hosting workshops
- Community and activist initiatives
- Organizing events (please specify):
- Other (please specify):

3. Events and Activities

How often do you organize events?

- Less than 4 times a year
- 4–8 times a year
- 9–13 times a year
- More than 13 times a year

Types of venues used:

- Clubs
- Squats / DIY spaces
- Festivals
- Forests / outdoor locations
- Other (please specify):

How many attendees usually come to your events?

- Up to 50
- 50–100
- 100–200
- More than 200

Do you collaborate with other collectives? If yes, which ones?

4. Financial Aspects

How do you fund the collective's activities?

- Event entry fees
- Grants and funding programs
- Membership fees
- Merchandise sales
- Self-financed by members
- Other (please specify):

PŘÍLOHA P II: SCÉNÁŘ SEMISTRUKTUROVANÝCH ROZHOVORŮ – PARTICIPANTI

- Could you briefly describe your background and your role within the nightlife scene?

SECTION 1: CORE VALUES AND VISION

- Could you tell us about your collective and its origins – what are the core values that define the collective?
- What motivated the founding of the collective, and what was the initial vision?
- Do you see your collective as having a political, social, or artistic mission? If so, how is this reflected in your work?

SECTION 2: COMMUNITY AND COMMUNITY BUILDING

- What does *community* mean to your collective?
- What do you believe are the most important factors in creating a strong, connected, and engaged community within your audience?
- What is your approach to building a strong community around your collective?
- How do you foster a sense of belonging among attendees?

SECTION 3: AESTHETIC AND ARTISTIC DIRECTION

- What strategies do you use to curate a specific atmosphere at your events?
- Do visual aesthetics, lighting, or venue selection play a role in setting the right environment?
- How do you select artists, DJs, and performers to align with your collective's values? What are the criteria, what do you seek for, any check list, any preferences?

SECTION 4: CODES OF CONDUCT

- How important is rave etiquette (also: house rules or codes of conduct) to your audience?

- Do you implement any guidelines or codes of conduct for attendees? If so, how are they communicated and enforced?

SECTION 5: SAFE(R) SPACE

- What has your experience been with venues that advertise themselves as safe?
- Regarding the attendees, how do you ensure the “right” crowd is present at your events?
- What actions can community members or partygoers take to contribute to a safer nightlife environment?

SECTION 6: FINANCES

- How does your collective navigate staying independent while still growing and evolving? How do you secure funding or sponsorship for your events?
- What are the biggest financial challenges you face?
- Are the events consistently profitable enough to cover their expenses?
- How significant is the commercial aspect of the event for you? Is it simply about covering expenses, or does it contribute to your livelihood?

SECTION 7: LONGEVITY AND FUTURE PERSPECTIVES

- What are the biggest challenges your collective has faced in maintaining its vision and values?
- What are your plans and aspirations for the upcoming years?
- How do you see the future of your collective and the broader alternative club culture evolving?
- What changes would you like to see in the club culture?

PŘÍLOHA III: ZÁZNAMY SEMISTRUKTUROVANÝCH ROZHOVORŮ

Audiozáznamy z jednotlivých rozhovorů naleznete na tomto odkaze:

https://drive.google.com/drive/folders/1Y8rZ3ToV05xAYu1H5lRAGAwDlG3ZqCAO?usp=share_link